

דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018

דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים – תוכן עניינים תמציתי

מספר עמוד	נושא
5	הקדמה
6	טבלה 1: תחולת היישום
6	באזל
10	מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3
18	טבלה 2: מבנה ההון
24	טבלה 3: הלימות ההון
29	טבלה 3 א: השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
29	טבלה 3 ב: יחס המינוף
30	טבלה 4: סיכון אשראי – דרישות גילוי כלליות לכל התאגידים הבנקאיים
49	טבלה 5: סיכון אשראי – גילוי לגבי תיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית
51	טבלה 7: הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית
53	טבלה 8: גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי של צד נגדי
55	טבלה 10: סיכון שוק – גילוי של תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה סטנדרטית
61	טבלה 12: סיכון תפעולי
67	סיכונים אחרים - מידע נוסף
73	מידע נוסף על סיכונים אחרים שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3 - סיכונים מתפתחים
75	טבלה 13: גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי
75	טבלה 14: סיכון ריבית בתיק הבנקאי
78	טבלה 15: יחס כיסוי הנזילות – טבלת גילויים עיקריים
85	טבלה 16: תגמול
90-93	דיון וטבלת גורמי סיכון
94	מילון מונחים
103	אינדקס

רשימת הטבלאות:

מספר עמוד	נושא
17	מבנה ההון - הרכב ההון הפיקוחי תוך ציון הפניות למאזן הפיקוחי
22	גילוי להתאמות הנדרשות בין המאזן בדוחות הכספים לרכיבי ההון הפיקוחי
23	דוח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי
25	נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון תפעולי
25	הון והלימות הון
26	רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון
27	נכסים משוקללים בסיכון ביחס לפעילויות העסקיות ולסיכונים הקשורים
28	דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון
29	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף
29	יחס המינוף בהתאם להוראת נב"ת 218
34	סיכון אשראי לאנשים פרטיים (לא כולל הלוואות לדיור)
34	התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים (לא כולל הלוואות לדיור)
36	סיכון אשראי בעייתי
37	נכסים שאינם מבצעים
37	שינויים בחובות פגומים
37	מדדי סיכון
40	סך כל חשיפות האשראי ברוטו וחשיפה ברוטו ממוצעת במשך התקופה, ממוינות לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי
41-42	חשיפות למדינות זרות
43	התפלגות החשיפה לפי סוג ענף או צד נגדי, ממוין לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי
44	יתרות לפי תקופה חוזית לפירעון, פיצול התיק לפי סוגי תקופה לפרעון ולפי חשיפות אשראי עיקריות
45	חשיפות אשראי לפי ענף עיקרי - סיכון אשראי כולל לפי ענפי משק
47	חשיפות אשראי לפי ענף עיקרי - איכות אשראי ופיגורים של חובות
48	יתרות הפרשה פרטנית וקבוצתית להפסדי אשראי
48	הוצאות בגין הפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות נטו
49-50	חשיפות האשראי לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי לפי משקל סיכון
52	התפלגות החשיפה לפי סוג החשיפה וכיסוי בביטחון פיננסי כשיר

מספר עמוד	נושא
54	חשיפות הקשורות לסיכון אשראי שמקורו בנגזרים
59	דרישות ההון בגין סיכוני שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים
60	החשיפה בבסיס בפועל - חשיפת ההון הפעיל בהשוואה למגבלות הדירקטוריון
60	רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים
61	רגישות ההון לשינויים במדד
76	השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של עלייה מקבילה של 1% בעקום הריבית
76	שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק
77	השפעת שינויים תיאורטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים
82	רכיבי יחס כיסוי נזילות הממוצע בהתאם להוראות נב"ת 221
83	הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה
83	נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים
88	פירוט התגמול ששולם בשנת 2018

הקדמה

להלן דוח על הסיכונים המתפרסם באתר האינטרנט, הכולל מידע כמותי ואיכותי על סקירת הסיכונים ואופן ניהולם לפי דרישות הגילוי של באזל והפיקוח על הבנקים, וכן לפי דרישות הוועדה ליציבות פיננסית (Financial Stability Board) ומקורות אחרים, המסומנות במילים "מידע נוסף" בכותרת.

הבנק אימץ את מדיניות הגילוי למידע שנדרש לפי הוראה 651 של בנק ישראל של החברה האם, והיא אושרה על ידי ועדת הביקורת והדירקטוריון. עקרונות המדיניות קובעים תהליך לבחינת נאותות הגילויים שכולל, בין היתר, קריטריונים איכותיים ופרמטרים כמותיים המסייעים לבחון כי הוצפו וטופלו באופן נאות כל הגילויים המהותיים הנדרשים, באופן שיביא לידיעת משתמשי הדוחות את כל המידע המהותי על פרופיל הסיכון של הבנק ודרכי ניהול הסיכונים שלהם. בנוסף, מעוגנות במדיניות הבקורות פנימיות והנהלים למתן גילוי למידע זה.

לאור מיזוג הבנק ובתאום עם הפיקוח על הבנקים ערוך הדוח על הסיכונים במתכונת דיווח שנערכה בהתאם להוראות הפיקוח שהיו בתוקף בדוחות קודמים שפורסמו ולא על פי הוראות הדיווח (הוראה 651) שתחולתן החל מיום 31 בדצמבר 2018.

פרסום זה של הדוח על הסיכונים מהווה מידע משלים ומרחיב לדיווח הכספי של בנק אוצר החייל בנושאי ניהול הסיכונים וההון.

מיזוג הבנק

ביום 20 בספטמבר 2018 נחתם הסכם מיזוג בין הבנק הבינלאומי והבנק. ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. בעקבות המיזוג סיימו דירקטוריון הבנק והנהלתו את תפקידם.

על פי ההסכם התמזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי (על פי הוראות הפרק הראשון לחלק השמיני בחוק החברות, התשנ"ט - 1999 ובהתאם להוראות הפרק השני לחלק ה' 2 לפקודת מס הכנסה, התשכ"א - 1961) באופן בו הנכסים וההתחייבויות של הבנק כפי שהיו במועד המיזוג, הועברו לבינלאומי ללא תמורה, הבנק חוסל ללא פירוק ורשם החברות מחק אותו מרישומיו. אוצר החייל כמותג עצמאי, לרבות הפעילות והצביון של סניפיו, יישמרו גם לאחר מיזוגו המשפטי לתוך הבינלאומי ובכלל זה תשמר המומחיות של אוצר החייל בתחום הקימעונאי ובמתן שירותים לאוכלוסיית מערכת הביטחון.

פרוט נוסף ראה בביאור 1 לדוחות הכספיים.

למידע נוסף בדבר השלכות המיזוג על יחסי העבודה בבנק, ראה בדוחות הכספיים, פרק "ממשל תאגידי, יחסי עבודה".

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח זה, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968. התוצאות בפועל עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בחקיקה והוראות גורמי פיקוח, התפתחויות מאקרו כלכליות בארץ ובעולם והשפעתן על מצב הנזילות והיציבות בשוקי ההון בחברות עסקיות בארץ ובעולם, אירועים כלכליים חריגים כגון שינויים קיצוניים בריבית, שערי חליפין ואינפלציה, שערי מניות, מחירי אגרות חוב, התנהגות המתחרים ושינוי בתנאי התחרות.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "יעד", "תחזית", "הערכה", "אומדן", "תרחיש", "חזוי", "צפוי", "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "וביטויים דומים להם, בנוסף לשמות עצם כגון: "יכול", "יתכן", "יהיה". ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות הנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר עשויים שלא להתממש או להתממש בצורה שונה מהצפוי כתוצאה, בין היתר, מהגורמים המפורטים לעיל או כתוצאה מהתממשות אחד או יותר מגורמי הסיכון המפורטים בפרק טבלת גורמי הסיכון דלהלן.

המידע המוצג בדוח זה נסמך, בין היתר, על פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר ונתוני בנק ישראל, וכן על מידע פומבי שנמסר על ידי גורמים שונים הפעילים והקשורים לשוקי ההון והכספים.

חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

פעילותו של הבנק, עד למועד המיזוג כאמור לעיל, לוותה בחשיפה לסיכונים, כשהעיקריים מבניהם הינם: סיכוני אשראי, סיכוני שוק ונזילות, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים, סיכון ציות וסיכון איסור הלבנת הון, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי וסיכון מוניטין. כל הסיכונים העיקריים מנוהלים על ידי חברי הנהלה או בעלי תפקידים בכירים אחרים.

בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, קיימת דרישה רגולטורית להלימות הון במסגרת הוראות נדבך 1 של באזל. במסגרת תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ביצע הבנק תהליך מעמיק של זיהוי מוקדי סיכון נוספים ואיתגור מוקדי הסיכון המזוהים במסגרת הנדבך הראשון. במידת הצורך התבצעה הקצאת הון משלימה בגין סיכוני נדבך 1 והקצאת הון נוספת בגין יתר הסיכונים ותתי הסיכונים.

מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק הותאמה למדיניות קבוצת הבנק הבינלאומי וכוונה להשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים שנקבעו ולהגדלת תוחלת הרווח - תוך טיפוח התמחויות בקבוצה, ניצול היתרונות למגוון וגודל, תוך שמירה על רמות הסיכון שאושרו ועל קיומם של מנגנוני ניהול, בקרה וביקורת נאותים.

תפיסת הסיכון הכוללת של הבנק עלתה בקנה אחד עם המסגרת הרגולטורית שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ועם העקרונות המנחים של וועדת באזל ומושתתת על העיקרון כי לכל פעילות בנקאית הטומנת בחובה סיכון יוגדרו ויאופיינו: מדיניות ותיאבון סיכון, מגבלות חשיפה לתחום והגדרת היקף ועומק החשיפה, מערך בקרה וביקורת, מערך דיווח, ומנגנון לכימות הרווח, מדידתו ודיווח עליו על פי אמות מידה מקובלות.

מדי רבעון נכתב מסמך סיכונים על ידי מנהלת הסיכונים הראשית שהינה בלתי תלויה ביחידות נוטלות הסיכון. המסמך הוצג בפני הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון הבנק. מסמך הסיכונים בחן את כלל הסיכונים שאליהם חשוף היה הבנק במסגרת פעולותיו תוך פירוט הממצאים ברמת הסיכון הספציפי וכן את תוצאות תרחישי הקיצון שבוצעו. במסמך הוצגה סקירת מנהלת הסיכונים הראשית על מצב ניהול הסיכונים בבנק ועל אפקטיביות ואיכות ניהול הסיכונים. כמו כן, נסקרו בו עמידה בתיאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכות הסיכון וכן טיפול היחידה בתהליכים מרכזיים בסוגי הסיכונים השונים ופעולות מיוחדות, שנקטו על ידי היחידה ברבעון הרלוונטי.

טבלה 1: תחולת היישום

מסגרת העבודה כוללת את הבנק בלבד. הבנק הינו חלק מקבוצת הבנק הבינלאומי. לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה, מעבר למגבלות הכלליות החלות על ביצוע עסקאות מכל סוג, כל עוד הבנק שומר על יחס ההון המזערי הנדרש ממנו על פי דין, בכפיפות להוראות ניהול בנקאי תקין: "עסקאות עם אנשים קשורים" (312) ו"מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" (313).

באזל

ועדת באזל בנושא התכנסות בינלאומית למדידת הון ולתקני הון פרסמה ביוני 2006 את המלצותיה שאמורות להיות מיושמות, בהתאם להנחיות של הבנקים המרכזיים בכל מדינה.

ההנחיות מתייחסות לסיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים, וכוללות 3 נדבכים בהתייחס לכל אחד מסוגי הסיכונים:

נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות, המחושבות לכל אחד מסוגי הסיכונים בנפרד, כאשר לגבי סיכוני אשראי הגישות העיקריות הן:

1. הגישה הסטנדרטית המסתמכת בעיקר על נתוני דירוגי אשראי של חברות דירוג חיצוניות.
2. הגישות המתקדמות המבוססות על דירוגים פנימיים אשר חושבו בהתאם למודלים שפותחו על ידי הבנק (Internal Ratings Based).

נדבך שני - עוסק בתהליך הפנימי להערכת נאותות ההון ביחס לפרופיל הסיכונים של הבנק - תהליך ה-ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) ובמערכי הפיקוח והבקרה שהבנק מיישם. כמו כן עוסק נדבך זה בתהליך הסקירה הפיקוחי (SREP). המפקח על הבנקים מצפה מהתאגידים הבנקאיים ליישם תהליך פנימי הולם המשלב רכיבים מרכזיים של תכנון וניהול ההון, ומציג את נאותות ההון אל מול הסיכונים שזוהו. התהליך כולל, בין היתר, קיום מנגנונים מובנים לזיהוי הסיכונים ומוקדי הסיכון וביצוע הערכת נאותות הונית על בסיס תרחישים ותרחישי קיצון, קיום תהליכים פנימיים ליישום ממשל תאגידי נאות,

שיפור ושדרוג מערכי הבקרה והביקורת וקיום תשתית תרחישי קיצון נאותה הכוללת תרחישי קיצון הוליסטיים. התהליך גם כולל טיפול במכלול הסיכונים אליהם חשוף הבנק, לרבות סיכונים שאינם נכללים בחישובי הנדבך הראשון, ובכלל זה: סיכון ריכוזיות, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון אינפלציה, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור, סיכון אסטרטגיה, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד.

נדבך שלישי - משמעת שוק - דרישות הגילוי והדיווח לציבור. הנדבך כולל את דרישות הגילוי בדיווח הכספי של תאגיד בנקאי.

בחודש דצמבר 2010 פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי הוראות חדשות בנושא "מסגרת פיקוחית עולמית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית" (להלן - "הוראות ועדת באזל"), הכוללות התמקדות בהון המניית, שהוא המרכיב האיכותי ביותר של ההון של הבנק, וזאת על רקע כניסת מערכת הבנקאות העולמית למשבר עם רמה לא מספקת של הון באיכות גבוהה. המשבר חשף גם חוסר עקביות בהגדרת ההון בתאגידים בנקאיים בעולם וחוסר גילוי מידע (שקיפות) שהיה מאפשר לשוק למדוד ולהשוות באופן מלא את איכות ההון בתאגידים בנקאיים בעולם.

הוראות באזל קובעות שינויים משמעותיים בחישוב דרישות ההון הרגולטורי, בין היתר, בכל הקשור ל:

- רכיבי ההון הפיקוחי
- ניכויים מההון והתאמות פיקוחיות
- טיפול בחשיפות לתאגידים פיננסיים
- טיפול בחשיפות לסיכון אשראי בגין חובות פגומים
- הקצאת הון בגין סיכון CVA.

במהלך חודש דצמבר 2017 פרסמה ועדת באזל לפיקוח בנקאי עדכון להוראות ל"מדידה והלימות ההון" (המכונה גם: "באזל 4"), שאמור להיכנס לתוקף באופן מדורג החל מה-1 בינואר 2022 ועד 1 בינואר 2027. חשוב לציין כי בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה בישראל.

אימוץ הוראות באזל ע"י בנק ישראל

ביום 30 במאי 2013 פרסם בנק ישראל תיקון להוראות ניהול בנקאי תקין 201 עד 211 ו 299 בנושא "מדידה והלימות ההון", אשר מאמצות את הוראות באזל. מועד יישומן לראשונה נקבע ליום 1 בינואר 2014, כאשר היישום יהיה באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

- הוראות אלו כוללות דרישה לעמידה ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי של 9% יחס הון כולל של 12.5%, החל מיום 1 בינואר 2015, נכון לתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית.
- ליחסי הון מינימליים אלה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח.
- בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי יוכרו עד לתקרה של 80% ביום 1 בינואר 2014 ובכל שנה עוקבת תופחת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לכך, בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 40%. החל מיום 1 בינואר 2019 תעמוד התקרה על 30%

יישום הוראות באזל על ידי הבנק

הנדבך הראשון - כאמור לעיל, לפי הוראות בנק ישראל, הבנק מיישם כנדרש את הוראת באזל.

- סיכוני אשראי - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית לפי הוראות בנק ישראל.
- סיכונים תפעוליים - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית החל משנת 2013.
- סיכוני שוק - הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית. במסגרת זו מבוצע גם חישוב של הקצאת ההון הנדרשת בגין הסיכון הספציפי בתיק הסחיר.

הנדבך השני - יישום תהליך פנימי לבחינת הנאותות ההונית (תהליך ה-ICAAP) בבנק.

במסגרת הנדבך השני הבנק יישם תהליך פנימי להערכת נאותות ההון (תהליך ה-ICAAP). תהליך זה נועד להבטיח קיום רמה הולמת של אמצעים הוניים שתתמוך בכלל הסיכונים שהיו הגלומים בפעילות הבנק, לרבות בהתחשב בתוכניות אסטרטגיות עתידיות, זאת מעבר לדרישות ההון המינימליות שעל הבנק היה להחזיק בהתאם לנדבך הראשון. בנוסף, במסגרת הנדבך השני, בחן הבנק

האם יש לבנק די אמצעים הוניים בכדי להתגונן בעת מצבי שפל ומשברים כלכליים (Stress Tests and Stress Scenarios). שיפור מערך ניהול הסיכונים ובקרת תרחישי הקיצון הפכו כלי חשוב ובלתי נפרד מתהליך הערכת הנאותות ההונית בבנק.

הנדבך השלישי – בהתאם להוראות המפקח על הבנקים בדבר דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים, מובאים בדוח זה להלן פירוטי דרישות הגילוי.

הוראות נוספות של בנק ישראל הקשורות להוראות ועדת באזל בנושאים נוספים

במהלך השנים 2014-2015 פורסמו על ידי המפקח על הבנקים הוראות המאמצות את הוראות ועדת באזל בנושאים הבאים:

יחס כיסוי נזילות

ביום 28 בספטמבר 2014 הפיץ המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא יחס כיסוי נזילות אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן את תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים (המכנה).

תרחיש הקיצון שנקבע בהוראה כולל זעזוע המשלב זעזוע ספציפי לתאגיד וזעזוע מערכתי ובמסגרתו הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות. תאגיד בנקאי שיחס כיסוי הנזילות שלו ירד מתחת לדרישה המזערית, נדרש לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים. בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו. תאגיד בנקאי שיחס כיסוי הנזילות שלו היה נמוך מהדרישה המזערית במשך 3 ימים, נדרש לדווח על החריגה למפקח על הבנקים, בליווי תכנית לסגירת הפער. בעקבות אימוץ הוראות באזל בישראל כאמור לעיל, קבע דירקטוריון הבנק מגבלות על יחס כיסוי הנזילות.

יחס מינוף

ביום 28 באפריל 2015 פרסם המפקח על הבנקים את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בנושא יחס המינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שקוף שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים, ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון עצמי רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה של הבנק היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. ככלל, המדידה הינה עקבית עם הערכים החשבונאיים ולא מובאים בחשבון משקלי סיכון. כמו כן, הבנק לא מורשה להשתמש בביטחונות פיזיים או פיננסיים, ערבויות או טכניקות אחרות להפחתת סיכון אשראי, כדי להפחית את מדידת החשיפות, אלא אם כן הותר ספציפית בהתאם להוראה. נכסים מאזניים שנוכו מהון רובד 1 (בהתאם להוראה 202) מנוכים ממדידת החשיפות. בהתאם להוראה הבנק מחשב את החשיפה בגין נגזרים בהתאם לנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203, ואת החשיפות בגין פריטים חוץ מאזניים על ידי המרה של הסכום הרעיוני של הפריטים במקדמי המרה לאשראי כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203.

בהתאם להוראה תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שיידרש מהבנק הוא 5%. במהלך התקופה הנסקרת עמד הבנק ביחס המינוף הנדרש. לפרטים נוספים ראה טבלה 3ב'.

דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ביום 28 בדצמבר 2016 התקבל מכתב מבנק ישראל המאשר להמשיך לחשב את סכום החשיפה בגין פעילות לקוחות בבורסת המעו"ף על פי גישת התרחישים כפי שהייתה בהוראה 203 לפני תיקונה. ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון). עם זאת, קיימת בהוראה נוסחת מינימום שעשויה להוביל להכפלת חשיפות המסחר במשקל סיכון של 20%.
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. כאמור לעיל, בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף חישוב החשיפה יהיה עפ"י גישת התרחישים, וזאת עד שהפיקוח בישראל יאמץ את הגישה החדשה לחישוב (גישת SA-CCR) שאומצה על ידי ועדת באזל.
- חשיפות של תאגיד לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה.
- העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים.
- ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
- חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן הסיכונים ישוקללו ב-1,250%.

ביום 2 ביולי 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". במסגרת המכתב הודיע הפיקוח על הבנקים כי מתקיימים התנאים, כאמור בנספח ג' להוראה 203, לסינוג מסלקת הבורסה ומסלקת מעו"ף כצדדים נגדיים מרכזיים כשירים. זאת, בעקבות תיקונים שונים בחקיקה והצהרת רשות ניירות ערך בעניין.

אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות

ביום 28 במרץ 2018 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב - הפרשות להפסדי אשראי והוראות נוספות". בהתאם למכתב נדרש ליישם את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושאים: הפרשות להפסדי אשראי; מכשירים פיננסיים, לרבות מכשירים נגזרים ופעילויות גידור; וכן חכירות. היישום לראשונה (בין ינואר 2019 וינואר 2021 בהתאם להוראה המתאימה) יבוצע בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בכללים בארה"ב. במסגרת המכתב נקבעו קווים כלליים ומועדי היישום לראשונה של ההוראות החדשות. בשנת 2018, הבנק נערך ליישום הכללים במסגרת היערכות קבוצתית. לפרטים בדבר עיקרי השינויים הצפויים ראה בדוח הכספי ליום 31 בדצמבר 2018, פסקת אימוץ עדכונים לכללי החשבונאות – בביאור מדיניות חשבונאית (באור 1.ד.).

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

ניהול הסיכונים ובקרתם מתבצעים באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח ובקרה, ומיושמים באמצעות שלושה קווי הגנה עיקריים: קו הגנה ראשון שמקיימים האחראים על יצירת הסיכון וניהולו. קו הגנה שני שמקיימות יחידות הכפופות למנהל הסיכונים הראשי וקו הגנה השלישי שמקיימים מטה הביקורת הפנימית והחיצונית.

פונקציית ניהול הסיכונים

מנהלת הסיכונים הראשית בבנק - רות לפיד, נשאה, עד למועד המיזוג, באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים בבנק, היתה כפופה למנכ"ל והכוונה מקצועית על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה. מנהלת הסיכונים הראשית בבנק אינה חברת הנהלה. החלטה זו אושרה על ידי בנק ישראל. מנהלת הסיכונים הראשית עמדה בראש היחידה לניהול סיכונים אשר תפקידה היה להשלים את פעילויות ניהול הסיכונים של קווי העסקים. פעילות שכללה תכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת העבודה לניהול הסיכונים, איתגור נאותות התשומות לניהול הסיכונים של קווי העסקים, מדידת הסיכון ודיווח. יחידת ניהול הסיכונים שהוקמה בבנק כללה את: היחידה להערכת סיכונים אשראי, היחידה לניהול הסיכונים התפעוליים והיחידה לניהול החשיפה לסיכונים ציבוריים, אכיפה מנהלית ואיסור הלבנת הון. בקרת סיכונים שוק התבצעה על ידי בקר הסיכונים הכפוף למנהל מחלקת בקרות וסיכונים ראשית בחברה האם וביצעה בקרת סיכונים עצמאית ובלתי תלויה על החשיפות לסיכונים שוק.

יחידה אנליטית לתיקוף, יישום וחקר מודלים בחברה האם, הכפופה למנהל מחלקת בקרות וסיכונים ראשית בחברה האם, היתה אחראית בעיקר על יישום הוראות בנק ישראל בנושא תיקוף המודלים של קבוצת הבנק הבינלאומי.

מנהלת הסיכונים הראשית הובילה את גיבוש מסמכי המדיניות השונים ואתגרה את מסמכי מדיניות ניהול הסיכונים האחרים הנתונים באחריות של כל מנהל סיכון וכן השתמשה במתודולוגיות וכלים כמותיים ואיכותיים שפותחו בחברה האם לזיהוי ומדידת החשיפה לסיכונים, תמכה בנושאי הסיכונים בכל הקשור לניהול הסיכון שבאחריותם, עסקה בבקרות, ניתוח ודיווח ביחס לחשיפות הבנק לסיכונים השונים.

בנוסף, ביצעה מנהלת הסיכונים תהליך של הערכת אפקטיביות הבקרה של גורמי הבקרה בקו הראשון, גיבשה המלצות בתחומי ניהול סיכונים לרבות תיאבון לסיכון, חוות דעת בלתי תלויות בתחום האשראי, יעד הלימות ההון ועוד.

כחלק מאחריות היחידה לניהול סיכונים לקביעת נאותות הסיווגים וההפרשות, שימשה מנהלת הסיכונים הראשית כיו"ר הוועדות לחובות בעייתיים, למעט הוועדות בראשות מנכ"ל הבנק ומעלה. פורום קבוצתי לניהול סיכונים אשראי המתמקד בניתוח סיכונים אשראי השונים ובכלל זה סיכון האשראי הצרכני התכנס פעמיים בשנה או על פי הצורך. יו"ר הפורום הינו מנהל הסיכונים הראשי בקבוצה ומנהלת הסיכונים הראשית השתתפה בפורום.

מנהלת הסיכונים הראשית היתה אחראית לניהול הסיכונים התפעוליים ולהמשכות עיסוק עד לחציון השני של שנת 2018, ולאחריו הועברה האחריות בתחום ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בבנק הבינלאומי וכן שימשה כקצינת הציבור והממונה על אכיפה פנימית בדיני ני"ע, אחראית איסור הלבנת הון ומימון טרור וכ-Responsible Officer (הממונה) על יישום הוראות ה-FATCA עד למועד המיזוג.

החל מינואר 2019 מנהל הסיכונים הראשי, רו"ח בניצי אדירי, חבר הנהלת הבנק הבינלאומי נושא באחריות לפונקציית ניהול הסיכונים ולמסגרת ניהול הסיכונים המקיפה לרוחב הארגון כולו.

החשבונאי הראשי – רו"ח עופר סלפטר, חבר הנהלה ומנהל חטיבה, היה אחראי על הבקרה על דיווח כספי והיווה חלק מקו ההגנה השני.

במקביל לפעילות מנהלת הסיכונים הראשית נקבעו אחראים לסיכונים הייעודיים אשר סיימו את תפקידם במועד המיזוג כאמור לעיל: מר ניר הרצנשטיין מנהל היחידה לניהול פיננסי היה אחראי לניהול סיכונים השוק והנזילות.

מר דורון כליף מנהל החטיבה העיסוקית היה אחראי לניהול סיכונים האשראי.

עו"ד איה אשתר, היועצת המשפטית הראשית, היתה אחראית על ניהול הסיכונים המשפטיים.

מר משה יגן, מנהל החטיבה הקמעונאית היה אחראי לניהול סיכונים האסטרטגיה, המוניטין והתחרות.

מר רון גריסר, מנכ"ל מתף - מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ, שימש כמנהל סיכונים IT.

מר יהושע פלג, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, שימש כמנהל סיכונים הסייבר.

הסיכונים הנוספים אליהם היה חשוף הבנק – כגון, סיכונים רגולציה וחקיקה, נוהלו אף הם כחלק מהניהול העסקי הכולל, על ידי כל אחד מחברי הנהלה ונושאי משרה נוספים בתחום הנתון לאחריותם, ובמקביל היו מפוקחים, כחלק מניהול הסיכונים הקבוצתי האינטגרטיבי, גם על ידי מנהל הסיכונים הראשי של הקבוצה באמצעות מנהלת הסיכונים בבנק.

תרבות ניהול הסיכונים

תרבות ניהול הסיכונים ותפיסתו של הבנק הושתתה על ממשל תאגידי איתן ושימוש בפרקטיקה מיטבית ועדכנית לניהול הסיכונים, ראייה רחבה, תרבות ארגונית מוכוונת סיכון, וביצוע ההתאמות הנדרשות בהתאם לצרכי היחידות העסקיות ומאפייניהן. ממשל תאגידי נאות ותהליכי ניהול סיכונים בבנק הכרחיים על מנת להבטיח כי במסגרת התנהלותו העסקית, נטל הבנק סיכונים מבלי לחרוג ממגבלות החשיפה שהגדיר על בסיס תיאבון הסיכון שלו ומצמצם למינימום את אפשרות התממשותם של הסיכונים אליהם הוא היה חשוף. במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין בנושא עבודת הדירקטוריון (301) ובנושא ניהול סיכונים (310) אומצו, בין היתר, עקרונות באזל בתחום הממשל התאגידי וניהול הסיכונים.

תפיסת באזל, שאומצה על ידי המערכת הבנקאית בישראל, מבוססת על עקרונות של הקצאת הון כנגד הסיכונים אליהם חשוף התאגידי הבנקאי ועל הגדרת יעדי הון של הבנק המכתיבים את היקפי הפעילות, לרבות יחס מינימאלי, בין הון הבנק לבין נכסי הסיכון שלו.

לבנק קיים מסמך עקרונות הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, המהווה תשתית לממשל התאגידי של ניהול ותרבות הסיכונים בקבוצת הבינלאומי, התואמת את עקרונות באזל והנחיות בנק ישראל. במסמך מוגדרים הגופים השונים הפועלים במשימות ניהול סיכונים, התהליכים היסודיים של ניהול הסיכונים וכן חלוקת התפקידים והמשימות, הסמכות והאחריות של האורגנים השונים ברמת הדירקטוריון, ההנהלה, חברי ההנהלה וראשי המערכים האחראים כל אחד על סיכונים שבתחומי פעילותם, גופי ניהול הסיכונים ובקרת ניהול הסיכונים והביקורת הפנימית. מסמך זה שימש מצע מחייב עבור הבנק בכל הנוגע לתפיסת הממשל התאגידי ולמתכונת ניהול ותרבות הסיכונים בבנק. המסמך יושם באמצעות נוהל הדירקטוריון, מסמכי המדיניות הרלוונטיים ונהלי היחידות השונות.

תהליכי יסוד של ניהול הסיכונים בבנק

תרבות ניהול הסיכונים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק עלתה בקנה אחד עם המסגרת שנקבעה על ידי המפקח על הבנקים ומכתיבה יישום תהליכי יסוד של ניהול סיכונים בעלי יחסי גומלין הדוקים ביניהם, כמפורט להלן, אשר שותפים להם הדירקטוריון, ההנהלה, יחידות עסקיות ויחידות שאינן עסקיות - בבנק ובחברות הבת בקבוצת הבנק. תהליכי הליבה המפורטים להלן מהווים בסיס למכלול משימות ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק:

- גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים.
- הערכה עצמית של הלימות / נאותות הון הבנק על בסיס הערכת היכולת של קבוצת הבנק ליטול ולנהל סיכונים אל מול מקורות ההון הזמינים של הבנק.
- קביעת יעדי ההון ותכנון ההון.
- קביעת מדיניות לניהול הסיכון.
- יישום של המדיניות לניהול הסיכון.

תהליך הערכה עצמית של הלימות/נאותות ההון (ה-ICAAP) - הינו תהליך עצמאי שהתבצע על ידי הבנק במסגרת הנדבך השני של באזל, והיווה, את הבסיס לתהליכי הליבה של ניהול הסיכונים בבנק. הערכת הנאותות ההונית מתבצעת על בסיס שנתי ומטרתה - להעריך האם הון הבנק הינו נאות, אל מול החשיפה הכוללת של הבנק לסיכונים - בהווה ובראייה צופה פני עתיד. כנגזרת מהמהלך נקבעים יחסי ההון.

- הבנק יישם מתווה תרחישי קיצון לבחינת הנאותות ההונית. המתווה כלל, בין היתר, תרחישים בתחום סיכוני השוק, הנזילות והאשראי, ותרחישים המשלבים התממשות של כמה סיכונים בו זמנית. התרחישים שהפעיל הבנק כללו תרחישים מסוג ניתוחי רגישות, תרחישים היסטוריים, תרחישים היפותטיים ותרחישים מאקרו-כלכליים. התשתית התרחישית הורכבה ממגוון של תרחישים, ביניהם תרחיש הוליסטי גלובלי, תרחיש הוליסטי מקומי ותרחיש "הפוך". תוצאות התרחישים והמשמעות שלהם דווחו להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

גיבוש התיאבון לסיכון והקצאת מגבלות חשיפה לסיכונים כחלק מתכנון השימושים בהון הבנק-

- במסגרת תרבות הסיכונים תיאבון הסיכון היווה בסיס לקביעת מדיניות ניהול הסיכונים, מסגרת ליעדי ההון, לגיבוש התוכניות האסטרטגיות ותוכניות העבודה של הבנק. התיאבון לסיכון הורכב ממערכת מגבלות כמותיות ואיכותיות ביחס לחשיפה האפשרית לכל סיכון והוא ביטא את רמת החשיפה הרצויה לכל סיכון.

- **תכנון ההון וקביעת יעדי ההון** - תכנון ההון שילב בין קביעת יעד הלימות ההון לבין התכנון האסטרטגי. קביעת יעד הלימות ההון התרחשה בעקבות הערכת הנאותות ההונית, זיהוי כרית ההון הנדרשת לשם הבטחת היציבות של הבנק וסיבולת הסיכון, ובמסגרת תיאבון הבנק לסיכון.

- **גיבוש מדיניות ניהול הסיכון** - מטרת מדיניות ניהול הסיכון היתה להבטיח את קיומם של תהליכים אפקטיביים של ניהול סיכונים ואת העמידה במגבלות החשיפה שנקבעו ביחס לסיכונים השונים.

- **יישום המדיניות לניהול הסיכונים** - תהליך היישום של המדיניות כלל את שלב הביצוע של שרשרת הפעולות שנועדו להבטיח יכולת מתמשכת של זיהוי הסיכונים המהותיים אליהם היה חשוף הבנק; הערכה ומדידה של החשיפה לסיכונים מול המגבלות שנקבעו (לרבות במסגרת של תרחישי קיצון); יצירת מנגנוני דיווח כמוגדר במסמך המדיניות לרבות דיווחים תקופתיים ומידיים ונקיטת פעולות להפחתת סיכונים, במידה ומתבררת חריגה ממגבלות הסיכון שנקבעו.

- **הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים** - הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים נועד ליצור איזון בין מעגלים נפרדים הקשורים בניהול הסיכונים. הגורמים המעורבים בניהול הסיכונים כללו את; הדירקטוריון, ועדת ניהול הסיכונים, ההנהלה וכן את שלושת קווי ההגנה הקשורים בניהול הסיכונים, בקו הראשון נוטלי הסיכונים, בקו השני פונקציית ניהול הסיכונים והחשבונאי הראשי ובקו השלישי וגופי הביקורת הכפופים לדירקטוריון. במסגרת הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים, הבנק דאג, בין היתר, לגיוס אנשי מקצוע מתאימים בעלי מומחיות והבנה בפעילות הבנקאיות השונות, לרבות פעילויות מורכבות.

- **נטילת אחריות לסיכונים** - כל אחד מהסיכונים המהותיים אליהם היה חשוף הבנק, היה באחריות נושא משרה בכיר. האחריות הראשונית לניהול הסיכונים (נטילת סיכון, זיהוי, מדידה והערכה, בקרה והפחתה, ניטור ודיווח) הוטלה על הנהלת קווי העסקים של התאגיד הבנקאי. ההנהלה היא זאת שהיתה אחראית לקבל החלטות אופרטיביות בעניין הסיכונים וניהולם. נוטל הסיכונים נדרש היה להבין את הסיכון הגלום בפעולותיו והיחס בין התשואה לסיכון, ולפעול באופן אחראי תוך קבלת החלטות במסגרת מגבלות החשיפה הקיימות. מעבר למתואר לעיל, כחלק מניהול תקשורת אפקטיבית, היתה קיימת אחריות אישית של כל עובד בבנק לזיהוי ולהצפיף סוגיות סיכון בעצמם, לרבות כאלו העולות מהפעילות העסקית, וזאת באמצעות השתתפות בהדרכות ופורומים שונים, דיווח אנונימי למערך הביקורת ו/ או למנהל ממונה וכו'.

- **הדרכות ופורומים** - היחידה לניהול הסיכונים הראשית היתה אחראית והשתתפה במגוון הדרכות ופורומים מקצועיים קבוצתיים.

- **קביעת קוד אתי הולם** - הדירקטוריון הינו הגוף "שקבע את הטון" ביישום נורמות התנהגות ותמריצים המעודדים התנהגות מקצועית ואחראית בכל הדרגים, בקביעת סטנדרטים מקצועיים וערכי תאגיד המקדמים יושרה ובביסוס תרבות פנים ארגונית המדגישה ומציגה בפני עובדים בכל הדרגים את חשיבותן של הבקורות הפנימיות, בין היתר באמצעות קביעת קוד אתי הולם.

- **תגמול** - מדיניות התגמול בבנק תאמה את הערכים ותפיסת ניהול הסיכונים של הבנק. פירוט אודות התגמול ומדדי הסיכון מופיע בפרק התגמול, טבלה 16.

ניהול סיכונים קבוצתי

תרבות הסיכונים בבנק התבססה על ההבנה כי ניהול סיכונים אמור להבטיח בראש ובראשונה את יציבות חברת הבת וממילא את יציבות חברת האם, ומכאן החשיבות המכרעת לתפיסה אחידה של הערכים והעקרונות בעניין אופן ניהול הסיכונים של כל מרכיב בקבוצה. הבנק ניהל את הסיכונים תוך חתירה לפרואקטיביות ויזמה אל מול החשיפה לסיכון ולא רק בתגובה להתממשות סיכונים בלבד. הבנק הקים תהליכים מתמשכים של זיהוי, הערכה, תיעוד וניטור של הסיכונים המהותיים אליהם הוא היה חשוף על מנת להבטיח כל העת כי הסיכונים המהותיים מולם קיימת חשיפה מזוהים ומנוהלים בצורה אפקטיבית. הבנק ראה בממשל התאגידי אבן יסוד בהערכת הנאותות הונית שלו.

בין הבנק לחברה האם התקיים מערך דיווח מקיף לרוחב קווי ההגנה כפי שעוגן במסמכי המדיניות השונים. בנוסף, היתה תשתית ענפה של פורומים קבוצתיים בהם השתתפו הגורמים הרלוונטיים מהבנק.

השליטה, הפיקוח והבקרה על נאותות ניהול הסיכונים בבנק נעשו, בין היתר, על ידי הדירקטוריון, וועדות מטעמו, ההנהלה וועדות הנהלה בתחומי הסיכון השונים, כמפורט להלן:

התייחסות הדירקטוריון וועדותיו לסיכונים

הדירקטוריון נשא באחריות לעסקי התאגיד הבנקאי ולאיתנותו הפיננסית. הדירקטוריון היתווה את אסטרטגיית הסיכון הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון כמפורט להלן:

- א. דירקטוריון הבנק ו/או וועדותיו היתווה את האסטרטגיה של הבנק ששולבה באסטרטגיה של הקבוצה.
- ב. דירקטוריון הבנק ו/או וועדותיו דן ואישר אחת לשנה את תכנית העבודה השנתית ומדיניות ניהול הסיכונים בתחומי הסיכון המהותיים השונים, הכוללות, בין היתר, את תיאבון הסיכון הכולל, מסגרות הסיכון ותקרות החשיפה המותרות בתחומי הפעילות במגזרים השונים, וכן מציב סטנדרטים לניהול, מדידה, בקרה ודיווח על החשיפה לסיכונים השונים. במסגרת זאת, התאים הדירקטוריון את מדיניות החשיפה לסיכונים השונים, לשינויים ולתמורות בשווקים הפיננסיים ולסביבת הפעילות של הבנק.
- ג. דירקטוריון הבנק ו/או וועדותיו אישר פעילויות חדשות ומוצרים מהותיים העלולים ליצור חשיפות חדשות, תוך בחינת הסיכון שהפעילות יצרה וכן את יכולת הבנק לנהל, למדוד ולבצע בקרה בלתי תלויה על סיכונים הפעילות.
- ד. במסגרת עבודת הדירקטוריון פעלה ועדת דירקטוריון לניהול סיכונים, שהתכנסה לפחות ארבע פעמים בשנה. הוועדה קיבלה דיווח על חשיפות הבנק לסיכונים השונים וכן על עמידת הבנק במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שקבע הדירקטוריון. בנוסף, הוועדה ביצעה בחינה של נאותות ואפקטיביות מערך ניהול ובקרת הסיכונים בבנק. בוועדה נדון, בין היתר, מסמך הסיכונים הכולל של הבנק.
- ו. במסגרת עבודת הדירקטוריון פעלו ועדות המתכנות מספר פעמים בשנה בנושאים של: ניהול סיכונים, אשראי, ביקורת ותגמול.
- ז. לפחות שש פעמים בשנה התכנסה ועדת הביקורת של הדירקטוריון. ועדת הביקורת פיקחה על פעילות הביקורת הפנימית של הבנק לרבות המלצה לדירקטוריון לגבי: מינוי מבקר פנימי וקביעת שכרו, אישור כתב המינוי והסמכויות של המבקר הפנימי, תכנית העבודה של הביקורת הפנימית. הוועדה ביצעה מעקב אחר יישום תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ודנה בדוחות ביקורת מהותיים ובדיווחים אחרים של המבקר הפנימי. הוועדה פיקחה על עבודת רואה החשבון המבקר ודנה בדוחות ביקורת של רואה החשבון המבקר ועוד.

התייחסות ההנהלה לסוגיות ניהול הסיכונים

הנהלת הבנק היתה אחראית להשאת רווחי הבנק בהתאם לתיאבון הסיכון שנקבע ותוך עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים, וקידום עסקיו ובמסגרת זו לניהול הפעילות היום יומית של הבנק. ההנהלה היתה אחראית לביצוע החלטות הדירקטוריון לרבות ביצוע התוכנית האסטרטגית, ויישום מדיניות הבנק ותיאבון הסיכון כפי שאושרה על ידי הדירקטוריון.

א. ההנהלה בראשות המנכ"ל, חברי ההנהלה, מנהלת מטה הביקורת, מנהלת הסיכונים הראשית, מנהל אגף משאבי אנוש ומנהל היחידה לניהול פיננסי, התכנסה פעם בשבוע ובהתאם לצורך ודנה, בין היתר, במגוון נושאים בתחום ניהול ובקרת הסיכונים השונים.

ב. אחת לרבעון התקיים דיון בהנהלה במסמך הסיכונים הכולל של הבנק במסגרתו דווחו חשיפות הבנק למכלול הסיכונים בפניהם עמד הבנק שתיקרום: סיכונים פיננסיים, סיכונים אשראי, סיכונים תפעוליים, סיכונים משפטיים וסיכונים ציוד, סיכון חוצה גבולות, FATCA, אכיפה פנימית בדיני ני"ע ואיסור הלבנת הון. כמו כן, ניתנת התייחסות לתיאבון הסיכון של הבנק, תוצאות הרצת תרחישי הקיצון ובעמידת הבנק במגבלות שקבע הדירקטוריון, התייחסות לתאבון הסיכון ביחס לסיכונים השונים והערכת דרגות הסיכון, וסטטוס תיקוף מודלים.

צוות ניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל התכנס אחת לחודש ודן, בין היתר: בהתפתחויות המרכזיות בחשיפות הפיננסיות בבנק לאור ההתפתחויות והתחזיות בתחום המאקרו, במגבלות החשיפה לסיכונים הפיננסיים בכניסה לפעילויות חדשות, ובהתפתחות תיק הנוסטרו.

ג. צוות נזילות בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן כ- 5 פעמים בשבוע בנושאי נזילות וסיכונים שוק.

ד. צוות פיננסי בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן אחת לשבוע בנושאי השקעות ומצב הנזילות.

ה. צוות אשראי בראשות המנכ"ל התכנס אחת לשבוע, ודן באישורי אשראי מעל סמכות מנהל החטיבה העסקית, וכן דן במתן המלצות לבקשות אשראי בסמכות ועדת אשראי של הדירקטוריון. בנוסף ביצע, בין היתר, מעקב שנתי אחר לווים בנושאים מהותיים הקשורים לפעילות עסקית. הצוות דן בדיווחים שונים של עמידה במגבלות שקבעו הדירקטוריון והנהלת הבנק, באישור הסדרי חוב/ מחיקות/ ויתור על חוב ובגיבוש המלצות לגבי מדיניות האשראי וניהול סיכונים האשראי של הבנק וחובות פגומים.

ו. פורום סיכונים תפעוליים ומשפטיים, מעילות והונאות בראשות מנהלת הסיכונים הראשית דן בנושאים אלו אחת לרבעון.

מנהלת הסיכונים הראשית השתתפה בפורום ניהול סיכונים קבוצתי בראשות מנהל הסיכונים הקבוצתי הראשי במסגרתו הובאו לדיון דרכים ואפשרויות לקידום ניהול הסיכונים על בסיס קבוצתי תוך האחדת שיטות המדידה, מתודולוגיות ניהול הסיכונים ומנגנוני הבקרה בקבוצה.

ז. התהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (ICAAP) התבצע באמצעות צוות בראשות מנהלת הסיכונים הראשית של הבנק. במסגרת התהליך מיושמות ההוראות כחלק מקידום ושיפור מערך ניהול הסיכונים הכולל של הבנק.

ח. מערך הביקורת הפנימית של הבנק, העריך במסגרת הביקורות המבוצעות על ידו בסניפים וביחידות המטה, את תהליך ניהול הסיכונים בבנק, את יישום המדיניות ואת ביצוען בפועל של החלטות הדירקטוריון בהיבטי ניהול הסיכונים השונים. בנוסף, העריך את מידת ההתאמה ואת אפקטיביות ואיכות תהליכי הבקרה הנהוגים בבנק. כמו כן, המערך ביצע את הסקירה הבלתי תלויה על תהליך ה-ICAAP השנתי המתקיים בבנק, במטרה לאתגר את התהליך ולבחון את מהימנות ושלמות הנתונים המוצגים בו והתאמתו לדרישות הפיקוח על הבנקים.

הביקורת הפנימית פעלה על פי תכנית עבודה רב שנתית לתקופה של ארבע עד חמש שנים ותכנית עבודה שנתית הנגזרת ממנה, הכוללת את כל הפעילויות והישויות של הבנק. תכנית העבודה התבססה על מתודולוגיה שיטתית של הערכת סיכונים והביאה בחשבון, בין היתר, את הערכת הסיכונים כפי שבאה לידי ביטוי במסמך ה-ICAAP והערכות של הביקורת הפנימית בנוגע למוקדי הסיכון בפעילות הבנק, לרבות מוקדי סיכון השונים ולממצאים שהועלו בביקורת קודמות שובצעו על ידי ועל ידי גורמים חיצוניים. תכנית העבודה כללה את הקצאת התשומות ואת התדירות לביצוע הביקורת בהתאמה לרמת הסיכון של הישות/הפעילות המבוקרת.

עבודת הביקורת הפנימית בוצעה על פי דרישות החוק השונות, לרבות חוק הביקורת הפנימית, פקודת הבנקאות, כללי הבנקאות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו לרבות הוראת ניהול בנקאי תקין 307 (מסדירה בין היתר, את תפקידי הפונקציה, היקף פעילותה, שיטות עבודתה והדיווחים שעליה להעביר), הנחיות של גופים רגולטוריים אחרים, וכן בהתאם לתקנים מקצועיים מקובלים שנקבעו על ידי הלשכה העולמית למבקרים פנימיים.

הדיווחים התקופתיים של הביקורת הפנימית כללו דיווח חודשי, דיווח חצי שנתי ודיווח שנתי והוגשו למנכ"ל ולחברי הנהלת הבנק, לחברי ועדת הביקורת וליו"ר הדירקטוריון.

הדיווח החצי שנתי והדיווח השנתי של הביקורת הפנימית כללו דיווח בדבר ביצוע תכנית העבודה למול התכנון, רשימה של כל דוחות הביקורת שהופצו בתקופה המדווחת, דיווח בדבר ממצאי המעקב אחר תיקון הליקויים העולים מדוחות הביקורת ותמצית מהממצאים המהותיים שהועלו בדוחות הביקורת ובדיווח השנתי הערכה של אפקטיביות הבקרה הפנימית.

ט. הנהלת הבנק המשיכה, עד למועד המיזוג כאמור לעיל, לשפר את כלי המדידה, הפיקוח, הבקרה והדיווח הדרושים לה לשם קבלת תמונת מצב עדכנית, ובזמן אמת על חשיפת הבנק לסיכונים השונים וכן כדי להטמיע את תפישת ניהול הסיכונים הקבוצתית בבנק.

טבלה 2: מבנה ההון- הרכב ההון הפיקוחי (במיליוני ש"ח)

31.12.17	31.3.18	30.6.18	30.9.18	31.21.18	
		במיליוני ₪			
					הון זמין
1,316.2	1,315.1	1,371.1	1,372.5	1,428.1	הון עצמי רוברד 1
1,287.9	1,290.9	1,352.6	1,355.9	1,358.6	הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות מעבר
1,316.2	1,315.1	1,371.1	1,372.5	1,428.1	הון רוברד 1
1,287.9	1,290.9	1,352.6	1,355.9	1,358.6	הון רוברד 1, לפני השפעת הוראות המעבר
1,592.9	1,572.7	1,670.5	1,658.4	1,695.9	הון כולל
1,421.3	1,426.9	1,479.2	1,482.4	1,490.0	הון כולל לפני השפעת הוראות המעבר
11,955.3	12,523.4	12,296.0	11,563.7	12,428.7	סך הכל נכסי סיכון משוקלים (RWA)
					יחסי הלימות הון, לפי הוראות המפקח על הבנקים
		באחוזים			
11.01%	10.50%	11.15%	11.87%	11.49%	יחס הון עצמי רוברד 1
10.74%	10.28%	10.98%	11.70%	10.85%	יחס הון עצמי רוברד 1, לפני השפעת הוראות המעבר
11.01%	10.50%	11.15%	11.87%	11.49%	יחס הון רוברד 1
10.74%	10.28%	10.98%	11.70%	10.85%	יחס הון רוברד 1 לפני השפעת הוראות המעבר
13.32%	12.56%	13.59%	14.34%	13.65%	יחס הון כולל
11.85%	11.37%	12.01%	12.79%	11.90%	יחס הון כולל לפני השפעת הוראות המעבר
9.03%	9.03%	9.03%	9.03%	9.03%	יחס הון עצמי רוברד 1, הנדרש על ידי המפקח על הבנקים (1)
1.98%	1.47%	2.12%	2.84%	2.46%	יחס הון עצמי רוברד 1 מעבר לנדרש על ידי המפקח על הבנקים (1)
					יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים
22,717.6	23,360.6	23,800.7	24,219.0	25,559.7	סך החשיפות (במיליוני ש"ח)
5.79%	5.63%	5.76%	5.67%	5.59%	יחס המינוף
5.67%	5.53%	5.68%	5.60%	5.32%	יחס המינוף, לפני השפעת הוראות המעבר
					יחס כיסוי נזילות לפי הוראות המפקח על הבנקים
5,046.1	4,672.0	5,170.0	5,174.7	3,851.7	סך כל נכסים נזילים באיכות גבוהה (במיליוני ש"ח)
1,546.5	1,744.8	1,877.8	1,784.4	1,664.4	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
329%	268%	277%	295%	229%	יחס כיסוי נזילות

(1) לרבות דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדירור למועד הדיווח. דרישה זו יושמה בהדרגה עד ליום 1.1.2017

הרכב ההון הפיקוחי- המשך 1 (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
הפנייה למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
1		375.3		375.3
הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.				
2	(0.3)	944.8	-	1,019.6
עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.				
3	(1.6)	(30.1)	-	(36.0)
רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.				
		-		-
מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר				
		-		-
מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט).				
	(1.9)	1,290.0	-	1,358.9
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
		-		-
התאמות יציבותיות להערכות שווי				
		-		-
מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי.				
		-		-
נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם.				
		-		-
מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי				
		-		-
סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן.				
		-		-
פער שלילי (shortfall) בין הפרשות להפסדים צפויים.				
		-		-
גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח.				
8		0.2		0.3
רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק.				
		-		-
עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור				
		-		-
השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים).				
		-		-
החזקות צולבות הדדיות במניות רגילות של תאגידים פיננסיים.				

*כפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3

הרכב ההון הפיקוחי- המשך 2 (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
הפנייה למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים (המשך)				
		-		השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי (בסכום העולה על 10% מהון עצמי רובד 1)
		-		השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
		-		זכויות שירות למשכנתאות אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.
		-		מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי, אשר סכומם עולה על 10% מהון עצמי רובד 1.
		-		סכום זכויות שירות למשכנתאות, מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי וההשקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים, העולה על 15% מהון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי.
		-		מזה: בגין השקעות בשיעור העולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי תאגידים פיננסיים
		-		מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות
		(26.4)	(69.5)	מזה: מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי
		-		התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
		-		מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
		(26.4)	(69.5)	מזה: בגין זכויות שירות למשכנתאות.
				מזה: בגין השפעת מהלכי התייעלות
				מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים 26.א. עד-26.ג.
		-		התאמות פיקוחיות בהון עצמי רובד 1 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
		-		ניכויים החלים על הון עצמי רובד 1 מאחר ואין בהון רובד 1 נוסף והון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים.
		(26.2)	(69.2)	סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1
	(1.9)	1,316.2	-	1,428.1
				הון עצמי רובד 1

*כפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3

הרכב ההון הפיקוחי- המשך 3 (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
הפנייה למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה
				הון עצמי רובד 1 נוסף
				הון רובד 1 נוסף: מכשירים
				מכשירי הון מניות רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו.
				מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
				מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.
				מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.
				מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'.
				מזה: מכשירי הון רובד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 1 נוסף.
				הון רובד 1 נוסף לפני ניכויים
				הון רובד 1 נוסף: ניכויים
				השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים.
				החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף.
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
				השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.
				ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים
				מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים
				מזה: ניכויים נוספים להון רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 41 א.
				ניכויים בהון רובד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
				ניכויים החלים על הון רובד 1 נוסף מאחר ואין בהון רובד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים.
				סך כל הניכויים בהון רובד 1 נוסף
				הון רובד 1 נוסף
				הון רובד 1
				(1.9) 1,316.2 - 1,428.1

*כפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3

הרכב ההון הפיקוחי- המשך 4 (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
הפנייה למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה	סכומים שלא נוכחו מההון*	יתרה
הון רובד 2: מכשירים והפרשות				
4		2.5		2.5
מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו.				
6		141.4		136.4
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר.				
		-		-
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'.				
		-		-
מזה: מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רובד 2.				
5		132.8		128.9
הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.				
		276.7		267.8
הון רובד 2 לפני ניכויים				
הון רובד 2: ניכויים				
		-		-
השקעה עצמית במכשירי הון רובד 2, המוחזקת באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים).				
		-		-
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון רובד 2 של תאגידים פיננסיים.				
		-		-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי [בהתאם לטיפול הנהוג במסמך באזל 3: מסגרת פיקוחית גלובלית לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית, דצמבר 2010.				
		-		-
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי.				
		-		-
ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים				
		-		-
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.				
		-		-
מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף 56 א.				
		-		-
התאמות פיקוחיות בהון רובד 2 הכפופות לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3				
		-		-
סך כל ההתאמות הפיקוחיות להון רובד 2				
		276.7		267.8
הון רובד 2				
		1,592.9		1,695.9
	(1.9)			
סך ההון				

*כפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3

הרכב ההון הפיקוחי- המשך 5 (במיליוני ש"ח)

ליום 31 בדצמבר				
2017		2018		
הפנייה למאזן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון *	יתרה	סכומים שלא נוכו מההון *	יתרה
נכסי סיכון משוקללים				
	11,955.3		12,428.7	סך הכל נכסי סיכון משוקללים בהתאם לטיפול שנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3
	11,955.3		12,428.7	סך נכסי סיכון משוקללים.
יחסי הון וכריות לשימור הון				
	11.01%		11.49%	הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	11.01%		11.49%	הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
	13.32%		13.65%	ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים				
	9.03%		9.03%	יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים.
	12.53%		12.53%	יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים.
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
	-		-	השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
	-		-	השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה.
	-		-	זכויות שירות למשכנתאות
7	95.3		76.9	מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה (לא דווחו בשורות 21, 25).
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
	132.8		128.9	הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
	136.2		141.2	התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.
				הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה.
				התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים.
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר				
	-		-	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר
	-		-	סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה.
	-		-	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
	-		-	סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה.
	267.8		214.2	סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
	-		-	סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה.

*כפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III
** לרבות דרישת הון המבטאת 1% מיתרת ההלוואות לדיוור למועד הדיווח.

גילוי להתאמות הנדרשות בין המאזן בדוחות הכספיים ובין רכיבי ההון הפיקוחי

הפנייה לרכיבי ההון הפיקוחי	2017	2018	נכסים
	במיליוני ש"ח		
	6,816.3	8,721.8	מזומנים ופקדונות בבנקים
	975.8	1,333.4	נירות ערך
	13,353.7	13,619.9	אשראי לציבור
	(172.6)	(159.9)	הפרשה להפסדי אשראי *
5	(127.1)	(123.8)	* מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	13,181.1	13,460.0	אשראי לציבור נטו
	57.4	70.6	אשראי לממשלה
	14.4	8.4	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	228.6	211.0	נכסים אחרים *
7	95.3	76.9	* מזה נכס מס נדחה
	-	-	* מזה עודף יעודה
	133.3	134.1	* מזה נכסים אחרים נוספים
	21,273.6	23,805.2	סך כל הנכסים
			התחייבויות והון
	17,733.0	19,466.5	פקדונות הציבור
	168.0	725.0	פקדונות מבנקים
	142.5	205.3	פקדונות הממשלה
6	393.8	439.2	אגרות חוב וכתבי התחייבויות נדחים*
6	252.4	302.8	* מזה: אינם כשירים כהון פיקוחי וכפופים להוראות המעבר
	31.5	19.6	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים**
8	0.2	0.3	** מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
	1,514.2	1,588.2	התחייבויות אחרות***
5	5.7	5.1	*** מזה הפרשה להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2 (חוץ מאזני)
	19,983.0	22,443.8	סך כל התחייבויות
	1,290.6	1,361.4	הון המיוחס לבעלי המניות הבנק*
	377.8	377.8	* מזה: הון מניות רגילות**
1	375.3	375.3	** מזה: הון מניות רגילות ופרמיה על מניות רגילות
4	2.5	2.5	** מזה הון מניות בכורה צוברות ומשתתפות שאינן משתתפות ברובד 1
2	944.5	1,019.6	* מזה: עודפים
3	(31.7)	(36.0)	* מזה: רווח אחר כולל מצטבר
	1,290.6	1,361.4	סך כל ההון העצמי
	21,273.6	23,805.2	סך כל ההתחייבויות וההון

מידע נוסף - דו"ח תזרים של תנועות ממועד הדיווח הקודם על ההון הפיקוחי, לרבות שינויים בהון העצמי רובד, הון רובד 1, והון רובד 2.

בשנת 2017	בשנת 2018	
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
		1. שינוי בהון עצמי רובד 1
1,209.9	1,290.0	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לתחילת התקופה
-	-	שינוי בהון מניות ופרמיה
70.9	75.1	עודפים (לפני השפעת דיבידנד)
11.2	(4.3)	שינוי ברוח כולל אחר
82.1	70.8	שינוי בהון המיוחס לבעלי מניות הבנק
		שינוי בהבדלים בין הון המיוחס לבעלי המניות לבין הון עצמי רובד 1
-	-	שינוי במניות בכורה שלא הוכרו כהון רובד 1
(2.0)	(1.9)	שינוי ביישום הוראות מעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
1,290.0	1,358.9	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים :
(35.9)	(26.2)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 לתחילת תקופה
9.7	(43.0)	שינוי בהתאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
(26.2)	(69.2)	סך הכל התאמות פיקוחיות וניכויים - הון עצמי רובד 1 לסוף תקופה
1,316.2	1,428.1	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים לסוף תקופה
		2. שינוי בהון רובד 2
324.2	276.7	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לתחילת תקופה
(65.8)	(5.0)	שינוי בהון רובד 2: מכשירים, לפני ניכויים
18.3	(3.9)	שינוי בהון רובד 2: הפרשות, לפני ניכויים
276.7	267.8	סך הון רובד 2, לפני ניכויים לסוף תקופה
		שינוי בניכויים:
		שינוי בסך הכל ניכויים - הון רובד 2
276.7	267.8	סך הכל הון רובד 2 לסוף תקופה

טבלה 3: הלימות ההון

במסגרת הטמעת הנדבך השני של באזל בבנק היווה תהליך הערכת הנאותות ההונית (תהליך ה- ICAAP) את הבסיס לקביעת יעד ההון המינימאלי של הבנק.

תהליך ה- ICAAP התבצע בהתאם לפרקטיקה בינלאומית מקובלת ובהתאם למסגרת העבודה של באזל והנחיות בנק ישראל. במסגרתו אותגרה הקצאת ההון הרגולטורית בנדבך הראשון והוקצו כריות הון ייעודיות נוספות במידת הצורך. המסמך הטמיע מתודולוגיית אמידת הסיכונים השונים, הערכת הנאותות ההונית והניהול השוטף של ההון. הוא הכיל עדכונים ושינויים שהתבצעו במהלך השנים בעקבות תהליכי שיפור פנימיים, בעקבות דו שיח מתמשך של החברה האם עם בנק ישראל (לרבות תהליך ה-SREP), תהליכי שיפור ניהול סיכונים פנימיים, עדכוני בנק ישראל ועדכונים בינלאומיים שונים.

תהליך הערכת הנאותות ההונית נועד לבחון את יכולת הבנק לשאת בסיכונים אליהם הוא היה חשוף ותוצאותיו היוו היזון חוזר הן ליעדי ההון שקבע הדירקטוריון הן לאיכות מדיניות ניהול הסיכון והצלחת יישומה, ושימשו בסיס לקביעת יעדי ההון ותכנון ההון וגיבוש תיאבון לסיכון והגבלו על ידי זיהוי צרכי ההון וקביולת הסיכון של הבנק.

בקביעת יעד ההון נבחנו ממצאי התהליך המהווים את היקף ההון הנדרש בראיית הבנק אל מול פרופיל הסיכון שלו למועד הדוח ובראייה צופה פני עתיד בהתבסס על היעדים העסקיים של הבנק והצמיחה המתוכננת ותחת תרחישי קיצון הוליסטיים.

מידע נוסף - דיון בתכנון ההון במסגרת הדיון הכללי בתכנון האסטרטגי של הנהלה

עד למועד המיזוג כאמור, פעל הבנק על פי תכנית אסטרטגית רב שנתית שאושרה על ידי הדירקטוריון מדי 5 שנים ועודכנה בחודש אוקטובר 2016. התוכנית האסטרטגית תורגמה לתוכנית העבודה וכנגזרת ממנה נבנה תכנון ההון התלת שנתי. טרם אישור תכנון ההון, התבצע תהליך של בחינת העמידה ביעדי ההון במצב עסקים רגיל ותחת תרחישי קיצון.

יישום הנדבך השני של באזל כלל ביצוע תהליך ה-ICAAP המבוסס על נתוני ה-31 בדצמבר 2017, כאשר אחד מתוצרי המרכזיים היה קביעת יעדי ההון במצב עסקים רגיל ובמצב קיצון. יעדי ההון נקבעו להון עצמי רובד 1 ולהון הכולל. יעדי ההון היו, לכל הפחות, היעדים הרגולטוריים (9% הון עצמי רובד 1, 12.5% הון כולל בתוספת הגדלת יעדי ההון בגובה 1% מיתרת תיק ההלוואות לדיור).

יעדי ההון הפנימיים כפי שנקבעו ע"י הדירקטוריון, כחלק מתהליך ה-ICAAP המבוסס על נתוני ה-31 בדצמבר 2017 היו כדלקמן:

במצב עסקים רגיל - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-9.3% ויחס ההון הכולל שלא יפחת מן הדרישה הרגולטורית המסתכמת ביום 31 בדצמבר 2018 ב-12.53%.
במצב קיצון - יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ-6.5% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ-9%.

תכנון ההון לקח בחשבון שינויים רגולטוריים עתידיים מרכזיים העשויים להשפיע על תכנון ההון. בנוסף תכנון ההון הוא שמרני, כולל כריות ביטחון ויכול לתת מענה למצב של דרישות הון עולות. תכנון ההון התלת שנתי תמך בדרישות הון בגין הלוואות לדיור ובנושאים נוספים.

קיטון של 13 מ' שהון מפחית את יחס ההון ב-0.1%. גידול של 100 מ' שהון בנכסי סיכון מפחית את יחס ההון ב-0.1%.

להלן נכסי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכוני אשראי, סיכוני שוק וסיכון תפעולי הנובעים מהחשיפות השונות:

א. דרישות ההון

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		סוג החשיפה
דרישות ההון (1)		דרישות ההון (1)		
נכסי סיכון 12.52%		נכסי סיכון 12.53%		
במיליוני ש"ח				
10.2	81.6	-	-	ריבונות
13.8	110.2	4.9	39.0	יישיות סקטור ציבורי
131.5	1,049.3	215.1	1,717.0	תאגידים בנקאיים
318.8	2,544.5	321.2	2,563.1	תאגידים
6.5	51.9	16.7	133.5	בביטחון נדל"ן מסחרי
704.5	5,622.5	707.4	5,645.3	קמעונאים ליחידים
123.2	983.4	99.7	796.0	עסקים קטנים
8.9	70.7	12.4	98.7	בגין משכנתאות לדיור
46.0	366.8	33.2	265.1	נכסים אחרים
2.1	16.5	4.6	37.1	CVA סיכון אשראי בגין
1,365.5	10,897.4	1,415.2	11,294.8	סך הכל בגין סיכוני אשראי
2.6	20.9	2.4	19.3	סיכוני שוק
129.9	1,037.0	139.7	1,114.6	סיכון תפעולי
1,498.0	11,955.3	1,557.3	12,428.7	סך כל נכסי הסיכון
	11.01%		11.49%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי הסיכון
	13.32%		13.65%	יחס ההון הכולל לרכיבי הסיכון
				יחס ההון הכולל הנדרש ע"י
(1)	12.53%	(1)	12.53%	המפקח על הבנקים

(1) לרבות דרישת הון המבטאת 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

הלימות הון לפי הוראות המפקח על הבנקים

להלן נתונים בדבר נכסי הסיכון, ההון הרגולטורי ויחסי ההון המחושבים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 211-201, בדבר "מדידה והלימות הון" ובהתאם להוראה 299 בדבר "ההון הפיקוחי – הוראות מעבר".

ב. הון והלימות ההון

31 בדצמבר		
2017	2018	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
1,316.2	1,428.1	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
276.7	267.8	הון רובד 2, לאחר ניכויים
1,592.9	1,695.9	סך הכל הון כולל
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
10,897.4	11,294.8	סיכון אשראי (1)
20.9	19.3	סיכוני שוק
1,037.0	1,114.6	סיכון תפעולי
11,955.3	12,428.7	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
11.01%	11.49%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
13.32%	13.65%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.03%	9.03%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים (2)
12.53%	12.53%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים (2)

ג. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

31 בדצמבר		
2017	2018	
		1. הון עצמי רובד 1
1,290.6	1,361.4	הון המימון לבעלי מניות הבנק
(2.5)	(2.5)	מניות בכורה צוברות ומשתתפות שלא הוכרו כהון רובד 1
1.9	-	יישום הוראות המעבר בגין אימוץ כללי חשבונאות מקובלים בנושא זכויות עובדים
(0.6)	(2.5)	סך ההבדלים בין הון המימון לבעלי מניות הבנק לבין הון עצמי רובד 1
1,290.0	1,358.9	סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים
(0.2)	(0.3)	התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים - הון עצמי רובד 1
26.4	69.5	סך ההתאמות בגין תכנית התייעלות- הון עצמי רובד 1
1,316.2	1,428.1	סך הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
		2. הון רובד 2
143.9	138.9	הון רובד 2: מכשירים
132.8	128.9	הון רובד 2: הפרשות
276.7	267.8	סך הכל רובד 2
1,592.9	1,695.9	סך כל ההון

הערות לטבלאות א-ג לעיל:

- (1) מסך כל היתרות המשוקלות של נכסי סיכון הופחתו סך של 90.3 מיליון ש"ח בשל התאמות בגין מהלכי התייעלות. (31.12.17) – 34.3 מיליון ש"ח).
- (2) יחסי הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרשים הינם 9.0% ו-12.5%, בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח.

הנתונים לעיל מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין מהלכי התייעלות שנקבעו לפי מכתב המפקחת על על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 ו-13 ביוני 2017 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן - התאמות בגין מהלכי התייעלות), אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2020.

מידע נוסף על הלימות הון שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

נכסים משוקללים בסיכון המתייחסים לפעילויות העסקיות * ולסיכונים הקשורים

יתרות ליום 31 בדצמבר 2018

סך הפעילות בישראל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח								
11,294.8	2,116.8	4.9	829.0	757.9	1,871.2	18.1	5,696.9	סיכון אשראי
-	-							סיכון סליקה
19.3	19.3							סיכון שוק
1,114.6	109.4	0.5	50.8	65.1	207.3	20.6	660.9	סיכון תפעולי
12,428.7	2,245.5	5.4	879.8	823.0	2,078.5	38.7	6,357.8	סך הכל

יתרות ליום 31 בדצמבר 2017

סך הפעילות בישראל	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח								
10,897.4	1,556.2	5.3	983.6	883.0	1,787.9	14.1	5,667.3	סיכון אשראי
-	-							סיכון סליקה
20.9	20.9							סיכון שוק
1,037.0	98.6	-	46.7	65.3	207.5	18.8	600.1	סיכון תפעולי
11,955.3	1,675.7	5.3	1,030.3	948.3	1,995.4	32.9	6,267.4	סך הכל

* מתייחס למגזרי פעילות פיקוחיים כהגדרתם בהוראות חוזר בנק ישראל מיום 3 בנובמבר 2014.

דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון בשנת 2018

שינוי בחשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	שינוי בנכסי סיכון	סוג החשיפה
במיליוני ש"ח										
									11,955.3	יתרה ליום 31 בדצמבר 2017
(3,216.1)	(2,807.3)	(408.8)	-	-	-	-	-	-	(81.6)	ריבונות
(32.8)	-	228.5	-	(261.3)	-	-	-	-	(71.2)	יישיות סקטור ציבורי
6,351.7	-	8,360.4	-	(2,008.7)	-	-	-	-	667.7	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ני"ע
109.1	-	-	-	-	-	109.4	(0.3)	-	18.6	תאגידים
81.2	-	-	-	-	-	81.2	-	-	81.6	בביטחון נדל"ן מסחרי
236.3	-	-	-	-	236.8	(0.7)	0.2	-	22.8	קמעונאים ליחידים
(261.8)	-	-	-	-	(261.5)	1.1	(1.4)	-	(187.4)	עסקים קטנים
35.4	-	-	(4.0)	-	39.8	(0.4)	-	-	28.0	בגין משכנתאות לדיור
(27.0)	47.1	-	-	-	-	(55.7)	-	(18.4)	(81.1)	נכסים אחרים
3,276.0	(2,760.2)	8,180.1	(4.0)	(2,270.0)	15.1	134.9	(1.5)	(18.4)	397.4	סך כל השינוי בסיכון האשראי
									(1.6)	שינוי בסיכון שוק
									77.6	שינוי בסיכון התפעולי
									12,428.7	יתרה ליום 31 בדצמבר 2018

דוח תנועה בחשיפות לאחר הפחתות סיכון אשראי בכל משקל סיכון לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2017

שינוי בחשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	0%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	250%	שינוי בנכסי סיכון	סוג החשיפה
במיליוני ש"ח										
									11,722.0	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016
(150.8)	(298.2)	147.4	-	-	-	-	-	-	29.3	ריבונות
(45.1)	-	-	-	(43.8)	-	(1.3)	-	-	(22.5)	יישיות סקטור ציבורי
51.6	-	147.6	-	(96.0)	-	-	-	-	(18.5)	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ני"ע
34.8	-	-	-	-	-	57.6	(22.8)	-	147.4	תאגידים
4.4	-	-	-	-	-	4.4	-	-	7.7	בביטחון נדל"ן מסחרי
581.5	-	-	-	-	588.2	(4.2)	(2.5)	-	152.6	קמעונאים ליחידים
(46.6)	-	-	-	-	(47.3)	6.4	(5.7)	-	(45.9)	עסקים קטנים
(0.1)	-	-	(4.8)	-	4.3	0.4	-	-	2.0	בגין משכנתאות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
(47.7)	(43.9)	-	-	-	-	(15.8)	-	12.0	15.8	נכסים אחרים ⁽¹⁾
382.0	(342.1)	295.0	(4.8)	(139.8)	545.2	47.5	(31.0)	12.0	267.9	סך כל השינוי בסיכון האשראי
									(28.6)	שינוי בסיכון שוק
									(6.0)	שינוי בסיכון התפעולי
									11,955.3	יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר 2017

(1) לאחר הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולאחר הפחתת ביטחונות

טבלה 3א' - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018	
במיליוני ש"ח		
21,273.6	23,805.2	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים
18.1	10.7	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
1,312.5	1,656.2	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
113.4	87.6	התאמות אחרות
22,717.6	25,559.7	חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה 3ב' - יחס המינוף בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 218

ליום 31 בדצמבר 2017	ליום 31 בדצמבר 2018	
במיליוני ש"ח		
חשיפות מאזניות		
21,372.6	23,884.4	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
-	-	(סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1)
21,372.6	23,884.4	סך חשיפות מאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות בגין נגזרים		
14.4	8.4	עלות השחלוף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים (לדוגמא: לאחר הפחתת בטחון משתנה במזומן כשיר)
18.1	10.7	סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור
-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו
-	-	(קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכוי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
32.5	19.1	סך חשיפות בגין נגזרים
חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך		
-	-	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
חשיפות חוץ מאזניות אחרות		
5,980.4	6,883.3	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(4,667.9)	(5,227.1)	(התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי)
1,312.5	1,656.2	פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות		
1,316.2	1,428.1	הון רובד 1
22,717.6	25,559.7	סך החשיפות
5.79%	5.59%	יחס מינוף
5.00%	5.00%	יחס המינוף המינימאלי בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

טבלה 4: סיכון אשראי – דרישות גילוי כלליות לכל התאגידים הבנקאיים

סיכון האשראי הינו הסיכון שלוהו או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק על פי הסכם האשראי. כדי למזער את הסיכון הוגדרה בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומגבלות החשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות והמוצרים השונים, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 311.

במסגרת יישום הוראות באזל, יישם הבנק את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכונים אשראי. במסגרת נדבך 2 התבצעה הקצאת הון משלימה בגין סיכונים אשראי.

מדיניות האשראי נועדה להבטיח קיומם של תהליכים אפקטיביים לשמירה על איכות תיק האשראי, מחזור, שינוי תנאיו והגדלתו באופן מבוקר ומדוד, בהתבסס על הסביבה העסקית – כלכלית, התיאבון הנמוך לסיכון, רמת השליטה והבקרה של הבנק בתחומי פעילות הענף/הלקוח וכן למתן מעטפת נאותה של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, ניטור, דיווח, בקרה וביקורת על תהליך ניהול סיכון האשראי.

הבנק הפעיל מנגנונים ובלמים לבצוע בקרה ופיקוח על האשראי, חלקם בזמן אמת וחלקם בדיעבד. הבקרה והפיקוח בוצעו באמצעות יחידות חיצוניות ליחידות המנהלות את האשראי.

היחידה לניהול סיכונים הראשית הובילה את תהליך גיבוש מדיניות האשראי, תוך שיתוף הגורמים העסקיים האחראים על מתן האשראי בבנק. מסמך מדיניות האשראי שהינו תוצר של גיבוש מדיניות זו, נדון ואושר לפחות אחת לשנה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון ומתעדכן על פי השינויים והתמורות בשווקים הפיננסיים בארץ ובעולם. נהלי הבנק בתחום האשראי וניהול סיכון האשראי תמכו וביטאו מדיניות זו הלכה למעשה.

מדיניות האשראי של הבנק נגזרה מהמדיניות הקבוצתית תוך שמירה על מאפייניו הייחודיים של הבנק.

תיאבון הסיכון

מדיניות הבנק כללה דיון רחב ומפורט ביעדים ובאופן לפיתוח עסקי האשראי בענפים ובתחומי הפעילות השונים תוך הגדרת עקרונות מפורטים בכל ענף ותחום לרבות מגבלות פרטניות ברמת תתי ענפים ומוצרים המאופיינים ברמת סיכון גבוהה. תיאבון הסיכון של הבנק שיקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תאם פעילות בנקאית זהירה, תאם לדרישות הפיקוחיות ותאם להיקף פעילות הבנק וצביונו. במסגרת המדיניות התווה דירקטוריון הבנק אסטרטגיה לצמצום חשיפות בלתי רצויות לסיכון האשראי הכוללת מערך מגבלות רחב לסיכון האשראי לענפים ותחומי פעילות שונים.

הקווים המנחים במדיניות האשראי של הבנק

דירקטוריון הבנק התווה אסטרטגיה לצמצום חשיפה בלתי רצויה לסיכון באמצעות הגדרת התיאבון לסיכון והוגדרו תחומי פעילות בהם לא יעניק הבנק אשראי במידה שרמת הסיכון הטמונה בו גבוהה או רמת השליטה והבקרה עליו אינה גבוהה, אף אם התשואה הפוטנציאלית העשויה להתקבל ממנו גבוהה.

כחלק מאסטרטגיה זו יישם הבנק מספר עקרונות:

- פיזור נאות של הסיכונים, וניהול זהיר ומבוקר של החשיפות, הן ברמת הלקוח הבודד והן ברמת ענפי המשק ומגזרי הפעילות העסקיים השונים.
- בחינת קריטריונים לאישור אשראי הכוללים בין היתר: בחינת כושר ההחזר של הלקוח, בחינה שוטפת של מאפייני הפעילות העסקית של הלקוח, בדיקת תזרים המזומנים ומבנה הנכסים וההתחייבויות שלו, טיב הביטחונות, ניתוח המגזר הענפי בו הוא פועל וניתוח פרמטרים נוספים להם השלכה על איתנותו הפיננסית כגון: תלות גבוהה של הלקוח בלקוחותיו, בספקים שלו וכיו"ב.
- שמירה על מתן אשראי בתנאי שוק תוך שמירה על הלימה בין המרווחים והרווחיות הכוללת מהלקוחות לבין רמת הסיכון הגלומה בפעילותם, תוך שימוש בתהליכים ובקורות ממוקדים, המביאים לידי ביטוי את שיעור ההכנסה הכוללת מהלקוח (מרווחים ועמלות), ביחס לתיק האשראי הכולל, לרבות קביעת רף מינימום לשיעור זה. רמת המרווחים משקפת גם את הקצאת ההון הנדרשת בשל מתן האשראי.
- אי תלות וניגוד עניינים ואנשים קשורים. בהתאם למדיניות האשראי עסקאות אשראי עם אנשים קשורים הובאו לוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר אישורן בוועדות האשראי המתאימות. הבקשות הוגשו לוועדה בצורה שיטתית ומסודרת הכוללת נתוני השוואה על מנת לאפשר לוועדה לבחון את הוגנות תנאי העסקה והיעדר העדפה ביחס ללקוחות אחרים (תנאי שוק).

- קביעת מגבלות פנימיות לשמירה על חשיפת האשראי במסגרת הרמה שקבע הבנק כך שיוכל לפקח על עמידה ביעדי סיכון האשראי שנקבעו.
- שמירה על הנאותות ההונית של הבנק בהתבסס על יעדי הלימות ההון של הבנק כפי שקבע הדירקטוריון.
- שמירה על המת ריכוזיות אשראי סבירה באמצעות קביעת מגבלות אשראי לקבוצות לווים בודדות, מגזרי פעילות בקבוצות הלווים, היקף האשראי הכולל של קבוצות הלווים הגדולות ביחס לתיק האשראי וכו'.
- הגדרת תבחינים כמותיים ברורים לבחינת הצורך בעדכון מסמך המדיניות בעקבות שינויים מאקרו כלכליים ורגולטוריים או שינויים בנתוני הבנק, ביניהם: שינויים בתחזיות צמיחה במשק, שינוי בשערי חליפין, הוראות רגולטוריות חדשות בעלות השפעה על תחום האשראי, שינוי בחלקו של הבנק במערכת באשראי, הלימות הונו של הבנק ועוד.

מערך הבקרה הפנימית באשראי – קווי הגנה

מערך הבקרה הפנימית הורכב משלושה נדבכים עיקריים (קווי הגנה):

מערך יוצרי הסיכונים שהיווה גם את קו ההגנה הראשון - החטיבה הקמעונאית ומערך הסניפים והחטיבה העסקית על מחלקותיהן, בין היתר, מנהלת הסניפים והמטה העסקי, ומחלקת תפעול פיקוח ובקרת אשראי. בקו הגנה זה נכלל גם מנהל הנוסטרו ביחידה לניהול הפיננסי.

קו ההגנה השני כלל את מנהלת הסיכונים ואת היחידה להערכת סיכוני אשראי הכפופה לה וכן יחידת בקרת אשראי והיחידה האנליטית לתיקוף מודלים הכפופות למנהל הסיכונים הראשי בחב' האם ויחידות דווח על פי כללי באזל בחטיבת החשבונאי הראשי. קו ההגנה השלישי כלל את מערך הביקורת הפנימית הבלתי תלויה, הכפופה ישירות לדירקטוריון, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים. בבנק התבצעו באופן שוטף תהליכים להפחתת סיכון האשראי באמצעות ניתוח כלכלי ועסקי של בקשות האשראי להערכת סיכון האשראי בפעילות הלווה, דירוג האשראי הניתן ומעקב ובקרה שוטפים אחר האשראי הניתן. במסגרת היחידות העסקיות נדון באופן תקופתי האשראי הניתן ללווים גדולים וקבוצות לווים וכן האשראי לענפי משק שונים. כל חבויות לקוחות הבנק לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, מרוכזים במערכת האובליגו באמצעותה ביצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.

הפיקוח והבקרה על ניהול החשיפה התבצעו על ידי הגורמים המרכזיים הבאים:

יחידות לבקרה עסקית

בבנק פעלו מספר יחידות הבוחנות את התפתחות הרווחיות הכוללת של הלקוחות במגוון חתכים לרבות מול דירוג הסיכון של הלקוחות.

תחום מידע עסקי בחטיבה העסקית

עסק בניתוח אנליטי של דוחות כספיים ותוכניות עסקיות ללקוחות החטיבה העסקית. היחידה בלתי תלויה בפעילות העסקית, הניתוח כלל הערכה לרמת הסיכון על בסיס הדוחות הכספיים.

היחידה לבקרת אשראי בחטיבת ניהול הסיכונים הראשית בחברה האם

היחידה כפופה למנהל הסיכונים הראשי בחברה האם ואחראית על בקרת סיכוני האשראי של לווים ספציפיים, על פי מדגם מבוסס סיכון מתיק האשראי של הבנק, על פי עקרון 14 לנוהל בנקאי תקין 311 ("ניהול סיכוני אשראי"). כחלק מביצוע בקרת האשראי, ביצעה היחידה בדיקה של תקינות תהליך אישור האשראי בחשבונות הנבדקים ואת קיום אישור הסמכות המתאימה להקלות.

היחידה להערכת סיכוני אשראי

היחידה כפופה למנהלת הסיכונים הראשית בבנק ועסקה בניתוח ומתן חוות דעת כתובה בלתי תלויה לגבי חשיפות אשראי מעל 20 מיליון ₪ ללווה או לקבוצת לווים, זאת, כחלק מיישום הוראת נוהל בנקאי תקין 311. חוות הדעת של היחידה התייחסה לבקשת האשראי ולדירוג האשראי, תוך ביצוע ניתוח עצמאי של העסקה, ואיתגרה לפי העניין את שיקול הדעת שהפעיל הגורם העסקי. נציג היחידה השתתף בוועדות האשראי (מסמכות מנהל חטיבה ומעלה), בדק והעריך את סיכוני האשראי בכל הבקשות הנדונות, ובמידת הצורך חיווה את דעתו בדיוני הוועדות. פעילות היחידה השתלבה בתהליך קבלת החלטות באשראי עסקי ועמדתה נבחנה כחלק מהתהליך ולא בדיעבד. בנוסף, ביצעה היחידה הליכים עצמאיים משלימים לאיתור חובות שמצבם מורע לרבות קביעת נאותות הסיווגים וההפרשות להפסדי אשראי וגיבשה מסקנות רוחב בנוגע לתהליכי מתן האשראי ולפיקוח ומעקב אחר מוקדי הסיכון העיקריים בבנק ע"י בצוע בקורות רוחביות בהתאם למוקדי הסיכון של הבנק.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכוני האשראי

- הבנק אימץ מודל פנימי אובייקטיבי של החברה האם לדירוג סיכון האשראי הגלום בפעילות הלקוחות הקמעונאים ואת המודלים של החברה האם לדירוג הלקוחות העסקיים. המודלים התבססו ברובם על פרמטרים אובייקטיביים בקשר עם מצבו של הלווה (מאפייני הלקוח, תמהיל הביטחונות, החוסן הפיננסי המשתקף מן הדוחות הכספיים של הלקוח, נתונים ענפיים, נתונים נוספים וכיו"ב). על מנת להדק את הקשר שבין דירוג הסיכונים של הלקוח והתשואה הנובעת מפעילות, קבע הבנק רף תשואה מינימלית לכל דרגת סיכון.
- מערכות ממוכנות – מערכות הבנק איפשרו מעקב שוטף אחרי פעילות הלקוחות, במכלול רחב, ובמגוון חתכים: רמות ותמהיל פעילות, ניצול מסגרות אשראי, רמת ביטחונות ומידע עדכני על מצבו הכספי של הלקוח. מנגנון זה שימש בין היתר את הסניפים ואת המטה, ואיפשר להעניק ללקוחות את מיטב השירות ברמה גבוהה של מקצוענות ומיומנות.
- בנוסף, יושמה בבנק מערכת ממוכנת של בקשות אשראי למשקי בית אשר סייעה לתהליך קבלת ההחלטות והבקרה עליו.
- לבנק היתה מערכת לתיעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות הבטיחו את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכוני אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה.
- הנהלת הבנק המשיכה, עד למועד המיזוג, לשלל ולשפר את כלי המדידה, הדיווח והבקרה הדרושים לה, לשם קבלת תמונת מצב עדכנית בכל הקשור למאפייני הסיכון השונים, הקיימים בסביבתם העסקית של מקבלי האשראי.
- בנוסף בחן הבנק תדיר עמידתו בהוראות הרגולטוריות בכל הקשור במגבלות הריכוזיות: לווה/קבוצת לווים או חשיפה לענפי משק.

פיקוח ובקרה

- כל חביונות לקוחות הבנק, לרבות שווי הביטחונות העומדים כנגדן, רוכזו במערכת האובליגו באמצעותה ביצע הבנק מעקב יומי של מצבת הביטחונות אל מול חשיפות האשראי.
- מעקב שוטף אחר חוסר ביטחונות ברמת הלקוח הבודד התבצע בסניפים, בחטיבה הקמעונאית ובחטיבה העסקית, באמצעות דוחות ייעודיים ממערכות התפעול בהם פורטו כל חביונות הלקוח ומערך הביטחונות שלו אל מול מסגרות האשראי שאושרו לו, והתקבלה תמונת מצב שלמה על חשיפת הלקוח.
- במקביל לטיפול הסניף ברמת הלקוח הבודד, התבצעה עבודת פיקוח ובקרה גם במערכי בקרה נוספים בהתאם לנהלי הבנק.

דיווח על החשיפה לסיכוני אשראי

ההנהלה ודירקטוריון הבנק קיבלו מגוון דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי ובחתכים שונים על-ידי גורמי הניהול, הפיקוח והבקרה ביניהם דיווחים על החשיפה לסיכוני אשראי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. ניהול החשיפה לסיכוני האשראי נבחן ובוקר באופן שוטף, במסגרת בחינת כלל הסיכונים על ידי ועדות ופורומים ייעודיים ברמת הדירקטוריון וההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים. במסמך הסיכונים הרבעוני, נסקרה התפתחות תיק האשראי ודווח בין היתר, על הערכת סיכון האשראי לפי ענפי משק וחתכים שונים, עמידה במגבלות רגולטוריות ובמגבלות שנקבעו ע"י הדירקטוריון וההנהלה, בחינת יתרת החובות הבעייתיות ויתרות הפרשה להפסדי אשראי. במסגרת המסמך בחן הבנק מתווה של תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכוני אשראי המשלבים אוסף של סיכונים בזמנית. תרחיש קיצון זה שימש לבחינת הנאותות הונית. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

כשלי אשראי

כשל אשראי הינו מצב בו נוטל האשראי לא עומד בתנאי החזר האשראי שהוענק לו, ובכך נדרש לבצע הפרשה ספציפית בחשבון. על מנת לצמצם את היקף כשלי האשראי בבנק, הבנק פעל עפ"י מערכת כללים סדורה, רחבה ומובנית, וביצע הליכי מעקב, בקרה ופיקוח שוטפים. בחינת הנסיבות והגורמים לכשלי האשראי, הינו הליך חשוב בארגון על מנת להפיק ככל הניתן את כלל הלקחים והתובנות העסקיות מהכשל הנ"ל, מתוך מטרה לשפר את הליך ניהול האשראי ולשמר את איכות תיק האשראי בבנק. לאור החשיבות הקיימת לחקר כשלי האשראי נקבעו במדיניות האשראי של הבנק כללים ועקרונות לבחינת כשל האשראי אשר בוצעו ע"י גורמים בקו ההגנה הראשון, השני והשלישי בהתאם לגודל ההפרשה להפסדי אשראי שנגרמה. דוחות בחינת כשל האשראי הוגשו לוועדת האשראי של הדירקטוריון הדנה בנסיבות, בתהליכים ובשיקולים שהביאו למתן האשראי, בזיהוי הקשיים ובמסקנות שהפיקו הגורמים העסקיים. תוצאות הכשל נלמדו ע"י החטיבה העסקית ועשויות היו להביא בין היתר לשינוי נהלי הבנק, שינוי מדיניות הבנק ושילוב נושאים מתוך המסקנות במסגרת תכנית ההדרכה.

מדיניות ניהול מערך הביטחונות

- במסגרת מדיניות האשראי, לבנק היתה מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן שעבודם ושיעורי ההישענות עליהם.
- במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת שוויים של הביטחונות ואופי האשראי אותו הם הבטיחו תוך התחשבות במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים.
- נקבעו נהלים לאופן הטיפול בביטחונות ולמעקב אחר השינויים בהם ובשוויים וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. לפרוט ראה טבלה 7.

חשיפות אשראי למשקי בית

הצריכה הפרטית נמצאת בשנים האחרונות במגמת צמיחה וכפועל יוצא גם היקף האשראי לאנשים פרטיים. מדיניות האשראי לאנשים פרטיים שיקפה למעשה את תיאבון הסיכון של הבנק וכוונותיו לגבי רמות הסיכון שברצונו ליטול וכן את הפרופיל הרצוי לתיק האשראי לאנשים פרטיים והיקפו ביחס לתיק האשראי הכולל. תיאבון הסיכון של הבנק שיקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי, תואם פעילות זהירה, תואם לדרישות הפיקוחיות ותואם להיקף פעילות הבנק ולצביונו. המדיניות התבססה על מערכת פנימית לדירוג סיכון האשראי לאנשים פרטיים על פי מודלים סטטיסטיים המתעדכנים באופן שוטף וכן על ידי כללים עסקיים ועקרונות למתן אשראי בהתאם לבחינת כושר החזר של הלקוח ברמה פרטנית וכן על ניתוח והערכה של מכלול פרמטרים נוספים, להם השלכה על איתנותו הפיננסית של הלווה. תפיסה זו השתקפה היטב במדיניות האשראי של הבנק באמצעות מגבלות כמותיות ואיכותיות למתן אשראי ברמת הלקוח הבודד וברמת הבנק, וכן בתהליכי בקרה ובתהליכי עבודה מובנים, בקווי הבקרה השונים. מודלים של דירוג סיכונים אשראי שימשו את הבנק, כחלק מהקבוצה הן להעמדת אשראי ישיר באמצעות האינטרנט, האפליקציה והבינלאומי קול, והן בתהליך החיתום של האשראי בסניפים. המלצות האשראי שנגזרו מהמודלים הסטטיסטיים, יחד עם נהלי הבנק שנשמכו על מדיניות האשראי של הבנק והמגבלות האיכותיות והכמותיות הכלולות בה, גילמו את תיאבון הסיכון המידתי של הבנק בתחום האשראי הצרכני. הבנק התמקד באשראי קמעונאי, המאופיין ברמת פיזור גבוהה ורמת סיכון נמוכה. מרבית הלקוחות במגזר משקי הבית בבנק הינם שכירים, חלק ניכר מהם עובדים או עובדים לשעבר במערכת הביטחון.

אוכלוסיית השכירים במערכת הביטחון הינה אוכלוסייה בעלת מקורות הכנסה יציבים ובעלת כושר החזר. חלק מן האשראי לאוכלוסייה זו ניתן במסגרת מרכזים למתן אשראי וקביעת תנאי ניהול חשבון בהם זכה הבנק לאורך השנים (האחרון שבהם נערך באוקטובר 2015). חלק אחר מעוגן בהסכמים עם אירגונים שונים המייצגים חלקים באוכלוסייה זו.

להלן פרטים על סיכון האשראי לאנשים פרטיים לא כולל הלוואות לדיור:

שינוי לעומת 31.12.17 ב-%	יתרה ליום		
	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
(1.6%)	640.8	630.3	סיכון אשראי מאזני עוש
2.9%	1,328.1	1,366.4	כרטיסי אשראי
5.2%	6,918.4	7,277.4	הלוואות
4.4%	8,887.3	9,274.1	סך הכל סיכון אשראי מאזני
			סיכון אשראי חוץ מאזני
3.0%	1,475.4	1,519.7	מסגרת עוש
7.0%	2,625.0	2,808.9	מסגרת כרטיסי אשראי
51.1%	763.5	1,153.6	התחייבויות אחרות
12.7%	4,863.9	5,482.2	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
7.3%	13,751.2	14,756.3	סיכון אשראי כולל
4.4%	8,504.7	8,882.7	ממוצע סיכון אשראי מאזני

להלן התפלגות סיכון האשראי הבעייתי מסך החובות לאנשים פרטיים (לא כולל הלוואות לדיור)

שינוי לעומת 31.12.17 ב-%	יתרה ליום		
	31.12.17	31.12.18	
	במיליוני ש"ח		
(5.3%)	34.0	32.2	סיכון אשראי פגום
2.1%	101.1	103.2	סיכון אשראי בעייתי לא פגום
0.2%	135.1	135.4	סך סיכון האשראי הבעייתי
22.2%	5.4	6.6	* מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר
	19.17%	18.76%	יתרת ארגוני החוב שבהסדר מתוך האשראי הבעייתי
	0.25%	0.05%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מסך האשראי לציבור

פרטים נוספים על מאפייני האשראי למשקי בית ראה בדו"ח הדירקטוריון בפרק "סיכונים בתיק הלוואות למשקי בית"

תיאור הפעילות

א. חיתום האשראי למשקי בית

חיתום האשראי למשקי בית בוסס על פרמטרים אישיים של הלקוח ומשקף נכונות מידתית לנטילת סיכונים אשראי. תפיסה זו השתקפה היטב במגבלות כמותיות ואיכותיות וכן באמצעות מגוון רחב של תהליכי עבודה מובנים ותהליכי בקרה הדוקים בקווי הבקרה השונים. הבנק הציע אשראי ללקוחות באופן יזום ע"ב ניטור מאפייני הסיכון של הלקוח ואיתור צרכיו. תהליך זה מושתת על ערכי הגינות ושקיפות כלפי הלקוח, כאשר בכל שיחה יזומה של הבנק (או אגב חשיפת הלקוח למידע שיווקי באתר האינטרנט או באפליקציה) ניתן ללקוח גילוי מלא על הנכסים וההתחייבויות בחשבונם והתשואות בגינם ככל שניתן לחשבן. מידע זה נועד לאפשר ללקוח קבלת החלטה מושכלת בדבר כדאיות לקיחת הלוואה, וזאת טרם ביצוע הפעולה.

בתהליך החיתום נבחנו מספר קריטריונים המהווים כלי תומך החלטה. בין היתר נבחנו אינפורמציה כללית על הלקוח (זהותו, חוסנו הפיננסי, התנהלותו בחשבון וכל מידע נוסף אשר בידו לסייע בתהליך החיתום), מטרת האשראי, פעילות הלקוח בבנק בהקשר לתמחור העיסקה, כושר החזר, תמהיל האשראי הכולל בחשבון והתאמתו לצרכי הלקוח.

ב. אופן הפיקוח ומעקב על מאפייני הסיכון

הבנק הכשיר את עובדיו ברמת מיומנות מקצועית גבוהה בתחום האשראי וקיים מערכות ממוחשבות תומכות החלטה, בקרה ומעקב לאיתור מוקדם של לווים בפיגור או תסמינים שליליים. תיק האשראי למשקי הבית מפוזר בין מספר רב של לווים. ניהול הסיכונים ובקרתם התבצעו בבנק באמצעות תשתית נאותה של מנגנוני שליטה, פיקוח, בקרה וביקורת. הבקרות בנושא האשראי הצרכני בוצעו באמצעות שלושת קווי ההגנה. במסגרת הבקרות שבוצעו על ידי הקו הראשון בוצע: מעקב אחר חריגה ממסגרת עו"ש וחח"ד, בדיקת אשראי בעייתי בפיגור ובקרה אחר התפתחות האשראי הצרכני הבעייתי בסניפים. בקו השני היו קיימות מגוון בקרות, כאשר עיקרן נועדו לבחון את ההתנהלות הפיננסית בחשבונות ולאחר סימנים להתדרדרות במצב החוב. סימני התדרדרות יכולים לנבוע מירידה במחזורי פעילות, חריגות ממסגרות מאושרות וכדומה. בנוסף, הבנק השתמש במערכות ממוכנות תומכות כגון מערכת לאיתור וטיפול בחובות בעלי סממנים בעייתיים ומערכת סטטיסטית לניבוי כשל אשראי. הקו השלישי, מערך הביקורת הפנימית, היה אחראי לביצוע ביקורת בלתי תלויה על ניהול הסיכון, מסגרת העבודה והבקרות לניטור סיכונים אשראי צרכני, לרבות עבודת קווי ההגנה הראשון והשני ביחס לסיכון זה.

מימון ממונף - Leveraged Finance

מימון ממונף מוגדר כאשראי למימון עסקאות הוניות בתאגידים (כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323) אשר עונה על תבחינים מסוימים, ואשראי הניתן ללווים המאופיינים ברמות מינוף פיננסי גבוהות. הבנק מחשיב מימון ממונף כאשראי הנכלל באחת מארבע הקבוצות הבאות:

- א. אשראי למטרת עסקה הונית כמוגדר בהוראת בנק ישראל מספר 323 (רכישת תאגיד אחר, רכישה עצמית של מניות וחלוקת הון), אשר עונה לתבחינים מסוימים בנוגע להיקף האשראי, לשיעור המימון הטמון בו, והיקף הביטחונות המוחשיים כפי שנקבעו על ידי הבנק.
- ב. אשראי למטרות עסקיות שונות, אשר עונה לתבחינים מסוימים המצביעים על נתונים פיננסיים חלשים, כפי שנקבעו על ידי הבנק.
- ג. אשראי למטרת מימון נדל"ן מניב, אשר עונה לתבחינים מסוימים המצביעים בנוגע להיקף האשראי, לשיעור המימון הטמון בו, והיקף הביטחונות המוחשיים כפי שנקבעו על ידי הבנק.
- ד. אשראי למטרת ליווי פרויקטים לבנייה, אשר עונה לתבחינים מסוימים בנוגע להיקף האשראי, היקף הביטחונות המוחשיים, ולחשיפה שעשויה להיווצר לבנק מהפרויקט, כפי שנקבעו על ידי הבנק.

לנוכח פרופיל הסיכון הגבוה שטמון במימון ממונף, מדיניות האשראי של הבנק קבעה הנחיות מחמירות לחיתום ומגבלות על היקף החשיפה לפעילות זו.

ביום 31 בדצמבר 2018 אין יתרות אשראי מצרפיות הנחשבות כמימון ממונף (אשראי מאזני וחוזי מאזני בניכוי הפרשות להפסדי אשראי ובטחונות מותרים בניכוי) (ביום 31 בדצמבר 2017 20.0 מיליון ₪ אשראי חוזי מאזני). ליום 31 בדצמבר 2017 ו-2018 אין חשיפה מאזנית למימון ממונף.

עסקאות סינדיקציה

סינדיקציה הינה עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות קבוצות של מלווים ממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

הבנק נקשר במס' עסקאות אשראי מסוג סינדיקציה בסך כולל של כ- 306.4 מ' ₪ (31 בדצמבר 2017 – 253.7 מ' ₪) עיקר האשראי ניתן בשותפות עם גוף מוסדי על פי תנאי מכרז החשב הכללי במשרד האוצר להעמדת הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים בערבות מדינה.

למידע נוסף ראה ביאור 28 ב1.1. לדוחות הכספיים.

ניהול סיכונים סביבתיים

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן. הבנק יכול להיחשף לסיכונים סביבתיים בהיבטים שונים של פעילותו וסיכונים אלה עשויים להיכלל במסגרת הסיכונים האחרים (כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון נזילות וסיכון מוניטין). סיכון סביבתי הכלול בסיכון האשראי הוא למשל, ירידה בערך הביטחונות או הרעה במצב הפיננסי של הלווה בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו כן קיימת אפשרות לסיכון מוניטין, כתוצאה מייחוס קשר בין הבנק לבין הגורם למפגע סביבתי.

במחצית השנייה של 2009 הפיץ המפקח על הבנקים הוראה בעניין החשיפה לסיכונים סביבתיים ואופן ניהולם. בהוראת המפקח מתוארים ההיבטים השונים של החשיפה האפשרית לסיכונים סביבתיים ומודגש הצורך בזיהוי מוקדם של הסיכונים, הערכתם וניהולם כסיכונים פרטניים.

במסגרת מדיניות האשראי, אושרה על ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון מדיניות לניהול סיכונים סביבתיים בתחום האשראי. בגיבוש המדיניות נסמך הבנק על מדיניות החברה האם המטמיעה מדיניות קבוצתית ומסתייעת ביועצים חיצוניים.

חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

ליום 31 בדצמבר 2018, אין קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת הניכויים המותרים לפי סעיף 5 להוראה 313, עולה על 15% מהון הבנק המחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין בדבר מדידה והלימות ההון.

איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

היקף סיכון האשראי הבעייתי בבנק ביום 31 בדצמבר 2018 הסתכם ב- 361.7 מיליון ש"ח בהשוואה ל- 373.1 מיליון ש"ח ביום 31 בדצמבר 2017, קיטון בשיעור של כ 3.0%.

השיעור הכולל של סיכון האשראי הבעייתי ביחס לסיכון האשראי המאזני מסתכם ביום 31 בדצמבר 2018 ב- 2.8% בדומה לשיעור ביום 31 בדצמבר 2017.

השיעור הכולל של חובות משקי בית בעייתיים ביחס לסיכון האשראי המאזני שלהם מסתכם ביום 31 בדצמבר 2018 ב- 1.5% בדומה לשיעור ביום 31 בדצמבר 2017.

השיעור הנמוך של החובות הבעייתיים מכלל משקי הבית משקף בעיקר את איכות הלווים בקרב אוכלוסיית מערכת הביטחון.

סיכון אשראי בעייתי

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
חוץ			חוץ			
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
137.6	7.1	130.5	119.1	2.6	116.5	סיכון אשראי פגום
85.9	-	85.9	86.0	-	86.0	סיכון אשראי נחות
149.6	12.3	137.3	156.6	8.6	148.0	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
373.1	19.4	353.7	361.7	11.2	350.5	סך סיכון אשראי בעייתי*
		20.9			18.1	*מזה: חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום או יותר

נכסים שאינם מבצעים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2017			יתרה ליום 31 בדצמבר 2018			
חוץ			חוץ			
כולל	מאזני	מאזני	כולל	מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
						חובות פגומים
111.4	-	111.4	96.2	-	96.2	שנבדק על בסיס פרטני
-	-	-	-	-	-	שנבדק על בסיס קבוצתי
111.4	-	111.4	96.2	-	96.2	סך הכל נכסים שאינם מבצעים

שינויים בחובות פגומים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2017			2018			
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
97.3	28.8	68.5	127.7	34.2	93.5	יתרת חובות פגומים לתחילת התקופה
89.6	19.4	70.2	37.9	21.6	39.7	סוגו כחובות פגומים
(35.3)	(8.0)	(27.3)	(25.1)	(14.7)	(25.1)	גביית חובות פגומים
(23.9)	(6.0)	(17.9)	(26.5)	(8.7)	(26.5)	מחיקות חשבונאיות
127.7	34.2	93.5	114.0	32.4	81.6	יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

מזה: תנועה בחובות בעייתיים בארגון מחדש

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר						
2017			2018			
סה"כ	פרטי	מסחרי	סה"כ	פרטי	מסחרי	
במיליוני ש"ח						
						יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש
53.5	23.1	30.4	64.1	25.9	38.2	לתחילת השנה
43.6	14.9	28.7	30.5	11.0	19.5	ארגונים מחדש שבוצעו במהלך השנה
(9.4)	(5.6)	(3.8)	(11.4)	(5.4)	(6.0)	חובות בארגון מחדש שנמחקו
(23.6)	(6.5)	(17.1)	(21.1)	(6.1)	(15.0)	חובות בארגון מחדש שנפרעו
64.1	25.9	38.2	62.1	25.4	36.7	יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש
						לסוף השנה

31 בדצמבר 2017	31 בדצמבר 2018	
0.96%	0.84%	שיעור יתרת אשראי פגום לציבור מיתרת האשראי לציבור
		שיעור יתרת אשראי שאינו פגום לציבור שנמצא בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור
0.16%	0.13%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
1.29%	1.17%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הפגום לציבור
135.16%	140.26%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי הפגום לציבור בתוספת של אשראי לציבור בפיגור של 90 יום או יותר
116.15%	121.04%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
1.93%	1.79%	שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור*
0.54%	0.32%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של אשראי לציבור*
0.30%	0.42%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי בגין אשראי לציבור*
21.55%	34.58%	שיעור חבות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
1.11%	0.97%	

זיהוי וסיווג חובות פגומים

מדיניות ניהול סיכון האשראי בבנק הגדירה סממנים עיקריים לבחינת איכות האשראי, ביניהם מצב הפיגור, דירוג הלקוח, סוג מקור החזר, מצב הביטחונות ועוד. בהתאם למדיניות זו, הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כפגומים, על פיהם הוא מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: פגום/נחות קבוצתי, נחות פרטני והשגחה מיוחדת.

חוב מסווג כפגום/נחות קבוצתי - חוב אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. החלטה בדבר סיווג החוב מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה חוב מסווג כחוב פגום או נחות קבוצתי כאשר הקרן או הרבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. לצורך כך הבנק עוקב אחר מצב ימי הפיגור אשר נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים של החוב. החל ממועד הסיווג כפגום החוב יטופל כחוב שאינו צובר הכנסות רבית (חוב כאמור ייקרא "חוב שאינו מבצע"). כמו כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור בהתאם לנספח להוראות ניהול בנקאי תקין 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.

חוב מסווג כחוב נחות פרטני כאשר האשראי אינו מוגן באופן מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס של הבטחונות ו/או יכולת התשלום של החייב, באופן שקיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסויים בגין אשראי זה, אם לא יחול שיפור ביכולת הפירעון של הלווה.

חוב מסווג כחוב בהשגחה מיוחדת כאשר לאשראי חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הבנק. סיווג השגחה מיוחדת כולל חובות (לרבות אגרות חוב ונכסים אחרים) הנמצאים בפיגור כאשר הקרן או הרבית בגינם לא שולמו לאחר שהגיע המועד לפירעונם. בנוסף, חשבונות חח"ד או עו"ש מדווחים כחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, כאשר החשבון נותר ברציפות בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת למשך 30 ימים או יותר, או אם בתוך מסגרת האשראי לא נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה של 180 ימים.

הגדרת מקור החזר ראשוני בסיווג חוב בעייתי

החל מיום 1 ביולי 2017 יישם הבנק את העדכון לקובץ שאלות ותשובות של הפיקוח על הבנקים בנושא "יישום הוראות הדיווח לציבור בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי". העדכון מתייחס בעיקר לסיווג של חוב, הגדרת חוב פגום ומדידת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי. קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה (highly probable) מתבססת על יכולת התשלום של החייב,

כלומר: החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים (כגון: בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על ידי צד שלישי).

בין היתר, כלל הקובץ שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני.

מקור החזר ראשוני - מקור מזומנים יציב לאורך זמן (sustainable) אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב ואשר חייב להיות מופרד במפורש או במהות לכיסוי החוב. בקובץ השאלות והתשובות הובהר כי ככלל, כדי שמקור החזר יוכר כמקור החזר ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון כל התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם.

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2011, יישם הבנק, את הוראת הדיווח לציבור בנושא "מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי" המאמצת את תקני החשבונאות האמריקאים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארה"ב ושל הרשות לניירות ערך בארה"ב.

הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות כבעייתיים. בהתאם לנהלים אלו, הבנק מסווג את כל החובות הבעייתיים שלו ואת פריטי האשראי החוץ מאזני בסיווגים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום. כמו כן, הבנק קבע מדיניות למדידת הפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי. הפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" או "הפרשה קבוצתית".

ההפרשה הפרטנית, הרלוונטית לחובות בעייתיים בסיווג פגום, נעשית בהתבסס על הערכות ההנהלה לגבי הפסדים הגלומים בתיק האשראי המאזני והחוץ מאזני. הפרשה זו נאמדת באמצעות הפער שבין יתרת החוב הרשומה לבין הערך הנוכחי של התקבולים הצפויים לפירעון החוב, או השווי ההוגן של הבטוחות.

אמידת התקבולים הצפויים לפירעון החוב, המתבססת על מגוון מקורות החזר הרלוונטיים, לרבות פעילות העסקית של הלווה, ערך הבטוחות שהעמיד הלווה, מקורות פרטיים וערך מימוש ערבויות שניתנו על ידי הלווה או צדדים שלישיים, מחייבת שימוש בשיקול דעת ואומדנים אשר הנהלת הבנק מאמינה כי הינם סבירים במועד ההערכה, אולם, מטבע הדברים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדנים שנקבעו.

בנוסף, הבנק בחן את החובות וביצע מחיקה חשבונאית בחובות אשר עומדים בתנאי המחיקה החשבונאית.

ההפרשה הקבוצתית, הרלוונטית לכלל החובות שלא סווגו כפגומים, מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית, הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

ההפרשה המוערכת על בסיס קבוצתי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מחושבת על בסיס שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים בגין התקופה החל משנת 2011 בהתאם לכך, קביעת ההפרשה בשנת 2018 נסמכה, בין היתר, על שיעורי המחיקות בשבע השנים האחרונות והרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2018 תוך חלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי.

הבנק השתמש בממוצע שיעורי הפסד היסטוריים בענפי המשק השונים בטווח השנים כאמור לעיל או ממוצע תוך מתן משקל עודף לנתוני השנה האחרונה, הגבוה מהשניים. בנוסף, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הנאות בקשר לאשראי לציבור הבנק לקח בחשבון נתונים נוספים (התאמות איכותיות). בהיעדר מידע סטטיסטי רחב הבנק משתמש במידע הסטטיסטי שנצבר בחברה האם באשר לממוצעי הפסד הענפיים למעט במספר מועט של ענפים וענף פרטיים בכללם, בהם המידע הנצבר בבנק ייצג את אוכלוסיית החייבים בבנק באופן נאות.

לעניין זה, בקשר לאשראי לאנשים פרטיים שאינו בעייתי, למעט סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית, נקבע כי שיעור ההתאמות האיכותיות בגין גורמים איכותיים הרלוונטיים לסיכוי הגביה לא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי המאזני שאינו בעייתי, לאנשים פרטיים במועד הדיווח וזאת לאור חוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015 לעדכון הוראות הדיווח לציבור בנושא "הפרשה קבוצתית בגין אשראי לאנשים פרטיים". בנקים ששיעור הפסד השנתי שלהם נמוך מ-0.3% בכל אחת מחמש השנים שהסתיימו במועד הדיווח, רשאים לשקול לעשות שימוש בהתאמות בגין גורמים סביבתיים בשיעור של לא פחות מ-0.5% הבנק פעל בהתאם לאישור שנתקבל מבנק ישראל במסגרת המותר לבנקים בעלי שיעור הפסד שנתי נמוך כאמור.

בהלוואות לדיור מחושבת הפרשה מזערית לחובות מסופקים לפי נוסחה שקבע המפקח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי הפסד גדלים ככל שמעמיק הפיגור. כמו כן, על יתרת ההלוואות לדיור שאין בהן פיגור מבוצעת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בשיעור שלא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, החל מיום 1 ביולי 2015 קבע הבנק כי לאשראי שניתן במסגרת קרנות מדינה לעידוד עסקים קטנים ובינוניים, המובטח בערבות מדינה, נמדד במסלול הקבוצתי ונמצא בפיגור של מ 150 יום ועד שנתיים, ינתן מקדם מחיקה חשבונאי המתאים לשיעור מימוש הערבות בתקופה. לאחר תקופה זו נמחקה יתרת החוב הרשומה במלואה. הפרשה בגין חובות מובטחים כאמור, הנמדדים במסלול פרטני, הותאמה לשיעור המימוש האמור.

סך כל חשיפות האשראי ברוטו וחשיפה ברוטו ממוצעת במשך התקופה, ממוינות לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי ממוצעת (1)	יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי ממוצעת (1)	יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי ממוצעת (1)	יתרת החשיפה לפני הפרשה להפסדי אשראי ממוצעת (1)	סוג החשיפה
במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח		
19,630.0	20,093.6	20,769.0	22,259.9	הלוואות
1,174.0	966.7	1,330.0	1,329.9	אגרות חוב
38.0	32.5	37.0	19.1	נגזרים (OTC)
6,022.0	5,980.6	6,518.0	6,883.4	חשיפות חוץ מאזניות
374.0	357.7	351.0	330.8	נכסים אחרים
27,238.0	27,431.1	29,005.0	30,823.1	סה"כ חשיפת אשראי ברוטו

(1) חשיפת סיכון אשראי ברוטו ממוצעת חושבה כממוצע החשיפות לתחילת השנה ולסופי הרבעונים.

התפלגות חשיפות לפי אזור גיאוגרפי - כל פעילות הבנק הינה בישראל בלבד.

החשיפה למדינות זרות (1)

במסגרת המוצרים והשירותים שניתנו בבנק, התקיימה פעילות פקטורינג ומימון מיוחד ששימשה כפלטפורמה להרחבת סל המוצרים והשירותים וכבסיס להרחבת פעילות האשראי בקרב הלקוחות הפעילים במגזר העסקי. עיקר חשיפת הבנק למדינות זרות הינה בגין פעילות זו המובטחת בביטוח אשראי בחברות ביטוח.

חלק א - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך (במיליוני ש"ח)(4)*;

ליום 31 בדצמבר 2018

המדינה	חשיפה מאזנית (2)		חשיפה חוץ מאזנית (2),(3)		חשיפה מאזנית מעבר לגבול (2)	
	סיכון אשראי	חובות פגומים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה
ספרד	-	-	2.7	-	-	2.9
איטליה	-	-	1.7	-	-	6.0
פורטוגל	-	-	-	-	-	1.2
יוון	-	-	-	-	-	0.4
הודו	0.2	-	37.6	-	34.3	-
בריטניה	-	-	7.3	-	26.7	-
אחרות	-	-	69.8	-	297.6	-
סך כל החשיפות למדינות זרות	0.2	-	119.1	-	369.1	-
סך החשיפות למדינות LDC	0.2	-	47.1	-	156.6	-

ליום 31 בדצמבר 2017

המדינה	חשיפה מאזנית (2)		חשיפה חוץ מאזנית (2),(3)		חשיפה מאזנית מעבר לגבול (2)	
	סיכון אשראי	חובות פגומים	סך חשיפה חוץ מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ מאזני בעייתי	לפרעון מעל שנה	לפרעון עד שנה
ספרד	-	-	3.8	-	-	2.6
איטליה	-	-	1.2	-	-	8.9
פורטוגל	-	-	-	-	-	1.5
יוון	-	-	-	-	-	0.1
הודו	1.8	-	18.3	-	52.4	-
בריטניה	0.2	-	11.3	-	26.3	45.5
אחרות	5.9	-	75.2	-	229.8	0.1
סך כל החשיפות למדינות זרות	7.9	-	109.8	-	321.6	45.6
סך החשיפות למדינות LDC	4.0	-	25.7	-	105.9	-

* עיקר האשראי שניתן בפועל הינו אשראי פקטורינג המובטח בביטוח אשראי בחברות ביטוח. הערות לטבלה ראה בעמוד הבא

חלק ב – מידע בדבר מדינות שסך החשיפה לכל אחת מהן הינו בין 0.75% לבין 1% מסך הנכסים במאוחד או בין 15% לבין 20% מההון לפי הנמוך.

בימים 31 בדצמבר 2018 ו-2017 לא קיימת חשיפה למדינות זרות שכל אחת מהן הינה בין 0.75% ובין 1% מסך הנכסים בבנק או בין 15% לבין 20% מההון, לפי הנמוך.

חלק ג – מידע בדבר חשיפה מאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות *

לשנה שהסתיימה ביום 31

בדצמבר			
2018			
פורטו ריקו	פורטוגל	יוון	
3.8	1.5	0.1	סכום החשיפה בתחילת תקופה
(3.1)	(0.3)	(0.1)	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
0.6	-	0.4	חשיפות שהתווספו
-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
1.3	1.2	0.4	סכום החשיפה בסוף תקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

2017				
אירלנד	פורטו ריקו	פורטוגל	יוון	
0.8	1.8	2.0	-	סכום החשיפה בתחילת תקופה
(0.1)	-	(0.5)	-	שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר
-	2.0	-	0.1	חשיפות שהתווספו
-	-	-	-	שינויים אחרים (לרבות הפרשות ומחיקות)
0.7	3.8	1.5	0.1	סכום החשיפה בסוף תקופה

* עיקר האשראי שניתן בפועל הינו אשראי פקטורינג המובטח בביטוח אשראי בחברות ביטוח.

הערות לעמודים 41 עד 42:

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערביות, ביטחונות נזילים וניגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני וחוזף מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ולשל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוזף מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) ניתן מידע גם בדבר כל החשיפות למדינות פורטוגל, איטליה, יוון וספרד.

התפלגות חשיפות לפי סוג ענף או צד נגדי לפני הפרשה להפסדי אשראי ממויין לפי סוגים עיקריים של חשיפות אשראי

יתרות ליום 31 בדצמבר 2018

סך הכל חשיפת אשראי ברוטו	חשיפות			אגרות חוב	הלוואות	סוג החשיפה
	נכסים אחרים	חוץ מאזניות (1)	נגזרים (OTC)			
במיליוני ש"ח						
1,378.3	-	13.1	-	1,292.6	72.6	ריבונות
216.7	-	43.2	-	34.8	138.7	יישיות סקטור ציבורי
8,584.1	-	0.2	15.9	-	8,568.0	תאגידים בנקאיים
3,423.1	-	992.0	0.4	2.5	2,428.2	תאגידים
134.5	-	0.7	-	-	133.8	בביטחון נדל"ן מסחרי
15,057.4	-	5,495.3	2.6	-	9,559.5	קמעונאים ליחידים
1,565.7	-	338.9	0.2	-	1,226.6	עסקים קטנים
132.5	-	-	-	-	132.5	בגין משכנתאות לדירור
330.8	330.8	-	-	-	-	נכסים אחרים
30,823.1	330.8	6,883.4	19.1	1,329.9	22,259.9	סך הכל

(1) לפני הכפלה במקדמי המרה לאשראי

יתרות ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל חשיפת אשראי ברוטו	חשיפות			אגרות חוב	הלוואות	סוג החשיפה
	נכסים אחרים	חוץ מאזניות (1)	נגזרים (OTC)			
במיליוני ש"ח						
5,449.5	-	8.0	-	859.3	4,582.2	ריבונות
250.2	-	52.4	-	35.4	162.4	יישיות סקטור ציבורי
2,232.1	-	0.2	25.6	48.0	2,158.3	תאגידים בנקאיים
3,154.2	-	680.2	0.6	24.0	2,449.4	תאגידים
57.4	-	4.7	-	-	52.7	בביטחון נדל"ן מסחרי
13,972.9	-	4,868.1	6.1	-	9,098.7	קמעונאים ליחידים
1,859.4	-	367.0	0.2	-	1,492.2	עסקים קטנים*
97.7	-	-	-	-	97.7	בגין משכנתאות לדירור
357.7	357.7	-	-	-	-	נכסים אחרים
27,431.1	357.7	5,980.6	32.5	966.7	20,093.6	סך הכל

(1) לפני הכפלה במקדמי המרה לאשראי

יתרות לפי תקופה חוזית לפירעון
פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריות (1)

ליום 31 בדצמבר 2018

תקופה לפירעון	הלוואות	אגרות חוב	חשיפות חוץ מאזני	נגזרים (OTC)	נכסים אחרים	סכום כולל
במיליוני ש"ח						
לפי דרישה ועד שנה	11,830.2	57.1	5,247.6	6.3	202.9	17,344.1
מעל שנה ועד חמש	5,206.7	344.5	366.9	1.6	-	5,919.7
מעל חמש שנים	5,074.4	928.3	1,268.9	11.2	-	7,282.8
ללא מועד פרעון	148.6	-	-	-	127.9	276.5
סכום כולל	22,259.9	1,329.9	6,883.4	19.1	330.8	30,823.1

ליום 31 בדצמבר 2017

תקופה לפירעון	הלוואות	אגרות חוב	חשיפות חוץ מאזני	נגזרים (OTC)	נכסים אחרים	סכום כולל
במיליוני ש"ח						
לפי דרישה ועד שנה	9,705.0	144.2	4,983.7	18.7	199.1	15,050.7
מעל שנה ועד חמש	5,599.7	445.3	216.1	6.6	-	6,267.7
מעל חמש שנים	4,664.7	377.2	780.8	7.2	-	5,829.9
ללא מועד פרעון	124.2	-	-	-	158.6	282.8
סכום כולל	20,093.6	966.7	5,980.6	32.5	357.7	27,431.1

(1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.

חשיפות אשראי לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי:

סיכון אשראי כולל לפי ענפי משק

במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2018

		חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)					סיכון אשראי כולל (1)			
		הפסדי אשראי (4)								
יתרת הפרשה	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי			מזה: חובות (2) (6)	סך הכל	בעיית' (6)	דירוג ביצוע	סך הכל	אשראי (5)
		פגום	נטו	אשראי						
1.5	1.2	(0.3)	3.0	5.3	117.1	134.0	5.3	117.7	134.1	ציבור - מסחרי
0.1	(0.1)	-	-	0.5	12.5	15.6	0.5	15.1	15.6	חקלאות
28.7	1.6	10.4	24.2	76.6	942.7	1,112.5	76.6	941.6	1,113.3	כרייה וחציבה
9.5	(1.2)	(0.4)	8.8	15.9	424.8	736.5	15.9	701.3	736.5	תעשייה
0.7	(0.1)	-	0.1	0.3	194.2	200.6	0.3	193.6	200.6	בינוי ונדל"ן - בינוי
0.6	0.1	0.3	0.3	1.0	82.4	100.6	1.0	126.4	128.4	בינוי ונדל"ן - נדל"ן
31.3	38.4	25.1	24.8	75.1	1,081.6	1,225.0	75.1	1,094.0	1,225.8	אספקת חשמל ומים
5.3	1.2	1.0	6.9	12.7	108.6	135.6	12.7	115.4	135.6	מסחר
3.1	0.2	0.3	2.8	5.8	183.9	214.0	8.3	209.2	223.5	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל
2.8	0.6	(2.2)	4.5	6.7	216.7	330.0	6.7	252.1	330.0	תחבורה ואחסנה
0.3	-	(0.5)	0.4	1.5	31.6	45.2	1.5	38.2	45.2	מידע ותקשורת
5.2	1.0	3.1	6.9	15.2	266.6	416.2	15.2	366.1	416.2	שרותים פיננסיים
2.4	0.5	0.5	1.4	4.6	311.7	399.7	4.6	388.5	399.7	שרותים עסקיים
91.5	43.4	37.3	84.1	221.2	3,974.4	5,065.5	223.7	4,559.2	5,104.5	אחרים
2.6	(0.3)	0.2	0.2	2.6	371.4	371.4	2.6	358.9	371.4	שרותים ציבוריים
71.0	12.2	4.5	32.3	135.4	9,274.1	14,756.3	135.4	14,201.6	14,761.1	וקהילתיים
165.1	55.3	42.0	116.6	359.2	13,619.9	20,193.2	361.7	19,119.7	20,237.0	סך הכל מסחרי
-	-	-	-	-	8,569.4	8,569.4	-	8,585.1	8,585.1	אנשים פרטיים
-	-	-	-	-	70.6	83.7	-	1,376.3	1,376.3	הלוואות לדירור
165.1	55.3	42.0	116.6	359.2	22,259.9	28,846.3	361.7	29,081.1	30,198.4	אנשים פרטיים - אחר
										סך הכל ציבור - פעילות בישראל
										בנקים בישראל
										ממשלה בישראל
										סך הכל פעילות בישראל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 22,259.9 מיליון ש"ח, 1329.9 מיליון ש"ח, 8.4 מיליון ש"ח, 6,600.2 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

סיכון אשראי כולל לפי ענפי משק (המשך)
במיליוני ש"ח

ליום 31 בדצמבר 2017

סיכון אשראי כולל (1)		חובות (2) וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) (3)						הפסדי אשראי (4)		
סך הכל	דירוג ביצוע אשראי (5)	סך הכל	מזה: חובות (2)	בעייתי (6)	פגום	הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות להפסדי אשראי	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	יתרת הפרשה	
145.7	119.0	145.6	127.6	9.0	4.7	(0.4)	(0.5)	3.0		
22.1	22.0	21.9	18.2	-	-	-	-	-		
1,063.5	910.8	1,039.5	866.6	43.6	20.6	4.4	0.5	19.9	תעשייה	
650.5	578.3	650.6	411.7	15.6	9.1	(0.7)	(2.8)	8.7	בינוי ונדל"ן - בינוי	
180.8	172.3	180.7	167.7	0.5	0.2	0.1	-	0.6	בינוי ונדל"ן - נדל"ן	
150.1	148.8	122.3	103.9	0.1	-	0.1	-	0.4	אספקת חשמל ומים	
1,406.7	1,237.6	1,405.8	1,228.1	99.9	48.0	31.8	16.0	44.6	מסחר	
159.3	129.5	159.3	129.1	15.9	6.5	3.7	10.3	5.5	בתי מלון, שרותי הארחה ואוכל	
232.6	208.0	222.3	192.8	6.5	1.5	1.1	1.3	3.0	תחבורה ואחסנה	
362.2	237.1	362.1	291.9	24.0	4.2	0.5	(2.2)	5.6	מידע ותקשורת	
37.9	27.4	34.6	26.5	2.4	1.2	0.2	0.1	0.8	שרותים פיננסיים	
427.4	369.5	427.3	289.7	11.1	2.8	2.3	2.6	3.1	שרותים עסקיים אחרים	
422.6	408.8	422.6	328.1	4.9	1.7	2.6	1.9	2.4	שרותים ציבוריים וקהילתיים	
5,261.4	4,569.1	5,194.6	4,181.9	236.3	100.5	45.7	27.2	97.6	סך הכל מסחרי	
284.5	275.5	284.5	284.5	1.7	0.2	0.6	0.3	2.1	אנשים פרטיים הלוואות לדירור	
13,756.7	13,244.3	13,751.2	8,887.3	135.1	34.1	20.9	9.7	78.7	אנשים פרטיים - אחר	
19,302.6	18,088.9	19,230.3	13,353.7	373.1	370.3	134.8	37.2	178.4	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
2,233.1	2,233.1	2,159.1	2,159.1	-	-	-	-	-	בנקים בישראל	
917.7	917.7	58.4	57.4	-	-	-	-	-	ממשלה בישראל	
22,453.4	21,239.7	21,447.8	15,570.2	373.1	370.3	134.8	37.2	178.4	סך הכל פעילות בישראל	

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות (2), אג"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בסך 15,570.2 מיליון ש"ח, 966.7 מיליון ש"ח, 14.4 מיליון ש"ח, 5,902.1 מיליון ש"ח, בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק
- (6) סיכון אשראי מאזני וחץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

חשיפות אשראי לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי:

איכות אשראי ופיגורים של חובות (1)

במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2018							פעילות לווים בישראל
חובות לא פגומים - מידע נוסף		בעייתיים (2)			לא פגומים	לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים (5)	בפיגור של 90 ימים או יותר (4)	סך הכל	פגומים (3)	לא פגומים			לא בעייתיים
1.3	0.5	424.8	8.0	6.1	410.7	בינוי ונדל"ן - בינוי	
0.2	-	194.2	0.1	0.2	193.9	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	
0.1	0.1	31.6	0.4	1.1	30.1	שרותים פיננסיים	
39.4	10.9	3,323.8	73.1	124.3	3,126.4	מסחרי אחר	
41.0	11.5	3,974.4	81.6	131.7	3,761.1	סך הכל מסחרי	
-	-	371.4	0.2	2.4	368.8	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	
19.9	6.6	9,274.1	32.2	99.9	9,142.0	אנשים פרטיים - אחר	
60.9	18.1	13,619.9	114.0	234.0	13,271.9	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
-	-	8,569.4	-	-	8,569.4	בנקים בישראל	
-	-	70.6	-	-	70.6	ממשלת ישראל	
60.9	18.1	22,259.9	114.0	234.0	21,911.9	סך הכל פעילות בישראל	

31 בדצמבר 2017							פעילות לווים בישראל
חובות לא פגומים* - מידע נוסף		בעייתיים (2)			לא פגומים	לא בעייתיים	
בפיגור של 30 ועד 89 ימים (5)	בפיגור של 90 ימים או יותר (4)	סך הכל	פגומים (3)	לא פגומים			לא בעייתיים
1.2	0.9	411.7	8.7	5.5	397.5	בינוי ונדל"ן - בינוי	
-	-	167.7	0.2	0.3	167.2	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	
0.1	-	26.5	1.2	1.2	24.1	שרותים פיננסיים	
38.9	14.6	3,576.0	83.4	117.0	3,375.6	מסחרי אחר	
40.2	15.5	4,181.9	93.5	124.0	3,964.4	סך הכל מסחרי	
-	-	284.5	0.2	1.5	282.8	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	
14.2	5.4	8,887.3	34.0	97.7	8,755.6	אנשים פרטיים - אחר	
54.4	20.9	13,353.7	127.7	223.2	13,002.8	סך הכל ציבור - פעילות בישראל	
-	-	2,159.1	-	-	2,159.1	בנקים בישראל	
-	-	57.4	-	-	57.4	ממשלת ישראל	
54.4	20.9	15,570.2	127.7	223.2	15,219.3	סך הכל פעילות בישראל	

הערות:

- 1) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים.
- 2) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- 3) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית.
- 4) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם פגומים. צוברים הכנסות ריבית.
- 5) צוברים הכנסות ריבית. כל החובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

יתרת הפרשה פרטנית וקבוצתית להפסדי אשראי

במיליוני ₪

31 בדצמבר 2017					31 בדצמבר 2018					
בנקים		אשראי לציבור			בנקים		אשראי לציבור			
וממשלות סך הכל	סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	וממשלות סך הכל	סך הכל	פרטי	מסחרי		
4,846.8	2,216.5	2,630.3	150.2	2,480.1	11,313.1	8,640.0	2,673.1	220.8	2,452.3	יתרת חוב רשומה:
10,723.4	-	10,723.4	9,021.6	1,701.8	10,946.8	-	10,946.8	9,424.7	1,522.1	שנבדקו על בסיס פרטני
15,570.2	2,216.5	13,353.7	9,171.8	4,181.9	22,259.9	8,640.0	13,619.9	9,645.5	3,974.4	שנבדקו על בסיס קבוצתי
										סך הכל חובות*
64.1	-	64.1	25.9	38.2	62.1	-	62.1	25.4	36.7	מזה:
63.6	-	63.6	8.3	55.3	51.9	-	51.9	7.0	44.9	חובות בארגון מחדש
127.7	-	127.7	34.2	93.5	114.0	-	114.0	32.4	81.6	חובות פגומים אחרים
										סך הכל חובות פגומים
20.9	-	20.9	5.4	15.5	18.1	-	18.1	6.6	11.5	חובות בפיגור 90 ימים או יותר
202.3	-	202.3	93.8	108.5	215.9	-	215.9	95.7	120.2	חובות בעייתיים אחרים
350.9	-	350.9	133.4	217.5	348.0	-	348.0	134.7	213.3	סך הכל חובות בעייתיים
										יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות:
75.9	-	75.9	12.9	63.0	66.0	-	66.0	9.5	56.5	שנבדקו על בסיס פרטני
96.7	-	96.7	65.9	30.8	93.9	-	93.9	62.9	31.0	שנבדקו על בסיס קבוצתי
172.6	-	172.6	78.8	93.8	159.9	-	159.9	72.4	87.5	סך הכל**
45.5	-	45.5	9.4	36.1	36.1	-	36.1	6.5	29.6	** מזה בגין חובות פגומים

הוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה

במיליוני ש"ח

2017			2018			
הפרשה להפסדי אשראי			הפרשה להפסדי אשראי			
אשראי לציבור			אשראי לציבור			
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
141.9	67.8	74.1	172.6	78.8	93.8	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת שנה
67.9	21.0	46.9	42.6	5.5	37.1	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(92.7)	(38.8)	(53.9)	(109.1)	(36.9)	(72.2)	מחיקות חשבונאיות
55.5	28.8	26.7	53.8	25.0	28.8	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(37.2)	(10.0)	(27.2)	(55.3)	(11.9)	(43.4)	מחיקות חשבונאיות נטו
172.6	78.8	93.8	159.9	72.4	87.5	יתרת הפרשה להפסדי אשראי לסוף שנה

תנועה ביתרת הפרשה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

2017			2018			
סך הכל	פרטי	מסחרי	סך הכל	פרטי	מסחרי	
6.5	1.5	5.0	5.8	2.0	3.8	יתרת הפרשה לתחילת שנה
(0.7)	0.5	(1.2)	(0.6)	(0.8)	0.2	גידול (קיסון) בהפרשה
5.8	2.0	3.8	5.2	1.2	4.0	יתרת הפרשה לסוף השנה בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
178.4	80.8	97.6	165.1	73.6	91.5	סה"כ הפרשה להפסדי אשראי - חובות ומכשירי אשראי חוץ מאזניים

טבלה 5: סיכון אשראי – גילוי לגבי התיקים המטופלים בהתאם לגישה הסטנדרטית

הבנק עשה שימוש בחברות דירוג אשראי חיצוניות: Standard & Poors (ECAI) (S&P) סוגי החשיפה לגביו נעשה שימוש בחברה, הינם: אגרות חוב בנוסטרו, ריבונות ובנקים. המידע התקבל באופן ממוכן מחברת הדירוג S&P והומר לנכסי סיכון בהתאם למיפוי הסטנדרטי (standard mapping) אשר פורסם על ידי הפיקוח על הבנקים. בנוסף נעשה שימוש בדירוגי אשראי עבור בדיקת כשירות הביטחונות בהתאם להוראות נב"ת 203 סעיף 145.

להלן מידע בדבר חשיפות אשראי לפני הפחתות לפי משקל סיכון

ליום 31 בדצמבר 2018

								חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%		
במיליוני ש"ח									
-	-	-	-	-	-	-	1,378.3	1,378.3	ריבונות
-	-	-	-	-	-	216.7	-	216.7	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	-	-	-	8,584.1	-	8,584.1	תאגידים בנקאיים
6.9	3,398.7	-	-	-	-	-	-	3,405.6	תאגידים
-	134.5	-	-	-	-	-	-	134.5	בביטחון נדל"ן מסחרי
23.5	7.3	15,020.4	-	-	-	-	-	15,051.2	קמעונאים ליחידים
18.4	20.7	1,514.1	-	-	-	-	-	1,553.2	עסקים קטנים
0.2	11.9	112.6	-	7.8	-	-	-	132.5	בגין משכנתאות לדיר
76.9	-	73.0	-	-	-	-	180.9	330.8	נכסים אחרים
76.9	49.0	3,646.1	16,647.1	-	7.8	8,800.8	1,559.2	30,786.9	סך הכל

(1) לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים

חשיפות אשראי לפני הפחתות לפי משקל סיכון

ליום 31 בדצמבר 2017

								חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%		
במיליוני ש"ח									
-	-	-	-	-	-	408.8	5,040.7	5,449.5	ריבונות
-	-	-	250.2	-	-	-	-	250.2	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	2,007.1	-	-	225.0	-	2,232.1	תאגידים בנקאיים
7.3	3,122.3	-	-	-	-	-	-	3,129.6	תאגידים
-	57.4	-	-	-	-	-	-	57.4	בביטחון נדל"ן מסחרי
23.3	11.4	13,929.0	-	-	-	-	-	13,963.7	קמעונאים ליחידים
19.7	19.8	1,808.1	-	-	-	-	-	1,847.6	עסקים קטנים *
0.2	12.2	73.5	-	11.8	-	-	-	97.7	בגין משכנתאות לדיר
95.3	-	128.6	-	-	-	-	133.8	357.7	נכסים אחרים *
95.3	50.5	3,351.7	15,810.6	2,257.3	11.8	633.8	5,174.5	27,385.5	סך הכל

(1) לאחר הפרשה להפסדי אשראי ולפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים

חשיפות אשראי לאחר הפחתות לפי משקל סיכון

ליום 31 בדצמבר 2018

								חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%		
במיליוני ש"ח									
-	-	-	-	-	-	-	5,062.7	5,062.7	ריבונות
-	-	-	-	-	-	228.5	-	228.5	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	-	-	-	8,585.4	-	8,585.4	תאגידים בנקאיים
-	6.9	3,065.9	-	-	-	-	-	3,072.8	תאגידים
-	-	134.0	-	-	-	-	-	134.0	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	23.5	4.5	11,239.3	-	-	-	-	11,267.3	קמעונאים ליחידים
-	16.8	19.9	1,240.4	-	-	-	-	1,277.1	עסקים קטנים
-	0.2	11.9	111.8	-	7.8	-	-	131.7	בגין משכנתאות לדיור
76.9	-	72.9	-	-	-	-	180.9	330.7	נכסים אחרים
76.9	47.4	3,309.1	12,591.5	-	7.8	8,813.9	5,243.6	30,090.2	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017

								חשיפת אשראי נטו ⁽¹⁾	סוג החשיפה
250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%		
במיליוני ש"ח									
-	-	-	-	-	-	408.8	7,870.0	8,278.8	ריבונות
-	-	-	-	261.3	-	-	-	261.3	יישיות סקטור ציבורי
-	-	-	-	2,008.7	-	225.0	-	2,233.7	תאגידים בנקאיים
-	7.2	2,956.5	-	-	-	-	-	2,963.7	תאגידים
-	-	52.8	-	-	-	-	-	52.8	בביטחון נדל"ן מסחרי
-	23.3	5.2	11,002.5	-	-	-	-	11,031.0	קמעונאים ליחידים
-	18.2	18.8	1,501.9	-	-	-	-	1,538.9	עסקים קטנים
-	0.2	12.3	72.0	-	11.8	-	-	96.3	בגין משכנתאות לדיור
95.3	-	128.6	-	-	-	-	133.8	357.7	נכסים אחרים
95.3	48.9	3,174.2	12,576.4	2,270.0	11.8	633.8	8,003.8	26,814.2	סך הכל

טבלה 7: הפחתת סיכון אשראי: גילויים בגישה הסטנדרטית

מדיניות ניהול מערך הביטחונות

כללי

לבנק היתה מדיניות מפורטת בנושא קבלת נכסים כביטחונות לאשראי, אופן השעבוד שלהם ושיעורי הישענות על כל סוג וסוג של ביטחון. עיקרי המדיניות נדונו ואושרו אחת לשנה בהנהלת ובדירקטוריון הבנק ופורטו בהרחבה בנהלים. במסגרת המדיניות נקבעו עקרונות וכללים להערכת של הבטוחות לפי סוג הבטוחה ואופי האשראי אותו היא מבטיחה, עקרונות המתחשבים גם במשתנים ואינדיקטורים כלכליים שונים. נקבעו נהלים לאופן הטיפול בבטוחות ולמעקב אחר השינויים בהן ובשוויין, וכן מערכי בקרה בתחום ניהול ותפעול מערך הביטחונות. סוגי הביטחונות העיקריים עליהם נשען הבנק הינם: פיקדונות, ניירות ערך, כלי רכב וציוד, המחאות עתידיות, שעבודים שוטפים, שעבודי נדל"ן, ערבויות בנקאיות ומסמכי יצוא. הבנק שאף לקבל מלקוחותיו מגוון ביטחונות, כדי לא להתבסס על סוג ביטחון ספציפי. מדיניות הישענות על ביטחונות היא שמרנית ומתבססת על השווי ההוגן העדכני של הביטחון, על נזילותם ועל מהירות מימוש הביטחונות בעת הצורך. בקביעת מדיניות הישענות על ביטחונות מתבסס הבנק על ניסיון העבר. לבנק היתה מערכת לתייעוד המסמכים המשפטיים היוצרים את השעבודים על הנכסים שניתנו כביטחון בתיקי הלקוחות ומערכת המנהלת מעקב אחר שווים של נכסים אלה. מערכות הביטחונות הבטיחו את זמינות הנתונים הנדרשים לניהול סיכוני אשראי לכל גופי הבקרה השונים בסניפים ובמטה. למקרים בהם העניק הבנק אשראי ללא בטוחות, נקבעו במדיניות האשראי תבחינים המתייחסים לחוסנו הפיננסי וכושר החזר של הלווה או הערב.

הפחתת ביטחונות כשירים ע"פ הוראת נב"ת 203

השימוש בביטחונות כמפחיתי סיכון ע"פ הוראת נב"ת 203 "מדידה והלימות הון" מיושם באמצעות הגישה המקיפה (Comprehensive approach) לשימוש בביטחונות. גישה זו מתירה קיזוז מלא של ביטחונות כנגד החשיפה, ע"י הפחתה אפקטיבית של סכום החשיפה בערך המיוחס לביטחון (מקדמי ביטחון, haircuts). מתוך סוגי הביטחונות עליהם נשען הבנק כאמור, הביטחונות הכשירים המשמשים להפחתת סיכון הינם: מזומנים ופיקדונות, ניירות ערך וערבויות, העומדים בתנאי ההוראה. בבנק היתה קיימת מערכת המחשבת את נכסי הסיכון עבור סיכוני האשראי על פי הוראות באזל וכן מערכת בלתי תלויה המבקרת את הביטחונות. לצורך חישוב יחס ההון על פי הוראות באזל, השתמש הבנק במערכת ממוחשבת. יחידה בתחום באזל ביצעה בקרה על הנתונים ותיקונים לפי הצורך. המערכת חישה את נכסי הסיכון, לפי מקדמי ההמרה לאשראי ומשקל הסיכון המיוחס לצד נגדי וכן את ערך הביטחון שנתקבל, לפי המקדמים להמרה הקבועים בהוראה. כאשר החשיפה והביטחון מוחזקים במטבעות שונים, בוצעה התאמה של סכום הביטחון, כדי להביא בחשבון אפשרות של תנודות עתידיות בשערי החליפין. ההתאמה בוצעה באמצעות מקדמי הביטחון הפיקוחיים המופיעים בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, סעיף 151. בוצעה סקירה משפטית בקשר עם מסמכי הביטחונות. ובנוסף ערבויות אשר נבדקו פרטנית על ידי המערך המשפטי ונמצא כי הן עומדות בדרישות ההוראה, הוכרו ככשירות. סוגי הערבויות בבנק כללו ערבויות של בנקים, ערבויות מדינה ורשויות מקומיות.

סיכון ריכוזיות

סיכון ריכוזיות האשראי נובע מהעדר פיזור בתיק האשראי. הסיכון יכול לבוא לידי ביטוי בהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווה בודד או לקבוצת לווים או באשראי גבוה שניתן לענף מסוים או לאזור גיאוגרפי מסוים. הבנק בחן את ריכוזיות האשראי שלו על פי התפלגות סיכון האשראי כפי שבאה לידי ביטוי בטבלת ענפי משק וכן באשראי ללוים גדולים ולקבוצות לווים ועל פי מאפייני אשראי שונים נוספים כגון, סוגי פעילות: שוק ההון, חברות אחזקה ועוד. על מנת להפחית את הסיכון השתמש הבנק במגבלות פנימיות המושתות על הענפים, הלווים הבודדים וקבוצות הלווים ועל יתר מאפייני האשראי כאמור לעיל וכן במגבלות של גובה מדד הרפינדל ומדד "גיני" בהשוואה למערכת.

התפלגות החשיפה לפי סוג החשיפה וכיסוי בביטחון פיננסי כשיר:

ליום 31 בדצמבר 2018

סוג החשיפה	סה"כ חשיפה				
	חשיפת אשראי ברוטו (1)	חשיפה על ידי ערביות שמכוסה על ידי נגזרי אשראי	שכומים שנוספו	חשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי (2)	חשיפת אשראי נטו (3)
במיליוני ש"ח					
ריבונות	1,378.3	-	3,684.4	-	5,062.7
יישיות סקטור ציבורי	216.7	-	11.8	-	228.5
תאגידים בנקאיים	8,584.1	-	1.3	-	8,585.4
תאגידים	3,405.6	11.9	-	320.9	3,072.8
בביטחון נדל"ן מסחרי	134.5	-	-	0.5	134.0
קמעונאים ליחידים	15,051.2	3,684.4	-	99.5	11,267.3
עסקים קטנים	1,553.2	1.2	-	274.9	1,277.1
בגין משכנתאות לדיור	132.5	-	-	0.8	131.7
נכסים אחרים	330.8	-	-	0.1	330.7
סך הכל	30,786.9	3,697.5	3,697.5	696.7	30,090.2

ליום 31 בדצמבר 2017

סוג החשיפה	סה"כ חשיפה				
	חשיפת אשראי ברוטו (1)	חשיפה על ידי ערביות שמכוסה על ידי נגזרי אשראי	שכומים שנוספו	חשיפה שמכוסה על ידי ביטחון פיננסי (2)	חשיפת אשראי נטו (3)
במיליוני ש"ח					
ריבונות	5,449.5	-	2,829.3	-	8,278.8
יישיות סקטור ציבורי	250.2	-	13.9	2.8	261.3
תאגידים בנקאיים	2,232.1	-	1.6	-	2,233.7
תאגידים	3,129.6	14.3	-	151.6	2,963.7
בביטחון נדל"ן מסחרי	57.4	-	-	4.6	52.8
קמעונאים ליחידים	13,963.7	2,829.3	-	103.4	11,031.0
עסקים קטנים	1,847.6	1.2	-	307.5	1,538.9
בגין משכנתאות לדיור	97.7	-	-	1.4	96.3
נכסים אחרים	357.7	-	-	-	357.7
סך הכל	27,385.5	2,844.8	2,844.8	571.3	26,814.2

הערות:

- (1) סכום החשיפה לאחר הפחתת הפרשה להפסדי אשראי, לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולפני הפחתת סיכון אשראי.
- (2) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (3) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ מאזניים ולאחר הפחתת סיכון אשראי.

טבלה 8: גילוי כללי לגבי חשיפות שקשורות לסיכון אשראי שמקורו בנגזרים

סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה יכנס לכשל טרם מועד הסילוק הסופי של התשלומים בגין העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל, יהיו עסקאות עמו בעלות ערך כלכלי חיובי לבנק. סיכון אשראי צד נגדי בבנק מתבטא בפעילות בנגזרים.

בניגוד לחשיפת האשראי, בה החשיפה היא חד-צדדית והבנק נושא לבדו בסיכון להפסד, סיכון צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד וזאת בהתאם להיות ערך העסקה חיובי או שלילי עבור כל אחד מצדדי העסקה. החשיפה לסיכון צד נגדי מאופיינת גם בשווי השוק של העסקאות. שווי השוק של העסקאות אינו וודאי והוא יכול להשתנות לאורך חיי העסקה בשל שינויים בפרמטרים הרלוונטיים בשוק. מוסדות פיננסיים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, חברות ברוקרים/דילרים וגופים מוסדיים הכוללים בעיקר קרנות פנסיה. החשיפה למוסדות פיננסיים מושפעת, הן ממצבו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינה בה הוא פועל.

פעילות לקוחות הבנק ופעילות הבנק עבור עצמו התבצעה באמצעות חדרי העסקות בבנק הבינלאומי. חשיפות הנוצרות בגין פעילות שוטפת בחדרי העסקות הינן מול הבנק הבינלאומי בלבד. כחלק מניהול סיכונים הצד הנגדי השוטפים, ביצע הבנק בקרה רבעונית על עמידה במגבלות קווי האשראי שהוקצו לבנק ע"י החברה האם.

לבנק היתה מדיניות אשראי מפורטת בכל הקשור בהסתמכות על בטחונות בשוק ההון. בצד זה ביצע הבנק מעקב שוטף וצמוד על סיכון התיק ביחס לבטחונות ולמסגרות הפעילות המאושרות על בסיס מדיניות האשראי שדירקטוריון הבנק קבע.

נגזרים מעבר לדלפק (OTC).

השיטה שבה נעשה שימוש בבנק כדי להקצות הון כלכלי בגין נגזרים מעבר לדלפק (OTC) הינה "שיטת החשיפה הנוכחית", לפי נספח ג' בהוראת ניהול בנקאי תקין 203, לפיה מחושבת עלות השחלוף הנוכחית על ידי שערך חוזים למחיר שוק, כך שהחשיפה הנוכחית תיכלל ללא צורך באמידתה, ולאחר מכן יוסיף מקדם ה"תוספת" ("add-on") כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי החוזה.

חישוב סכום שווה-ערך אשראי של מכשירים אלה לפי שיטת החשיפה הנוכחית, מתבצע כלהלן:
סך עלות השיחלוף (המתקבל באמצעות "שיערוך למחיר שוק") של כל החוזים שלהם ערך בחובה ועוד:

סכום של חשיפה פוטנציאלית עתידית לאשראי, המחושבת על בסיס סכום הקרן הרעיונית של תיק הצד הנגדי כולו, המפוצלת בהתאם ליתרת התקופה לפירעון ונכס הבסיס.

כחלק מדרישת ההון בגין סיכון אשראי של צד נגדי, קיימת דרישת הון נוספת בגין סיכון להפסדי CVA - (Credit Valuation Adjustments)

לבנק לא היו עסקאות פתוחות מול צד נגדי וכל הפעילות הקשורה במסירת נכסים פיננסיים התבצעה דרך חשבונותיו בסניף בנק האם.

לא קיימים הסכמי מסגרת או תנאים בעסקאות ספציפיות, שלפיהם הבנק נדרש היה לספק סכום בטחון נוסף.

חשיפות שקשורות לסיכון אשראי שמקורו בנגזרים

ליום 31 בדצמבר 2018

ביטחונות				שוי הוגן ברוטו		סוג החשיפה		
חשיפה לאחר ביטחונות	מניות בת"א 100	ניירות ערך ממשלתיים	מזומן	סכום החשיפה	Add on	חיובי	סכום נקוב	
במיליוני ש"ח								
-	-	-	-	-	-	-	-	נגזרי מדד
0.8	0.1	-	1.7	2.6	(1.2)	3.8	683.8	נגזרי ריבית
0.9	-	-	0.2	1.1	0.6	0.5	81.7	נגזרי מט"ח
15.4	-	-	-	15.4	11.3	4.1	392.3	נגזרי מניות
-	-	-	-	-	-	-	-	נגזרי סחורות ואחרים
17.1	0.1	-	1.9	19.1	10.7	8.4	1,157.8	סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2017

ביטחונות				שוי הוגן ברוטו		סוג החשיפה		
חשיפה לאחר ביטחונות	מניות בת"א 100	ניירות ערך ממשלתיים	מזומן	סכום החשיפה	Add on	חיובי	סכום נקוב	
במיליוני ש"ח								
-	-	-	-	-	-	-	-	נגזרי מדד
7.7	-	-	-	7.7	5.3	2.4	421.8	נגזרי ריבית
8.5	-	-	-	8.5	7.3	1.2	741.6	נגזרי מט"ח
11.7	-	-	4.6	16.3	5.5	10.8	872.9	נגזרי מניות
-	-	-	-	-	-	-	-	נגזרי סחורות ואחרים
27.9	-	-	4.6	32.5	18.1	14.4	2,036.3	סך הכל

טבלה 10: סיכון שוק- גילוי של תאגידים בנקאיים המשתמשים בגישה הסטנדרטית

מידע נוסף על חשיפה לסיכון והערכתו שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכון שוק (סיכון פיננסי) הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכללם: סיכון ריבית, סיכון מטבע, סיכון אינפלציה, סיכון מחיר מניות וסיכון תנודתיות.

אסטרטגיה וניהול

אסטרטגיית סיכון השוק של הבנק נגזרה מסיכון האסטרטגיה הכולל של הבנק ומסמכי מדיניות ניהול הסיכונים של החטיבות העסקיות. המשימה העיקרית בניהול סיכון השוק היא זיהוי סיכונים שוק ומקורות סיכון שוק, מדידתם הערכתם וניהולם באופן שוטף. סיכון השוק העיקרי אליו היה חשופ הבנק הינו השינוי בשיעורי הריבית השקלית במגזר הצמוד והלא צמוד בעיקר בתיק הבנקאי, הנובע מנכסים בעלי מח"מ ארוך ובריבית קבועה אשר ממומנים ממקורות קצרים יותר. ניהול סיכונים השוק התבצע בראייה כוללת של פעילות הבנק. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון אושרו על ידי ההנהלה והדירקטוריון כאשר מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות. ניהול סיכונים השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים – התיק הבנקאי והתיק למסחר: התיק הבנקאי - התיק הבנקאי כלל את כל העסקאות אשר מטרתן ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לטווח הבינוני/ארוך. הפעילות בתיק הבנקאי כללה את ניהול המקורות והשימושים והחשיפות לסיכונים שוק ונזילות. ניהול סיכון השוק התבצע ע"י היחידה לניהול פיננסי שרכזה ותיאמה את הנושא ברמת הבנק. פעילות זו כללה את ניהול התיק הבנקאי וכן את תיק הנוסטרו למסחר. תחומי האחריות העיקריים בניהול הנכסים והתחייבויות הם: ניהול כלל הנכסים וההתחייבויות של הבנק, ניהול ההון הפנוי של הבנק וניהול החשיפה לסיכונים שוק בתיק הבנקאי ובתיק למסחר, ניהול הנזילות העסקית והסטטוטורית, ניהול סיכון הנזילות, הקצאת המקורות לשימושים השונים ליחידות העסקיות בבנק וזאת באמצעות יישום מחירי מעבר, ניהול וגידור החשיפות המאזניות באמצעות מכשירים נגזרים. הגדרת התיק למסחר נגזרה מהוראות באזל והיא כללה את תיק ניירות הערך הסחיר של הבנק ועסקאות נגזרים בפעילות הסחירה. במסגרת התיק למסחר התבצע גם פעולות בנגזרים שאינם למטרות הגנה/גידור. בקרת הפוזיציות בתיק למסחר ועמידה במגבלות Stop Loss, התבצעה ברמה תוך יומית ע"י מערך הביניים בקו ההגנה הראשון של החברה האם.

ניהול חשיפות השוק על בסיס קבוצתי

אמידה ובקרה של סיכונים השוק התבצע על בסיס מתודולוגיה קבוצתית אחידה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים בחברה האם ובשים לב לגודל ההון ולאופי הפעילות של הבנק.

מדיניות ניהול סיכונים השוק והתיאבון לסיכונים שוק הינה קבוצתית לרבות העקרונות המנחים לפעילות הבנק בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקן 339, והוראות אחרות של הפיקוח על הבנקים - ובכלל זה הוראות באזל. מערכת ניהול הסיכונים של הבנק היתה חלק מן המערכת המנהלת את החשיפה לסיכונים בקבוצה. הדירקטוריון והנהלת הבנק קבעו מדיניות ומסגרות לחשיפה לסיכונים שוק, וזו נמסרת לעיון מוקדם בחברה האם. המידע על מצב החשיפות הינו חלק מהראייה הכוללת של חשיפת הקבוצה. פעם ברבעון נבחנו על ידי החברה האם תיאבון הסיכון וסיכונים השוק בפועל של הבנק.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים

לבנק היתה מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים שאושרה מדי שנה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. מסמך המדיניות מתווה ומפרט, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, עקרונות לפעילות ומגבלות לסיכונים השוק אליהם היה חשופ הבנק ברמת אפיקי השקעה. הובלת הכנת מסמך המדיניות, גיבושו והצגתו נעשתה ע"י היחידה לניהול הסיכונים הראשית בשיתוף עם היחידה לניהול פיננסי. מדידת ניהול סיכונים השוק כללה מגבלות בהתאם לתיאבון הסיכון על החשיפות הפיננסיות (השווי הכלכלי והרווח החשבונאי). מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם לבנק כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים הפיננסיים. מערכת המגבלות תחמה את השפעת החשיפה על השווי הכלכלי ועל הרווח החשבונאי לשינויים בלתי צפויים בגורמי הסיכון השונים כגון שיעורי הריבית, אינפלציה, שערי חליפין וכיו"ב. חשיפות במגבלות עיקריות על סיכונים שוק דווחו בדוחות הכספיים של הבנק.

שינויים עיקריים במדיניות בשנת 2018

ככלל, לא בוצעו שינויים מהותיים במגבלות מדיניות 2018, ובכלל זאת לא בוצע שינוי במגבלות העיקריות של סיכוי הריבית, הנזילות והבסיס.

סיכוי שוק

סיכוי השוק הנוצרים כתוצאה מהפעילות בתיק הבנקאי והתיק למסחר הוגדרו במסמך המדיניות ונקבעה לגביהם מסגרת תיאבון סיכון. להלן מקורות הסיכון העיקריים:

חשיפת בסיס - סיכון הבסיס הוא סיכון קיים או עתידי להכנסות ולהון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה משינויים בלתי צפויים במדד המחירים לצרכן, או בשערי החליפין עקב ההפרש בין שווי הנכסים לבין שווי ההתחייבויות (כולל השפעת עסקאות עתידיות ואופציות גלומות). חשיפת הבסיס נמדדה ונוהלה באופן שוטף בכל אחד ממגזרי ההצמדה השונים: המגזר הצמוד למדד המחירים לצרכן, המגזר במטבע חוץ ובשקלים הצמודים למטבע חוץ.

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור

על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד (מגזר המדד ומגזר המט"ח וצמוד המט"ח) מוגדרת כחשיפת בסיס.

חשיפת ריבית - סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירי חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורות העיקריות של סיכון הריבית שאליה נחשף הבנק כוללות: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח), סיכון אופציות.

סיכון הריבית לכלל התיק, הינו אחד הסיכונים הדומיננטיים להם היה חשוף הבנק בכל הקשור להשפעה על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות ועל הרווח. הבנק ניהל את סיכוי הריבית בהתאם להוראת בנק ישראל בנושא ניהול סיכון הריבית (הוראה 333), הוראה ייעודית בתחום ניהול סיכון הריבית ובדגש על סיכון הריבית בתיק הבנקאי. ההנהלה והדירקטוריון קבעו מדיניות בנושא ניהול סיכון הריבית בהתאם להוראות.

בחישוב השווי ההוגן החשבונאי נעשה שימוש בעקומי היוון אשר מייצגים את מחירי הכסף של הבנק והביאו בחשבון את מרווחי האשראי. בחישוב החשיפה הכלכלית, נעשה שימוש בעקומי היוון המייצגים את מחירי הכסף של הבנק.

סיכוי אופציות - סיכוי אופציות הם הסיכון להפסד הנובע משינויים בפרמטרים המשפיעים על שוויין של האופציות, לרבות סטיות התקן.

דיווח

הדירקטוריון והוועדה לניהול סיכונים קיבלו דיווח על הפעילות, החשיפות, תוצאות הפעילות וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני. הדיווחים כללו את עיקרי החשיפות ורמות הסיכון שנוצלו מתוך המסגרות המאושרות, סיכום אירועי דיווח (הפסדים, חריגות לפי סמכויות, אירועים חריגים), בקשות ואישורים להרחבת פעילויות והרשאות לפעילויות השונות בהתאם למדרג סמכויות ותמונת סיכון כוללת לפעילות הבנק. נבחנו גם שינויים נדרשים בהתאם לשינויים בפעילויות הבנק או שינויים בסביבת הבנק או בשווקים הפיננסיים.

בבנק היו קיימים מספר מנגנונים המאפשרים תגובה מיידית להתפתחויות חריגות בשווקים:

- ישיבות הנהלה בין פעם לפעמיים בשבוע בהן הוצגו נושאים הקשורים בסיכונים פיננסיים

- צוות ניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל - שהתכנס לפחות אחת לחודש ודן בין היתר בנושאים הקשורים למכלול הסיכונים הפיננסיים.

- בחינה שוטפת במסגרת תכנית הנהלה להתמודדות עם תרחישי קיצון בתחום סיכוי שוק של התממשות ארבעה פרמטרים כלכליים לפחות, מעבר לסף תגובה שנקבע מראש.

- מעקב וניטור שוטף במסגרת תכנית הנהלה לטיפול במשבר נזילות של אינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות

- ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים התכנסה לפחות 4 פעמים בשנה לצורך דיון פרטני על החשיפות הפיננסיות העיקריות בבנק והתאמתן לתאבון הסיכון, וזאת בנוסף לדיון במסמך הסיכונים הרבעוני שהוגש לדיון בהנהלה ובדירקטוריון אחת לרבעון.

מערכות למדידה, אמידה וניהול של סיכונים השוק

אמידת תוצאות מדדי הסיכון בתחום סיכונים השוק והריבית התבצעה באמצעות מערכת מרכזית אחת וכן במספר מערכות ייעודיות נוספות שמדדו את הסיכונים בפעילויות ספציפיות. מערכות מידע אלה שימשו את הבנק בביצוע תהליכים שונים, בחישוב מדדי סיכון ומבחיני קיצון, וכן בתהליכי פיקוח ובקרה שהתקיימו באופן שוטף בקווי ההגנה השונים. על מנת להבטיח את שלמות, ודיוק הנתונים, הבנק ביצע עבודת תיקוף בלתי תלויה באמצעות היחידה לתיקוף מודלים הפועלת בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם. שלבי עבודת התיקוף נקבעו עפ"י הנחיית בנק ישראל בנושא תיקוף מודלים וכללו את תיקוף רכיבי הקלט של המודל, תיקוף רכיבי העיבוד של המודל ותיקוף דוחות המודל.

מודלים לניהול סיכון שוק

הבנק, כחלק מקבוצת הבינלאומי, עשה שימוש במספר מודלים מקובלים לניהול, מדידת והערכת סיכון שוק לרבות מדדי חשיפה לשחיקה בשווי ההוגן כתוצאה משינוי בלתי צפוי בגורמי הסיכון, מדד הערך בסיכון (Value at Risk), וכן מבחיני קיצון. הבנק בחן את איכות החיזוי של מודל ה-VaR באופן שוטף. כמו כן בקבוצה התקיים תהליך סדור לתיקוף מודלים בכדי להבטיח את נאותות השימוש בהם, והתאמתם לצרכי הבנק ולדרישות הרגולציה.

מודל לבחינת רגישות לריבית - אומד את רגישות השווי ההוגן של ההון הכלכלי לשינוי מיידי של עקום הריבית באופן מקבילי ושלא במקביל ובעוצמות שינוי שונות המשקפות מצב עסקים רגיל או מצבי קיצון. השפעת השינוי בעקומי הריבית נבחנת על שווי התיק הבנקאי, התיק למסחר וסך הבנק תחת הנחות שונות.

מודל הערך בסיכון (ה-VAR) - אומד את השחיקה הצפויה בשווי ההוגן של הבנק (נכסים והתחייבויות, לרבות מכשירים פיננסיים נגזרים), במהלך אופק השקעה נתון, בהינתן רמת מובהקות מסוימת (99%) ובהתקיים תנאי שוק נורמאליים. הבנק אימץ את מדידת הערך בסיכון על ידי סימולציה היסטורית כשיטה ראשית וקבע כי ערך ה-VAR לא יעלה על 5% מסך כל ההון, עם אופק השקעה עבור הפעילות בתיק הבנקאי של 21 ימים. נתוני ה-VAR חושבו בבנק בתדירות יומית, על מרבית הנכסים וההתחייבויות הפיננסיות של הבנק (התיק הבנקאי, התיק למסחר והחזקות ריאליות). חישוב ה-VAR השתלב כחלק אינטגרלי בעבודת היחידה לניהול פיננסי והיחידה לניהול סיכונים הראשית. יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונדילות בחטיבה לניהול סיכונים, בבנק הבינלאומי, ביצע תהליך בחינה בדיעבד (Back Testing) בלתי תלוי, על פי קריטריונים שהוגדרו בוועדת באזל במטרה לבחון את תקפות מודל ה-VAR.

תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון בתחום התממשות סיכונים פיננסיים. מגבלה זו נקבעה לעד 10% מסך כל ההון.

מדיניות גידור ו/או הפחתת סיכונים

הבנק עשה שימוש במספר כלים לניהול והפחתת סיכונים ריבית באמצעות פעילות קנייה ומכירה באגרות חוב ממשלתיות ובאמצעות הנפקת מכשירי חוב. הבנק פעל בנגזרים למטרות גידור/הגנה של חשיפות מאזניות וכדי לגדר חשבונאית את סיכון הריבית בפעילות במכשירי אג"ח במט"ח בעלי מח"מ ארוך בהתאם לכללי החשבונאות. הבנק פעל במכשירים נגזרים לניהול פוזיציות הריבית והבסיס באמצעות עסקאות פרוורד, עסקאות סוואפ ופעילות באופציות. העסקאות היו בעלות רמה גבוהה של נזילות, וניתן באמצעותן להעביר חשיפות ממגזר הצמדה אחד לאחר בקלות יחסית. אחת לחודש נבחן שינוי הערך הכלכלי הנובע משינוי בשווקים על התיק הבנקאי כולל גידורים. כמו כן התבצע תיאום עם כל היחידות הרלוונטיות בנושא ניהול סיכון השוק והריבית.

מערכי הפיקוח והבקרה

מנגנוני בקרה – מערך הפיקוח והבקרה על סיכונים פיננסיים ובכללם סיכוני שוק, הושתנו על שלושה קווי הגנה כמפורט להלן:

קו הגנה ראשון:

מערך ביניים (יחידה במערך הפיננסי בחברה האם)

היחידה איתרה את הסיכונים הפיננסיים סמוך להיווצרותם, ככל הניתן, ופיתחה בקורות ונהלי עבודה לצמצום חשיפת הבנק. במסגרת פעילותה בדקה היחידה את העמידה במגבלות שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון לגבי הפוזיציות השונות הן ברמה תוך יומית והן בדיעבד וביצעה תרחישי קיצון בתיקים ספציפיים.

מערך אחורי (בחטיבת המשאבים בחברה האם)

המערך האחורי היה אחראי על סליקת העסקאות והעברת הכספים ובמסגרת זאת ביצע בקורות תפעוליות תוך יומיות על ביצוע העסקאות של הבנק מול חדר העסקאות הקבוצתי במטבע חוץ.

קו הגנה שני

יחידת תחום ניהול סיכוני שוק ונזילות ו תיקוף מודלים (יחידה בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם)

היתה אחראית להתאמה של פרופיל הסיכון לתיאבון הסיכון שנקבע בידי הדירקטוריון וההנהלה, ובתוך כך היתה אחראית על גיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים הפיננסיים, זיהוי והערכת סיכונים באופן בלתי תלוי בקו העסקים, אתגור נאותות הבקורות, התשומות והתפוקות בקו הראשון ובחינת אפקטיביות המגבלות. כמו כן, ביצעה תיקוף למודלים המרכזיים בשימוש הבנק.

היחידה לבקרת אשראי (יחידה בחטיבה לניהול סיכונים בחברה האם)

ביצעה בקרה על חשיפות אשראי שמקורן בהשקעה קיימת באג"ח קונצרניות שנכנסו לחריגה פאסיבית

היחידה להערכת סיכוני אשראי בבנק

היתה אחראית על ניתוח וביצוע הערכה בלתי תלויה בגורמים המאשרים כאשר חשיפות האשראי מהותיות טרם יישום ההשקעה/אישור הגדלת הפעילות, בתיק הזמין ובתיק לפדיון.

קו הגנה שלישי

מערך הביקורת הפנימית של הבנק שילב בתוכניות העבודה השנתיות שלו ביקורות בנושא ניהול סיכונים פיננסיים בבנק, ובכללן ביקורות על היחידות בקו ההגנה הראשון והיחידות הרלוונטיות בקו ההגנה השני. מבין תפקידיו של המבקר הפנימי היה לבחון את גיבוש ויישום המדיניות והחלטות הדירקטוריון, את עמידת היחידות במגבלות שנקבעו, קיום הבקרה בנושא, ואת מהימנות וזמינות המידע הניהולי והדיווחים הפיננסיים שהוצגו לדירקטוריון ולהנהלת הבנק.

דרישות ההון בגין סיכוני שוק בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים
במסגרת יישום הוראות באזל בחר הבנק ליישם את הגישה הסטנדרטית בגין החשיפה לסיכוני שוק. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת על סיכוני מטבע בכלל הבנק ועל סיכוני ריבית בתחומי המסחר בלבד. בנוסף, במסגרת נדבך 2 הוקצה הון נוסף בגין סיכוני שוק.

ליום 31 בדצמבר 2017			ליום 31 בדצמבר 2018			
סיכון ספציפי	סיכון כללי	סך הכל	סיכון ספציפי	סיכון כללי	סך הכל	
-	1.0	1.0	-	0.6	0.6	בגין סיכון ריבית
-	0.7	0.7	-	1.0	1.0	בגין סיכוני מטבע
-	1.7	1.7	-	1.6	1.6	סך כל דרישות ההון בגין סיכוני שוק

חישוב דרישות הון בגין סיכון השוק נעשה לפי הוראת נב"ת 208 לפי דרישת הון של 8%.
במסגרת נדבך 2 הוקצה הון נוסף בגין סיכוני שוק.

הערך בסיכון VAR

התיאבון לסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי החשיפה לסיכוני שוק כפי שמוצאת את ביטויה בערך בסיכון (ערך ה-VaR) לא תעלה על 5% מסך כל ההון בכלל הפעילות הבנקאית, לפי אופק של 21 ימים בשיטה ההיסטורית. ערך ה-VaR ההיסטורי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2018 עמד על כ- 11.9 מיליון ₪, בהשוואה ל 12.8 מיליון ₪ ביום 31 בדצמבר 2017. משקלו של ה-VaR ביחס לסך כל ההון ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על כ 0.88% לעומת 0.98% ביום 31 בדצמבר 2017.

בחינת Back Testing

הבנק פעל בהתמדה לשיפור איכות החיזוי של מודל ה-VAR ההיסטורי באמצעות בחינה שוטפת של ה-Back Testing. בחינת ה-Back Testing של מודל ה-VaR ההיסטורי מראה כי בשנה שהסתיימה ביום ה-31 בדצמבר 2018 לא נרשמו מקרים בהם ההפסד התיאורטי היומי עלה על ערך ה-VaR שנחזה.

החשיפה בבסיס

כללי

חשיפת בסיס נוצרת כתוצאה מאי הקבלה בעיתוי, בבסיס המדידה ובסכומי ההשקעה עם או ללא פעולות גידור. על פי כללי החשבונאות ההון מוגדר כמקור שקלי לא צמוד, כך שההשקעה של ההון במגזר שאינו המגזר השקלי הלא צמוד מוגדרת כחשיפת בסיס.

ניהול החשיפה

- ניהול הסיכונים בחשיפות הבסיס והשקעת ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים נעשו בהתבסס על הערכות ותחזיות שוטפות של הגורמים הניהוליים השונים ביחידה הפיננסית לגבי התפתחויות צפויות בשוקי הכספים וההון.
- תמהיל ההשקעה של ההון הפעיל במגזרי ההצמדה השונים מנוהל באופן שוטף בכפוף למגבלות המוצגות להלן, ועל בסיס התחזיות לגבי משתני השוק הרלוונטיים תוך ניצול פערי המחירים בין עלות המקורות ותשואת השימושים במגזרי ההצמדה השונים וכדאיותן של פוזיציות "יתר" או "חסר" בכל מגזר פעילות.
- במסגרת ניהול מאזני ההצמדה נעזר הבנק, בין השאר, במכשירים פיננסיים נגזרים, כאמצעי לניטרול החשיפה לסיכונים בבסיס ובריבית.

התיאבון לסיכון

- דירקטוריון הבנק קבע מגבלות לגבי הפוזיציות המותרות (עודף או חוסר) של נכסים על התחייבויות וחשיפת ההון הפעיל. ההון הפעיל מוגדר כהון העצמי האחרון הידוע בניכוי בניינים וציוד, נכסים שאינם כספיים, ני"ע (המוצגים כלא כספי) והשקעה בבנות ומסונפות, ובתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה, וכן בתוספת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בניכוי מס נדחה בגין ההפרשה להפסדי אשראי, ורווח (או בניכוי הפסד) מצטבר מתחילת הרבעון

- בנוסף לקביעת מגבלות על תיאבון הסיכון הכולל לחשיפה לסיכונים בסיס ברמת חשיפת ההון הפעיל, קבע דירקטוריון הבנק גם מגבלות פרטניות על תיק הנוסטרו.

החשיפה בביסי בפועל

להלן תיאור חשיפת ההון הפעיל בבנק בהשוואה למגבלות הדירקטוריון בשנת 2018:

תקרת החשיפה המאושרת	ממוצע	מקסימום	מינימום	סוף תקופה	באחוזים
כ-% מההון הפעיל					
	96.8%	105.1%	92.8%	96.5%	מטי לא צמוד
(30%)/+30%	(6.0%)	(2.7%)	(13.2%)	(4.8%)	מטי צמוד מדד
(10%)/+10%	0.2%	0.7%	(0.7%)	(0.7%)	מטח וצמוד מט"ח

בתקופה הנסקרת עמד הבנק במגבלות החשיפה בביסי שאושרו על ידי הדירקטוריון.

רגישות ההון לשינויים בשער החליפין

הבנק פעל בשוקי המטבע באמצעות עסקאות ספוט, פורוורד ובאמצעות אופציות הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק פעל במטבעות הסחירים בעולם וסך החשיפה המטבעית נטו של הבנק היתה נמוכה. עיקר הפעילות בנגזרים היתה בנגזרי מטבע שקל/דולר עבור לקוחות הבנק. הבנק לא היה חשוף בפעילות הנגזרים שלו לסיכונים מטבע מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים בשערי החליפין של מטבעות החוץ העיקריים נכון ליום 31 בדצמבר 2018. המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוף מאזניים.

ליום 31 בדצמבר 2018				
מטבע	התחזקות של 5%	התחזקות של 10%	החלשות של 5%	החלשות של 10%
במיליוני ש"ח				
דולר	(0.6)	(1.2)	0.6	1.2
אירו	0.4	0.8	(0.4)	(0.8)
ליום 31 בדצמבר 2017				
מטבע	התחזקות של 5%	התחזקות של 10%	החלשות של 5%	החלשות של 10%
במיליוני ש"ח				
דולר	(0.1)	(0.1)	0.1	0.1
אירו	0.3	0.5	(0.3)	(0.5)

רגישות ההון לשינויים במדד

הבנק פעל בשוק המדד באמצעות מתן שימושים כגון הלוואות משכנתאות ורכישת אג"ח וכן באמצעות גיוס מקורות צמודי מדד. כמו כן, הבנק ביצע עסקות פרוורוד מדד הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. הבנק לא היה חשוף בפעילות הפרוורוד שלו לסיכונים מדד מהותיים.

להלן תיאור רגישות הון הבנק לשינויים תיאורטיים במדד, נכון ליום 31 בדצמבר 2018 (במיליוני ש"ח):
המדידה מתייחסת להשפעת השינויים על ההון וכוללת את הפעילות במכשירים מאזניים וחוץ מאזניים.

ליום 31 בדצמבר 2018	
במיליוני ש"ח	אחוז השינוי במדד
(1.0)	עלייה בשיעור של 3%
(8.5)	ירידה בשיעור של 3%

ניהול סיכונים במכשירים פיננסיים נגזרים

הבנק פעל במגוון מצומצם של מכשירים פיננסיים נגזרים כחלק מניהול סיכונים השוק (חשיפות בסיס, מטבע ורביית) וכן כשירות ללקוחותיו, בהם מהוות האופציות (לרבות מסלולי הברירה) תחום בעל מרכיב גבוה יותר של סיכון שוק. פעילות הבנק באופציות נעשתה ללא חשיפת שוק. עיקר האופציות שהיו הקיימות בבנק הינן אופציות על שערי החליפין של מספר מטבעות זרים ביחס לשקל. פעילות הבנק באופציות ובתחום המוצרים המובנים המשוקים ללקוחות נעשתה תוך כיסוי מלא של ההתחייבות ללקוח בהתחייבות מקבילה של החברה האם. האופציות הכלולות בפיקדונות המקנים למפקיד ברירה בין הצמדה לש"ח או לדולר נהלו במסגרת ניהול חשיפות השוק הכולל של הבנק.

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים כללה, בין היתר, התייחסות לפעילות מכשירים נגזרים, לרבות: היקפי הפעילות ומגוון המכשירים המותרים לשימוש - מאושרת במסגרת דירקטוריון הבנק, ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והוועדה לניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל. פעילות הלקוחות ופעילות הבנק עבור עצמו התבצעה באמצעות חדרי עסקאות של הבנק הבינלאומי. הבנק לא היה חבר במסלוקת הבורסה ומסלוקת המעו"ף והוא פעל בתחומי ניירות ערך ומעוף באמצעות הבנק הבינלאומי. חשיפות הבסיס והרביית שנוצרו כתוצאה מפעילות זו היוו חלק ממסגרת המגבלות המאושרות על ידי הדירקטוריון לחשיפות בבסיס וברביית.

תאבון הסיכון

השקעה במכשירים נגזרים לסוגיהם נעשית לאחר בחינת כל מכשיר לגופו והתאמתו לצרכים הפיננסיים של הבנק וליכולתו לתפעל אותו באופן מיטבי, וכן ליכולתו לנטר את הסיכון בגינו הן בצד סיכון השוק והן בצד סיכון האשראי עבור עסקות בהן הבנק פעל כמתווך עבור לקוחותיו.

פיקוח ובקרת ניהול סיכונים המכשירים הנגזרים

פעילות הבנק במכשירים פיננסיים נגזרים עבור עצמו בוקרה ופוקחה על ידי יחידת תחום ניהול סיכונים שוק ונזילות ועל ידי מערך הביניים בחברה האם. החשיפות לסיכונים שבפעילות במכשירים נגזרים אל מול מגבלות החשיפה שנקבעו רוכזו ודווחו במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, שהובא לדיון ולאישור בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.

טבלה 12: סיכון תפעולי

בהתאם להגדרת הוראת נב"ת 350, סיכון תפעולי הוא סיכון להפסד כתוצאה מאי-נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה) או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכונים מעילות והונאות, סיכונים IT, סיכונים אבטחת מידע וסייבר ואינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין.

הסיכונים התפעוליים היו חלק בלתי נפרד ממערך הסיכונים הכולל בתהליכי הבנק. הבנק ראה בסיכונים אלו מציאות הכרחית הנלווית לפעילותו העסקית, מאחר שהסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילויות העסקיות ותהליכי העבודה בבנק, בתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות. הבנק פעל למזעור הסיכונים התפעוליים ככל האפשר, ומשיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון. הנהלת הבנק ראתה חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, כאשר סדרי העדיפות ליישומן הביאו בחשבון גם שיקולים של מוניטין, אתיקה ואי-סובלנות כלפי הפרת החוק.

מדיניות לניהול סיכונים תפעוליים

דירקטוריון הבנק קבע מתודולוגיה לניהול הסיכון התפעולי לרבות באמצעות מדיניות כוללת ומקיפה לניהול הסיכונים התפעוליים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 310, 350, המבוססת על מדיניות החברה האם. המדיניות מגדירה את תיאבון הסיכון וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים בבנק. המדיניות כללה התייחסות למבנה הארגוני של ניהול הסיכון ולשרשרת של תהליכי ניהול סיכונים, מרמת זיהוי הסיכונים, הערכה ומדידה, הפחתה וניטור הסיכונים. ניהול הסיכונים בוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לרבות סיכונים מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, למזער את הסיכונים הללו ולהפחית נזקים כספיים בגינם. עקרונות המדיניות נקבעו במטרה לקיים את הוראות ההסדרה, להנהיג ולהטמיע תרבות ארגונית של ניהול סיכונים ולהגדיר מסגרת עבודה וסביבת בקרה נאותה לניהול הסיכונים התפעוליים. בנוסף, המדיניות באה להבטיח קיום מנגנוני דיווח אפקטיביים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות אושר בדירקטוריון בהתאם להתאמות הנדרשות.

איסוף ודיווח אירועי כשל

הבנק קיים תהליך של איסוף ותיעוד אירועי כשל, (אירועי הפסד/רווח, כמעט הפסד/כמעט רווח, הפרשה לתביעה), כבסיס נתונים לניתוחים רבעוניים ושנתיים של מגמות ומוקדי סיכון להצגה בפני ההנהלה והדירקטוריון, לאומדן הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, לאימות הערכות הסיכון של מומחי התוכן להפקת לקחים, לבחינה מחדש ולשיפור בקרות קיימות, לעדכון מפת הסיכונים ולשמירת היסטוריה. היחידה לניהול סיכונים תפעוליים היתה אחראית לריכוז הדיווחים על אירועי כשל, לבחינת קישור האירועים למפת הסיכונים בתהליכים הייחודיים לבנק ועדכונה במידת הצורך, לקיום תהליכי הפקת לקחים ברמת הבנק, לדיווח אירועים בעלי משמעות רוחבית ולדיווח מידי על אירועים מהותיים בהתאם לנהלי העבודה בנושא. בנוסף, קיים הבנק באמצעות חב' האם, תהליך הפקת לקחים גם לגבי אירועים חיצוניים מהותיים שמידע לגביהם מופיע בתקשורת.

המבנה הארגוני ומסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

מסגרת העבודה לניהול הסיכונים התפעוליים נשענה על כללי ממשל תאגידי נאות ומבוססת על מודל שלושת קווי ההגנה: **קו הגנה ראשון** - החטיבות/היחידות העיסוקיות, המערך המשפטי וחברה אחות מיחשוב ותפעול פיננסי בע"מ ("להלן" "מת"ף"), אחראים לניהול הסיכונים התפעוליים המובנים בתהליכים שבתחומי אחריותם. שירותים הניתנים לבנק וללקוחותיו ע"י חב' האם נכללים בקו הגנה זה.

קו הגנה שני – היחידה לניהול הסיכונים הראשית ובכללה היחידה לניהול הסיכונים התפעוליים, המהווה פונקציה בלתי תלויה האחראית ליישום מתודולוגיה קבוצתית לזיהוי ולאומדן הסיכונים התפעוליים, באופן בלתי תלוי ביוצרי הסיכון, להנחיה ולפיקוח על יישום כללי המתודולוגיה בבנק, לריכוז דיווחים ולהכנת מסמכי סיכונים רבעוניים להנהלת הבנק ולדירקטוריון כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310 ו-350. קו הגנה זה כלל גם את יחידת ניהול הסיכונים של הבנק הבינלאומי שהינה גורם מנחה בנושא הסדרה ומתודולוגיה וכן אחראית על ניהול הסיכון התפעולי בתהליכי העבודה המשותפים/הקבוצתיים וגם את מנהל הגנת הסייבר ומדור SOX בחטיבת חשבונאי ראשי בנושא דיווח על ליקויים ואירועי כשל. בחציון השני של שנת 2018 הועברה האחריות בתחום ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בבנק הבינלאומי.

קו הגנה שלישי – כולל את הביקורת הפנימית, אשר היתה אחראית לביצוע ביקורת על מסגרת העבודה והבקורות כנגד הסיכונים התפעוליים, ואת כל גופי הביקורת החיצוניים. הבנק הגדיר תפקידים וקבע סמכויות, תחומי אחריות וסדרי דיווח במטרה לקיים מסגרת עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים.

פיקוח, בקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים תפעוליים

הבנק קיים מערך נאות של מנגנוני שליטה, ניהול, פיקוח, בקרה ודיווח על תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים. ניהול החשיפה לסיכונים אלו נבחן ובוקר על ידי הדירקטוריון, ההנהלה וכן על ידי דרגי הביניים במסגרת פורומים ודיווחים לרבות:

- הפורום לניהול סיכונים תפעוליים ומשפטיים, בראשותה של מנהלת הסיכונים הראשית, קיים באמצעות היחידה לניהול סיכונים תפעוליים מעקב שוטף אחר מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים, כפי שעולה מדיווח אירועי כשל ומסקרי הסיכונים השונים וכן אחר הפעולות הננקטות ע"י היחידות השונות, למזעור חשיפות אלה. הפורום שימש גם כפורום בנושא מעילות והונאות. הפורום פעל עד למועד העברת האחריות בתחום ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בבנק הבינלאומי.
- מנכ"ל הבנק ומנהלת הסיכונים הראשית השתתפו בפורום סיכונים תפעוליים קבוצתי בראשות מנכ"ל החברה האם ומנהל הסיכונים התפעוליים הקבוצתי. הפורום התכנס לפחות אחת לרבעון וקיים מעקב שוטף על מצב החשיפה לסיכונים תפעוליים לרבות בהתבסס על אירועי כשל, ממצאי סקר סיכונים תפעוליים, התממשות KRI, וכן דווחו בו הפעולות הננקטות למזעור סיכונים אלו והתפתחויות נוספות בתחום ניהול הסיכונים. הפורום דן, בין היתר, גם בנושא מניעת סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, הגנת הסייבר וסיכוני IT.
- מנהל יחידת יישומים ואינטגרציה בחטיבה הקמעונאית השתתף בועדת היגוי אבטחת מידע הקבוצתית בראשות מנכ"ל מתף.
- אחריות היחידה לניהול הסיכונים התפעוליים השתתפה בפורום הקבוצתי בנושא המשכיות עסקית בשעת חירום.
- מנהלת הסיכונים הראשית השתתפה בועדת היגוי הגנת הסייבר הקבוצתית, בראשות מנהל הסיכונים הראשי בחברה האם, שהתכנסה אחת לרבעון ומטרתה לתת מענה לאיומי הסייבר.

החשיפות לסיכונים תפעוליים רוכזו ודווחו לדירקטוריון הבנק במסגרת "מסמך הסיכונים" הרבעוני, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 310, 350. במסגרתו הוצגו, בין היתר, התפתחויות בנושא ניהול הסיכונים בבנק.

מערכת למדידה, אמידה וניהול של סיכונים תפעוליים

הבנק ניהל את מפת הסיכונים באמצעות מערכת, המשותפת לניהול סיכונים תפעוליים וניהול סיכוני ציות, התומכת במתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים. מאגר המידע של המערכת, כלל את נתוני המבנה האירגוני, את מיפוי ותיעוד התהליכים בבנק ואירועי הכשל.

שיטות ותהליכי עבודה לניהול הסיכונים התפעוליים

הסיכונים התפעוליים מובנים בכל סוגי הפעילות העסקית של הבנק, ביחידות הארגוניות ובתהליכי הרוחב ובמערכות התומכות והבנק ראה בהם מציאות הכרחית הנלוות לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים התפעוליים היווה חלק בלתי נפרד ממערך ניהול הסיכונים הכולל, ובוצע במטרה להעריך ולנטר את הסיכונים התפעוליים בתהליכי הבנק, למזער את הסיכונים התפעוליים ככל האפשר, תוך מתן חשיבות מיוחדת ביישום בקורות כנגד מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, ומשיקולים של עלות מול הפחתת הסיכון, להפחתת נזקים כספיים בגין הסיכונים התפעוליים, ולניהול הקצאת ההון באופן מיטבי. אחד מהכלים המרכזיים למיפוי וזיהוי הסיכונים התפעוליים ולשליטה ובקרה עליהם היה סקר הסיכונים התפעוליים. הסקר כלל את מיפוי ותיעוד תהליכי הבנק, מיפוי הסיכונים התפעוליים והבקורות בתהליכים אלו, לרבות סיכוני מעילות, הונאות והתנהגות לא אתית, גם בהתבסס על מאגר אירועי הכשל וממצאי ביקורת, הערכת אומדן הסיכונים והפחתתו על-ידי יישום בקורות חדשות, חיזוק בקורות קיימות ועוד.

כחלק מהסקר הקבוצתי התבצעו סקרים על פעילויות ייחודיות לבנק.

כמו כן, הבנק ביצע באופן שוטף ניהול סיכונים לאיתור מוקדי סיכון במוצרים, תהליכים ושירותים ייחודיים חדשים בבנק.

יצוין כי, בעקבות ממצאי הסקרים, ממצאי הביקורת הפנימית ותהליכי הפקת לקחים בגין אירועי כשל, שולבו בקורות מיכוניות ואחרות בפעילויות הבנק השונות, וכן שופרו ושודרגו נהלי ותהליכי העבודה והבקרה. בנוסף, כחלק מתשתית מעקב ובקרה, הוגדרו/הותאמו KRI - אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים בתהליכים נבחרים לאיתור מוקדם של שינוי במפת הסיכונים.

הגישות להערכת ההון הנדרש בגין סיכון תפעולי

הבנק חישב את הסיכון התפעולי בהתאם לגישה הסטנדרטית, אשר לפיה הופחתה ההכנסה הגולמית לשמונה קווי עסקים כפי שנקבעו בהוראה. לכל קו עסקים נקבע מקדם שונה ודרישת ההון היא ממוצע שנים עשר הרבעונים האחרונים של ההכנסה הגולמית מוכפלת במקדם שנקבע לקו העסקים.

שימוש בביטוח על מנת להפחית את הסיכון התפעולי

- הבנק, כחלק מקבוצת הבינלאומי, ראה בקיום פוליסות ביטוח גורם משלים ולא מבטל את הצורך בהפחתת סיכונים. קבוצת הבנק הבינלאומי מחזיקה כיום ארבעה כיסויים ביטוחיים עיקריים:
  - כיסוי ביטוח "בנקאי משולב" (B.B.B). גבול אחריות בפוליסה זו משותף לארבעת פרקי הפוליסה כמפורט:
    - פרק ביטוח בנקאי: פרק זה מכסה נזק כספי ישיר שנגרם לבנק ממעשה אי יושר או תרמית של עובדי הבנק, נזק הנגרם כתוצאה מאובדן או נזק ל"רכוש בעל ערך", סיכוי העברה של "רכוש בעל ערך", נזק הנגרם כתוצאה מזיוף המחאות, ביטחונות מזויפים, מזומנים מזויפים וכו'.
    - פרק ביטוח פשעי מחשב: פרק זה מכסה נזק שנגרם כתוצאה מתשלום או העברת כספים או רכוש, מתן אשראי, חיוב חשבון או מתן ערך כלשהו על ידי הבנק, כתוצאה ישירה של הזנה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני ישירות לתוך מערכת המחשב של הבנק או למערכת מחשב של לשכת שרות או למערכת אלקטרונית להעברת כספים או למערכת תקשורת עם לקוחות; או כתוצאה משינוי או השחתה במרמה או בזדון של מידע אלקטרוני האגור במערכות כאשר פעולת המרמה נעשתה על ידי אדם שפעל מתוך כוונה לגרום הפסד לבנק או לשם הפקת רווח פיננסי למען עצמו או למישהו אחר.
    - פרק ביטוח אחריות מקצועית: פרק זה מכסה את הבנק בגין חבותו החוקית כלפי צדדים שלישיים בהתייחס לתביעה בגין הפסד כספי הנגרם כתוצאה ממעשה, טעות, או השמטה רשלניים או הפרת אמונים של עובד הבנק.
    - ביטוח כספות אישיות: פרק זה מכסה את אחריותו החוקית של הבנק בגין אובדן או נזק לרכוש לקוחות, לרבות מזומנים ותכשיטים, המצוי בכספות אישיות בחצרי הבנק.
  - פוליסת ביטוח "דירקטורים ונושאי משרה": ביטוח זה מכסה את אחריותם של הדירקטורים ונושאי המשרה בגין תביעה בגין הפרת חובת זהירות ומיומנות, הפרת חובת אמונים כלפי הבנק, כאשר הם פעלו בתום לב והיה להם יסוד להניח שהפעולה לא תפגע בטובת הבנק.
  - פוליסות "ביטוחים אלמנטאריים": עיקרי הכיסוי הביטוחיים: ביטוח נכסים, ביטוח חבויות וביטוח כספים.
  - **ביטוח "סייבר"/"כשל מחשובי"**: פוליסה זו מכסה את קבוצת הבינלאומי בגין אירועי נזק שונים, אשר עיקרם: הוצאות, קנסות של הרגולטור, נזקים לצדדים שלישיים, סחיטת "סייבר" ונזקי אובדן תוצאתי למבוטחים בפוליסה (אובדן הכנסות לחברה ו/או הוצאות תפעול נוספות) עקב אירוע כשל מחשובי ו/או אירוע סייבר

המשכיות עסקית (Business Continuity Planning)

הוראות בנק ישראל מחייבות את הבנקים לפעול להבטחת המשכיות עסקית בעת חירום. בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 355 בנושא, נערך הבנק להתאוששות ממקרה אסון והמשכיות עסקית במצבי חירום שונים. על בסיס ההיערכות בחברת האם, התבצעה בבנק היערכות אשר היתה מורכבת מכמה נדבכים: גיבוש מסמך מדיניות מקיף בנושא המשכיות עסקית, מסמך מסגרת עבודה הכולל פירוט לגבי תשתיות טכנולוגיות נאותות, גיבוש והטמעת תוכניות פעולה מקיפות ותשתית נהלים תומכת וביצוע תרגילים המדמים מצבי חירום שונים. בבנק היה קיים חדר מצב ופורום הערכות לשעת חירום בראשות מנהלת הסיכונים הראשית אשר ריכזה פעילות זו כחלק מפורום היערכות דומה ברמת הקבוצה. הפורום הופקד על יישום המדיניות, הנהלים והמעקב אחר היערכות הבנק, כחלק מהקבוצה למצבי חירום שונים והתכנס לפחות אחת לחצי שנה. הפורום פעל עד למועד העברת האחריות בתחום ליחידה לניהול סיכונים תפעולים בבנק הבינלאומי. בנוסף, התקיים דיווח תקופתי בהנהלה ובדירקטוריון בנושא המשכיות עסקית והיערכות לשעת חירום, כחלק ממסמך הסיכונים הרבועני. הבנק קיים באופן שוטף תהליך לשיפור ההיערכות להמשכיות עסקית במסגרתו מעודכן המיפוי של כל הפעילויות והמשאבים הקריטיים אשר נדרשים בשעת חירום, ומעודכנים תרחישי החירום ומסמך המדיניות בהתאם.

ביום 9 באפריל 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 355 - "ניהול המשכיות עסקית". התיקונים להוראה נועדו לחדד היבטים הנוגעים למקרים של שיבושים תפעוליים משמעותיים, לרבות שביתה ואפשרות לשיבוש תפעולי משמעותי בכל המערכת הבנקאית.

בכלל זה הדגיש התיקון גם את חשיבות השמירה על תפקודן התקין של מערכות תשלומים וסליקה, המשך אספקת שירותים בנקאיים לציבור, וכן שמירה על מוניטין, רווחיות, ועל המפקידים והמחזיקים בניירות ערך של התאגיד הבנקאי.

ניהול סיכונים בסביבות מחשוב ענן

הבנק, כחלק מהקבוצה, בחן את האפשרות לפעילות בסביבת מחשוב ענן ופועל בהתאם להוראה 362 בנושא, הקובעת הנחיות ותנאים הנדרשים לשימוש של תאגיד בנקאי בטכנולוגיות מחשוב ענן ומדגישה את הצורך לנהל את הסיכונים לכל שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן. הבנק אישר מדיניות שימוש בטכנולוגיות מחשוב ענן בהנהלה ובדירקטוריון.

אבטחת מידע

דירקטוריון הבנק והנהלתו קבעו מדיניות מפורטת בנושא אבטחת מידע בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 357 - "ניהול טכנולוגיית המידע", ומינה מנהל אבטחת מידע האחראי על ניהול סיכוני אבטחת מידע. הבנק, באמצעות החברה האם ביצע את כל הסקרים והמיפויים הנדרשים לעמידה בהוראה. בשנת 2018, הבנק נערך לכל הנדרש מהנחיות בנק ישראל בנושא מדיניות חברתיות. בנוסף, ב- 8.5.2018 נכנס לתוקף עדכון לתקנות הגנת הפרטיות. הבנק מיפה את הפערים ופעל ליישום העדכון.

השלכות של סיכוני אבטחת מידע ואירועי סייבר

התקפות סייבר מבוצעות במטרה להסב נזק מאסיבי באמצעות פגיעה בפעילות אסטרטגית. הנזק הצפוי מהתקפות אלו עשוי לנבוע מפגיעה באמינות, שלמות, סודיות המידע ו/או בזמינות מערכות הבנק. נזקים אלו עלולים להוביל לפגיעה בפעילות העסקית של הבנק ולהשפעה על לקוחותיו.

הבנק, באמצעות מת"ף, קיים מערך הגנה כולל וייעודי להתמודדות עם התקפות סייבר, בנוסף לפעילות הכוללת המבוצעת בתחום אבטחת מידע. מערך ההגנה כולל היבטים אנושים, טכנולוגיים ותהליכיים שמטרתם לצמצם את הפגיעה בפעילות הבנק וההשפעה על לקוחותיו, והכל על פי תרחישי תקיפה ייעודיים המוגדרים על ידי מנהל הגנת הסייבר. היערכות זו כללה, בין היתר, את הפעילויות הבאות:

- בחינת הסיכונים העיקריים וסקירת הסיכונים הרלוונטיים, תוך התייחסות לגורמי הסיכון, עלויות הסיכון והשלכותיו.
- ממצאי סקרים ותרגילים, אירועי התקפות סייבר על הבנק והערכת הסיכון הנובע מתקריות סייבר ידועות (שלא התממשו בבנק), נדונו בהנהלת הבנק ובדירקטוריון.
- אחת לשנה התבצע סקר לבחינת העמידות בפני התקפות סייבר. בכלל זה תרגול מערך ההגנה, על פי תרחישי התקיפה שהוגדרו.
- הבנק, באמצעות מת"ף, עדכן מעת לעת את מאפייני ההתקפות המהותיות בגינן נדרש לבצע דיווח/גילוי במסגרת דוח הדירקטוריון, תוך התייחסות לאופי הסיכונים המהותיים והשפעתם על הבנק.

במהלך שנת 2018, מערך הגנת הסייבר זיהה ניסיונות תקיפה אך הבנק לא חווה עד כה התקפות סייבר בעלות השפעה מהותית על תפקוד הבנק.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הנהלה והדירקטוריון הגדירו את אסטרטגיית הגנת הסייבר ואת מדיניות הגנת הסייבר, על בסיס המדיניות הקבוצתית. מנהל אבטחת המידע של הקבוצה מונה גם כמנהל הגנת הסייבר הקבוצתי בהתאם להיתר מבנק ישראל.

מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר בחברה האם ביצעה תרגילי סייבר לבדיקת המוכנות הטכנולוגית, המוכנות התשתיתית וכן סימולציות לבחינה של תרחישים מורכבים. בנוסף, בשיתוף עם החטיבה לניהול סיכונים בחברה האם, נעשתה הגדרה של המתודולוגיה למיפוי סיכוני סייבר ומבוצע סקר סיכוני סייבר.

מנהל הגנת הסייבר בחברה האם קיים פורום חודשי אשר דן בהתראות מודיעין והשפעה של אירועי סייבר שהתרחשו בארגונים פיננסיים בעולם על ההיערכות של הבנק, כחלק מהקבוצה והשינויים הנדרשים במתאר איומי הסייבר על הבנק והקבוצה הבנקאית.

מחלקת אבטחת מידע והגנה בסייבר בחברה האם הפעילה תכנית לשמירת כשירות של גורמים שונים בבנק באמצעות הרצאות מודעות, ימי עיון, תרגילים מקומיים ויציאה להכשרות מרוכזות.

מחלקת אבטחת מידע והגנת הסייבר בחברה האם הפעילה תכנית "אקסלרטור סייבר" לחברות הזנק בתחום אשר מטרתה לאתר חברות אשר מפתחות יכולות הגנה חדשניות, לסייע לחברות לעצב את המוצר שלהן כך שיענה על דרישות הגנה של הבנק ולהפעיל את המוצר בסביבות שונות ברשת הבנק בהתאם לצרכים ושיקולי ההגנה. מתוך החברות שהשתתפו במחזור האחרון, סיימו כל החברות את מסלול האקסלרטור והן נמצאות בשלב של מוצר שניתן לשילוב במערך ההגנה בהתאם לצרכים.

בשנת 2018 פורסמו שתי הוראות ניהול בנקאי תקין שהוציא בנק ישראל אשר עוסקות בפעילות הבנק מול ספקי: הוראה 363 – "ניהול סיכונים סייבר בשרשרת האספקה" והוראה 359A "מיקור חוץ". הבנק, כחלק מהקבוצה, פעל לעמידה ברגולציה, בהתאם ללוחות הזמנים הנדרשים בהוראה ובכלל זאת מיפוי פערים והכנת תוכנית עבודה ליישום. בנוסף הבנק עמד בדרישות הבקרה של חברת SWIFT העולמית ליישום בשנת 2018.

סיכון משפטי – מידע נוסף כללי

סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנב"ת מס' 350 - ניהול "הסיכון התפעולי" וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". הבנק התייחס להגדרה באופן מרחיב וכולל בסיכון המשפטי, בין היתר, סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/ או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

תיאבון הסיכון

הבנק נקט במדיניות שמרנית של תיאבון סיכון נמוך ביחס לקשירת הסכמים והתחייבויות משפטיות וביצע את פעילותו העסקית בליווי גיבוי משפטי הולם, תוך הקפדה יתרה על עמידה בכל הוראות החקיקה והרגולציה והמגבלות והחבוינות הנגזרות מהן. מבלי לגרוע מהאמור, הבנק נקט במדיניות של אפס סובלנות בכל הנוגע לסיכון שמקורו בהפרה של הוראות דין המהוות עבירה פלילית או הפרה מינהלית.

מדיניות וניהול החשיפות

הבנק פעל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר הוגשה לאישור ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתוארים הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומזעורו.

מערך הייעוץ המשפטי של הבנק קיים בעצמו או באמצעות עורכי דין חיצוניים, מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה, העשויות להשליך על הפעילות השוטפת של הבנק וסיפק את הייעוץ, הגיבוי והתמיכה המשפטית הנדרשת לבנק על יחידותיו השונות. הבנק פעל למזעור הסיכונים על בסיס התפתחויות אלו ובהתאם להשלכותיהן. כמו כן, מערך הייעוץ המשפטי אימץ, על פי הצורך, עדכונים נדרשים במסמכים המשפטיים שבשימוש הבנק שנערכו במערך הייעוץ המשפטי בחברה האם וערך עדכונים במסמכים הייחודיים לבנק. כמו כן ערך עדכונים לפי הצורך בחוות דעת משפטיות המהוות בסיס להתקשרויות ו/או קיום מנחים לפעילויות שונות.

בנוסף, פעל מערך הייעוץ המשפטי לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר, שירות או פעילות חדשים ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר, שירות או פעילות ככל שנדרש, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר. כמו כן נקבעו בבנק נהלים לעבודת המטה והסניפים שהתבססו על הנהלים המופצים ע"י החברה האם, ונהלים עצמאיים בנושאים ייחודיים לבנק. נעשו הדרכות שוטפות ליישום הנהלים תוך שימת דגש על ההיבטים המשפטיים הכרוכים בפעילות הבנק. במסגרת סקר הסיכונים התפעוליים התקופתי נסקרו גם פעילויות המערך המשפטי בחברה האם, וסיכונים שאותרו מוערכים, נקבעו צעדים למזעורם והופקו לקחים לשם מניעת הישנותם. מערך הייעוץ המשפטי בבנק אימץ סקר זה בהתאמות הנדרשות.

דיווח על החשיפה לסיכונים משפטיים

החשיפות לסיכונים משפטיים מרוכזות ומדווחות במסגרת מסמך הסיכונים המשפטיים הרבעוני, המשולב במסמך הסיכונים הכולל של מנהל הסיכונים הראשי אשר נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים ובדירקטוריון. בעת אירוע מהותי בעל אפיונים משפטיים, כגון תביעה או התממשות סיכון משפטי, הוגש למנהלת הסיכונים המשפטיים דיווח מידי ביחס לאירוע, מידת השפעתו ואופן השפעתו על הבנק. מנהלת הסיכונים המשפטיים המליצה לפי הצורך על האמצעים שיש לנקוט על מנת לצמצם את מידת החשיפה לסיכון המשפטי שנוצר ונעזרה לשם כך בעובדי מערך הייעוץ המשפטי, הביקורת הפנימית וקצין הציות והממונה על אכיפה פנימית בהתאם לצורך. אירועים מהותיים כאמור דווחו מיידית למנכ"ל הבנק.

ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכונים המשפטיים

מערך הייעוץ המשפטי של החברה האם פעל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול הסיכונים המשפטיים, ובאחריותו הגדרת מדיניות ניהול הסיכונים המשפטיים הקבוצתית.

סיכונים משפטיים מהותיים בבנק דווחו למנהלת מערך הייעוץ המשפטי בחברה האם, הן כדיווחים מיידים והן כדיווחים תקופתיים. כמו כן הוקמה ועדה קבוצתית לניהול סיכונים משפטיים הכוללת נציגים מכל חברות הבת, שהתכנסה תקופתית ונדונו בה נושאים, וחשיפות משפטיים מהותיים.

סיכונים אחרים – מידע נוסף

סיכון ציות כללי

הוראת ניהול בנקאי תקין 308 של הפיקוח על הבנקים כפי שעודכנה ב 2015 מחייבת את הבנקים לפעול לקיום כלל הדינים וכללי ההתנהגות החלים על הפעילויות הבנקאיות השונות של התאגיד הבנקאי.

סיכון ציות הינו הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את הוראות הציות. סיכון זה כולל סיכון התנהלות (Conduct Risk), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים.

הוראות ציות: כמוגדר בתיקון להוראה 308 האמור לעיל, הינם: חוקים, תקנות, הוראות רגולציה (לעניין זה, לרבות עמדות שנקבעו על ידי הפיקוח על הבנקים בטיפול בפניות ציבור), תקדים משפטי מחייב, נהלים פנימיים והקוד האתי, החלים על הפעילויות הבנקאיות של התאגיד הבנקאי. ההוראה מאפשרת לתאגיד הבנקאי לקבוע כי הוראות ציות מתחומים שאינם בליבת הפעילות הבנקאית כגון דיני עבודה, הוראות הדיווח לציבור הוראות יציבותיות וכדומה, יהיו באחריות ובפיקוח גורם בקרה בקו ההגנה השני, שאינו חלק מפונקציית הציות (להלן: "מנהל סיכון ציות").

החובות שחלו על הבנק הינן חובות חוצות ארגון הנוגעות למגוון נרחב של פעילויות, הליכים ומוצרים אותם ביצע הבנק מדי יום.

הבנק אימץ תוכנית אכיפה פנימית בדיני ניירות ערך, המבוססת על מיפוי מקיף של הוראות הדין הרלוונטיות, נהלי הבנק והתהליכים השונים בבנק, ואשר הסדירה נהלים והנחיות ליישום מתמשך של התוכנית, וזאת בהתאם לקריטריונים שפירסמה רשות ניירות ערך בנושא. הבנק מינה את מנהלת הסיכונים הראשית של הבנק כממונה על האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בבנק. הבנק ביצע מעקב אחר הוצאתה לפועל של תוכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך, בין היתר, באמצעות קיום בקורות וביקורות בתחום דיני ניירות ערך.

מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע ואישר את מסמך מדיניות הציות של הבנק, אשר עקרונותיו נגזרים ממסמך המדיניות הקבוצתי. הבנק עדכן את מדיניות הציות בהתאם להוראה החדשה במסגרתה הוסדרו, בין היתר, מבנה פונקציית הציות, הגורמים השונים המעורבים ביישום המדיניות, חלוקת האחריות לביצוע בקורות בקו ההגנה השני אחר הוראות הציות השונות בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה וכדומה. כמו כן, אישר הדירקטוריון אחת לשנה את תוכנית העבודה של יחידת הציות.

תאבון הסיכון

הבנק אימץ מדיניות של הקפדה יתרה בהתייחסות לסיכון הציות. ביחס להפרת הוראות החוק ונהלי הבנק הקשורים להוראות החוק, הבנק מילא אחר הוראות הציות החלות עליו ופעל לשם הבטחת העמידה בהן על ידי כלל עובדי הבנק. כל עסקיו של הבנק בוצעו על פי נהלי הבנק, הקוד האתי ובהתאם לכל החוקים והתקנות. הבנק פעל להטמעת תרבות ארגונית ואמות מידה ליושרה ואתיקה כבסיס הכרחי לקיום של תרבות ציות בכל דרגי הארגון.

ניהול החשיפה

לשם קיום ההוראה הוקמה בבנק יחידת ציות (להלן: "פונקציית הציות" או "הפונקציה") אשר היתה כפופה למנהלת הסיכונים הראשית בתפקידה כקצינת הציות הראשית וכממונה על איסור הלבנת הון, אשר היתה אחראית גם ליישום החקיקה הקשורה במניעת הלבנת הון ומימון טרור, על האכיפה המינהלית בדיני ניירות ערך. כמו כן, מונתה מנהלת הסיכונים הראשית כ- RO (הממונה) על יישום כללי החקיקה וההוראות בתחומי ה FATCA שמטרתו לאכוף מנגנוני דיווח לגבי חשבונות של אמריקאים מחוץ לארה"ב, RO לביחנת יישום הסכם ה QI (Qualified Intermediary) המרחיב את דרישות הדיווח וניכוי המס מתשלומים מסוימים מעבר לחשבונות אמריקאים גם לחשבונות אחרים להם הכנסות ממקורות בארה"ב וכן אחראי לוודא יישום כללי ה CRS (Common Reporting Standard) שבדומה ל FATCA תכליתו להסדיר את אופן החלפת המידע האוטומטי לגבי חשבונות פיננסיים של תושבים זרים בין מדינות אשר יחתמו על הסכם ביניהן.

- הפונקציה היתה אחראית על ריכוז הבקרה בבנק לציות להוראות הציות שבאחריותה בהתאם למדיניות הציות ותוכנית העבודה השנתית ולדיווח על ליקויים או פערים, כולל על פערים שנמצאו ע"י מנהלי סיכון ציות לכל מדרג הסמכויות בבנק, בין היתר, ע"י בחינת מוצרים חדשים ו/או פעילויות חדשות וביצוע בקורות שוטפות על מוצרים ופעילויות קיימות על מנת לוודא כי הם תואמים את

הוראות הציות השונות וע"י קבלת דיווחים ממנהלי סיכון הציות. כחלק מתפקידה, בוחנת הפונקציה חוזרים ונהלים טרם פרסומם. הפונקציה, בדקה את קיום הוראות הציות שבאחריותה ובסיוע הלשכה המשפטית ועקבה באופן שוטף אחר שינויים בחקיקה ובהוראות רגולטוריות.

הבנק נסמך על סקר התשתיות אשר נערך על ידי החברה האם במסגרתו מופו ההוראות הצרכניות, עפ"י הוראות בנק ישראל והוגדרו בקרות למניעת הסיכון שבהפרתן. סקר התשתיות, וכלל מעבר להוראות כאמור בהוראה 308, גם את ההוראות מתחום הסיכונים חוצי גבולות, FATCA, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ניירות ערך והממצאים בגין הסקרים בתחום סיכונים חוצי גבולות, איסור הלבנת הון ואכיפה פנימית בדיני ני"ע הוצגו בפני הנהלת הבנק והדירקטוריון. הסקר בתחום הוראות הציות שאינן בתחומים האמורים לעיל, הסתיים והוצג להנהלה ולדירקטוריון.

לצד מנהלת הסיכונים הראשית בתפקידה כקצין ציות ראשי פעלו:

- נאמני ציות במטה ובכל אחד מסניפי הבנק, אשר מתפקידם היה, בין היתר, לזהות ולאתר אירועים המצריכים דיווח או טיפול מיוחד של היחידה.
- פורום מעקב אחר יישום הוראות סטטוטוריות שהתכנס בראשות מנכ"ל מת"ף ומתפקידו היה לעקוב אחר יישום הוראות ציות חדשות ולדון בטיטות הוראות, הצעות חוק, תזכירי חוק וכדומה.
- כמו כן, הסתייעה הפונקציה במערך הביקורת הפנימית של הבנק, ביחידה לפניות הציבור, במחלקת שיטות ותהליכים במת"ף, במערך הייעוץ המשפטי של הבנק וביחידת ההדרכה.
- בבנק בוצעו תהליכי הטמעה שוטפים בנושא הציות על ידי לומדה, קיום ימי עין והדרכות למטה ולסניפים.

דיווח על החשיפה

- אחת לרבעון דיווח קצין הציות להנהלת הבנק ולועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח כלל סיכום פעילות הפונקציה, פירוט המלצות, פרטים ביחס להפרות של הוראות ציות שזוהו במהלך התקופה המדווחת והמלצות לגבי צעדים שיש לנקוט בגין ההפרות ומניעת הישנותן והיערכות הבנק ליישום הוראת ציות חדשה.
- אחת לשנה הציגה מנהלת הסיכונים הראשית לדירקטוריון הבנק דיווח מפורט המסכם את הפעילות בשנה קודמת וכן את תוכנית העבודה השנתית לשנה הבאה.
- בנוסף, במדיניות הציות שנקבעה על ידי הדירקטוריון הוגדרו דיווחים מידיים לדירקטוריון.

ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון ציות

- הבנק ביסס את מדיניות ניהול סיכון הציות ומתודולוגיית הניהול על מדיניות החברה האם.
- החברה האם כיוונה וליוותה את הבנק בבניית מערכות, בכתובת נהלים, בהדרכה ובהטמעה של ההוראות.

ניהול סיכון התנהגות – Conduct Risk

סיכון התנהגות הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ואשר מושתת על ערכי ייסוד בדמות הוגנות, הגינות ושקיפות, באופן שבו הבנק מתנהל אל מול מחזיקי העניין השונים. הבנק נדרש להטמיע ערכי הגינות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחזוק עקרונות אלו בהתנהלותו השוטפת. ככלל נדרש הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסיכון ההתנהגות חושפת את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכונים ציות, משפטי, מוניטין וכיוב'. הבנק פעל בהתאם למדיניות התנהגות עסקית נאותה (conduct risk) המהווה חלק ממדיניות הציות. אחד מתפקידיו של קצין הציות היה לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.

סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור

כללי

- סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "איסור הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרור התממשות של סיכון מוניטין.
- על המיגזר הבנקאי חלות הוראות שונות במסגרת איסור הלבנת הון ומימון טרור הכוללות, בין היתר, את החוק לאיסור הלבנת הון, החוק לאיסור מימון טרור, צו איסור הלבנת הון, תקנות איסור מימון טרור, הוראת ניהול בנקאי תקין 411, חוזרים של הפיקוח על הבנקים ועוד. ביום 6 במרס 2017 פורסם תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411 אשר נכנס לתוקף ביום 1 בינואר 2018.

מדיניות

דירקטוריון הבנק אישר את מסמך מדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור של הבנק, אשר עקרונותיו נגזרים ממסמך המדיניות הקבוצתי.

תיאבון הסיכון

הבנק, הפעיל מדיניות של "אפס סובלנות" בהתייחסות לסיכוני הלבנת הון וסיכונים חוצי גבולות לעניין עבירת מס (cross border) ובמסגרתה נדרשים כל מנהלי הבנק ועובדיו, ללא יוצא מן הכלל, למלא אחר הוראות החוק והרגולציה החלות על הבנק וכן אחר כל נהלי הבנק הרלבנטי הנובעים מהוראות אלו.
- הבנק נהג מדיניות מחמירה שנועדה להבטיח יישום דווקני של הוראות החוק והכרה נאותה של הלקוח אתו מנהל הבנק עסקים, ובכלל זה הבנת עסקיו המנוהלים עם הבנק או באמצעותו, החיוניים למניעת הלבנת הון ומימון טרור באמצעות הבנק ולניהולו התקין של הבנק.
- המדיניות בתחום מניעת הלבנת הון כללה הגדרה ברורה של איסורים ביחס לפעילות מול גופים ומדינות מולם ישנן הגבלות.
- מדיניות ניהול הסיכון מתייחסת לדרישות "הכר את הלקוח" בהתאם לחקיקה מחייבת ומגדירה תהליכים וכלים הנדרשים לצורך עמידה מיטבית בדרישות אלו.

ניהול החשיפה

בבנק פעלה יחידה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, שהיתה כפופה לקצין הציות הראשי, והופקדה על יישום הוראות הדין בנושא זה ועל הטמעתן. קצין הציות הראשי שימש גם כאחראי איסור הלבנת הון. היחידה היוותה חלק מפונקציית הציות שהיתה כפופה למנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO).
תפקידי האחראי על איסור הלבנת הון ומימון טרור כללו, בין היתר: אימוץ ועדכון המדיניות והנהלים בהתאם לעדכוני חקיקה והוראות הדין, ביצוע בקורות על מנת לוודא כי הבנק מיישם את הוראות הדין ומבצע את הדיווחים הנדרשים כולל בקורות אחר ביצוע הדיווחים לרשות לאיסור הלבנת הון על פי סוג וגודל הפעולה, העברת דיווחים על פעולות בלתי רגילות לרשות לאיסור הלבנת הון ובדיקת יישום מדיניות הבנק וכן קיום הדרכות יומי עיון לנאמני הציות ולכלל העובדים, שהגבירו את המודעות לנושא.
לשם יישום החוק והטמעה קפדנית של הוראותיו מינה הבנק נאמני ציות המשמשים גם כנאמני איסור הלבנת הון בסניפים, האחראים על הפעילות השוטפת למניעת הלבנת הון ומימון טרור בהתאם למדיניות ולנהלים וכפופים מקצועית בתחום איסור הלבנת הון, לאחראי על איסור הלבנת הון.
הבנק ערך ימי עיון מפעם לפעם לכל נאמני איסור הלבנת הון, כנסים למנהלים, הרצאות בסניפים עצמם וכן השתלמויות והדרכות לכלל העובדים במסגרת הקורסים במחלקת ההדרכה של הבנק. כמו כן, נערכו הדרכות והשתלמויות ביחידה. בנוסף הפיץ הבנק לומדה ממוחשבת הכוללת מבדק לבחינת הטמעת תוכן הלומדה בקרב העובדים. הלומדה התעדכנה בהתאם לשינויים והתפתחויות בתחום ובהוראות הדין. עובדי הבנק הרלבנטיים נבחנו במבדק ונבדקה עמידתם בו בהצלחה. אחת לתקופה מהלך זה חזר על עצמו לריענון הידע. מהלכי ההדרכה שבוצעו הגבירו את המודעות לנושא.

כאמור בפרק הציות התבצע בבנק סקר תשתיות עדכני שהסתיים ב-2017 ובמסגרתו לא נמצאו פערים לתיקון.
מערך הייעוץ המשפטי ביצע מעקב אחר עדכוני חקיקה, ווידא מסירתם לאחראי על ניהול סיכוני איסור הלבנת הון ומתן תמיכה משפטית ככל שזו נדרשת על ידי האחראי, לקיום חובות האחראי ופעילות היחידה והבנק.
במסגרת דיון חצי שנתי במסגרת פורום למעקב אחר סיכונים תפעוליים התקיים דיון בהתפתחויות טכנולוגיות, כגון שימוש באינטרנט, טלפונים סלולריים, כרטיסי חיוב נטענים ועוד, העוללות לסייע בידי לקוחות בביצוע הלבנת הון ו/או מימון טרור על מנת לגבש ולבחון אמצעי הגנה נאותים, להתמודדות בהתפתחויות אלו ובחשיפות הנובעות מהן.

דיווח על החשיפה

אחת לרבעון מדווח הממונה על איסור הלבנת הון להנהלת הבנק ולוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים על פעילותו במהלך הרבעון שחלף במסגרת מסמך הסיכונים הכללי. הדיווח כלל בין היתר התייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי האחראי ודרכי הטיפול בהם ודווח על יישום מדיניות "הכר את הלקוח".

אחת לשנה דיווחה מנהלת הסיכונים הראשית לדירקטוריון הבנק דיווח מפורט בנפרד ממסמך הסיכונים. הדיווח כלל, בין היתר, סיכום פעילות היחידה והתייחסות למוקדי סיכון שאותרו על ידי האחראי ודרכי הטיפול בהם. בנוסף, במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון הוגדרו דיווחים לדירקטוריון ולבנק ישראל.

ניהול על בסיס קבוצתי של סיכון הלבנת הון ומימון טרור

- האחראי למילוי החבות בחברה האם לפי חוק איסור הלבנת הון פעל כיחידת המטה של הקבוצה בנושא ניהול סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור, ובאחריותו לוודא יישום המדיניות הקבוצתית בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור בבנק - כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 411, הכוונת וליווי הבנק בבניית מערכות, בכתובת נהלים, בפעולות הדרכה ובהטמעה של ההוראות.

ניהול סיכונים חוצי גבולות (cross border)

הבנק פעל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, סיפק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה היתה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים ציות שמקורם בפעילות חוצת גבולות (cross border) וכן לסיכונים מוניטין.

בחודש מרץ 2015, התקבל מכתב מהמפקח על הבנקים המורה על עדכון המדיניות. הנהלים והבקורות בכל הנוגע לניהול סיכונים חוצי גבולות של לקוחות הבנק בדגש על חבויות מס מחוץ למדינה בה נפתח החשבון.

במכתב המפקח נדרש הבנק לבצע שורה של פעולות לצמצום הסיכון כגון: קביעת מדיניות ייעודית, החתמת לקוחות על הצהרות לעניין חבות המס שלהם, ויתור על סודיות, זיהוי לקוחות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ועוד. הבנק, כחלק מקבוצת הבינלאומי נערך במועד ליישום הוראות המפקח על הבנקים ובין היתר אומצה מדיניות חב' האם הייעודית לנושא נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, וזוהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ובוצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבויות המס ויתור על סודיות.

סיכונים ומגבלות עקב קשרים עם איראן או אויב

ביום 27 בנובמבר 2011 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיות גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם אירן או עם אויב. על פי הנחיות אלו, על תאגיד מדווח לכלול גילוי אודות הסיכונים והמגבלות אשר התאגיד חשוף להם עקב קשריו, במישרין או בעקיפין, עם אירן או עם האויב, לרבות מכוח הוראות הדין, ואשר יש להם או עשויה להיות להם השפעה מהותית על התאגיד.

בהמשך לפרסום הנחיות אלו פרסם בנק ישראל ביום 23 בדצמבר 2012 עדכון להוראות הדיווח לציבור. במסגרת עדכון זה נוספה דרישה לפיה על התאגידים הבנקאיים לכלול בדוחות הכספיים לשנת 2012 ואילך גילוי בנוגע לסיכונים ומגבלות עקב קשרים עם אירן או עם האויב, בהתאם לאמור בהנחיית רשות ניירות ערך דלעיל.

מדיניות הבנק אינה מתירה קיום קשרים או פעילות במישרין או בעקיפין, עם אירן או עם גוף אשר הוגדר כ"אויב" על ידי רשויות החוק.

מערכות הבנק הותאמו כדי לתת מענה למדיניות זו בהתאם לרשימות שפורסמו בתיקון להוראת ניהול בנקאי תקין 411, מיום 26 בדצמבר 2011.

לאור ההערכות המתוארת לעיל, הערכת הבנק החשיפה לגורמי הסיכון הללו במידה והיתה קיימת, נמוכה ביותר.

סיכון מוניטין

כללי

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עשויה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים ולהנות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין הינו סיכון מורכב וקשה לחזות את התממשותו שכן, הוא מדבר על "תפיסת" הארגון בעיני "הציבור". תפיסה/דעה היא דבר שאינו מוחשי, בעייתי למדידה, משתנה והשפעתו המיידית על פעולה (פתיחה/סגירת חשבון או העברת פעילות) קשה לחיזוי. קושי נוסף קיים בעובדה שבמקרים רבים הסיכון הינו פועל יוצא של התממשות סיכונים אחרים כגון סיכון תפעולי מסוג מעילה, סיכון ציות והלבנת הון, סיכון אשראי ו/או שוק בהיקף חריג, מערכת יחסי העבודה בבנק ועוד.

מדיניות וניהול החשיפות

ניהול סיכונים המוניטין בבנק כלל מספר מרכיבים עיקריים:

- זיהוי ומעקב אחר גורמי סיכון בתחום המוניטין וגיבוש פעילות מונעת המבוססת על גיבוש דפוסי התנהגות/התנהלות המביאים בחשבון ככל שניתן את סיכון המוניטין במסגרת הגיבוש והיישום של המדיניות העסקית.
- איתור מוקדם של אירועי מוניטין פוטנציאליים והצפתם בפני דוברת הקבוצה והבנק בכללה (להלן "דוברת הקבוצה"), מנהל סיכון המוניטין וההנהלה.
- ניטור מתמשך של סיכון המוניטין במטרה להבטיח זיהוי מגמות שעלולות להוביל לאירוע מוניטין ולדווח עליהן למנהל החטיבה הקמעונאית, בתפקידו כמנהל סיכון המוניטין ולדוברת הקבוצה, העוסקת בניהול השוטף של הסיכון.
- ניהול שוטף של מערכת היחסים עם כלי התקשורת השונים בעיקר עם בעלי תפקידים המסקרים את הבנק: כתבים ועורכים בעלי השפעה (באחריות הדוברת).

תיאבון הסיכון

לבנק היתה סובלנות נמוכה לסיכון המוניטין שעלול להשפיע על יציבותו ובכלל זה – איומים שמקורם בתדמית הבנק בעיני "הציבור". מעבר לכך, הבנק ראה בתדמית חיובית בעיני "הציבור", משום נכס מרכזי ולכן פעל למניעת התממשות סיכון מוניטין שעלול להגיע לתרחיש קיצון וניסה למזער התממשותם של סיכונים מוניטין ככל האפשר.

דיווח על החשיפה של סיכון מוניטין

דוברת הקבוצה היתה מעורבת בפרסום הודעות ודיווחים מהותיים לבורסה בדגש על הודעות שיש בהן איום פוטנציאלי או השפעה על מוניטין הבנק כגון, מינויים מהותיים, עסקאות מהותיות ועוד. במסגרת מסמך הסיכונים הכללי דווחו נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון מוניטין.

ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון הקבוצתי

הבנק אימץ את מדיניות הקבוצה, בהתאמות הנדרשות ודאג למתן דגש מיוחד על אוכלוסיות הליבה שלו. הבנק מינה מנהל סיכון מוניטין אשר אחריותו בהתאם למפורט במדיניות לניהול סיכון מוניטין. דוברת החברה האם שימשה, כאמור, כדוברת הבנק ולפיכך, כל מגע מהותי עם התקשורת בקשר לפעילות הבנק דווח לה ותואם עימה מראש.

סיכון אסטרטגי

כללי

הסיכון מוגדר כסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.

מדיניות וניהול החשיפות

יעדי מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי, הינם:

- הבטחת התאמה בין היעדים האסטרטגיים לבין: תוכניות העבודה השנתיות; האמצעים שהוקצו לעמידה ביעדים (בין היתר, משאבי הון במסגרת תכנון ההון של הבנק); איכות היישום של החלטות האסטרטגיות.
- יכולת ניטור של הסיכון האסטרטגי, המאפשרת זיהוי מוקדם של פערים בהתממשות התכנון האסטרטגי, החלטות/תוכניות עסקיות שגויות; יישום בלתי נאות של החלטות אסטרטגיות; שינויים ענפיים, כלכליים, טכנולוגיים ורגולטוריים.

תיאבון הסיכון האסטרטגי

לבנק היתה סובלנות נמוכה לסיכון האסטרטגי בשל ההשפעה הקריטית שעשויה היתה להיות לו על יציבות הבנק והישגיו העסקיים. הבנק אימץ אסטרטגיה עסקית המתאפיינת ברמה גבוהה של זהירות ומידתיות. הבנק הפעיל תהליכי בקרה על מנת לצמצם את החשיפה לסיכונים חריגים.

דיווח על החשיפה לסיכון האסטרטגי

לבנק היתה קיימת מעטפת סדורה של דיווחים ביחס לסיכון האסטרטגי לאורך קווי ההגנה השונים. במסגרת מסמך הסיכונים הכללי מדווחים נושאים מרכזיים הנוגעים לסיכון המוניטין.

ניהול על בסיס קבוצתי של הסיכון האסטרטגי

הבנק אימץ את מדיניות החברה האם בהתאמות הנדרשות תוך מתן דגש מיוחד על המאפיינים הייחודיים לו בתהליך התכנון האסטרטגי.

השפעת הסכם המיזוג על ניהול הסיכונים

ביום 20 בספטמבר 2018 חתמו הבנק הבינלאומי והבנק על הסכם על פיו ביום 1 בינואר 2019 מוזג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי. הנהלת הבנק ויחידת ניהול הסיכונים בבנק, בסיוע יחידת ניהול הסיכונים בחברת האם, מיפתה והעריכה את הסיכונים שעשויים לנבוע/להתפתח במהלך המיזוג ונקבעו דרכים לניהול ומזעור סיכונים אלו.

סיכון רגולטורי

מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הבנק, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן חייבו את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העוליים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה שחלו על הבנק חשפה אותו לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי נוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק עיגנה, בין היתר, את ערכי הציות אותם קידם הבנק, שימשה כקו המנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, התוותה את העקרונות וקווי היסוד, ועיגנה את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות שחלו על הבנק בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים פוקחו ונוהלו על ידי המערך המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי שאושרה על ידי הנהלה והדירקטוריון. המדיניות הסדירה את הדרכים לאיתור, מיפוי ומיזעור של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה התייחסו להשפעות האפשריות שצוינו לעיל, ולקחו בחשבון את השינויים האמורים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה פרק מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים שחלו על הבנק בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2018.

מידע נוסף על סיכונים אחרים שאינו נכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3

סיכונים מתפתחים

להלן פרטים בדבר הסיכונים המתפתחים המתגברים העיקריים:

1. **סיכון תחרותי- אסטרטגי/מודל עסקי**- הסביבה הרגולטורית ממשיכה באינטנסיביות לקדם מהלכים המגבירים את רמת התחרות, כגון "חוק שטרומ" (החוק להגברת התחרות במערכת הבנקאות), יישום הוראות רגולטוריות שונות (בדגש על עולמות האשראי והגברת התחרות), אימונים תחרותיים מצד מגוון גורמים בשוק (בנקים, שחקנים פיננסיים אחרים וחברות הזנק) והתפתחויות טכנולוגיות וצרכניות, הפרדת חברות כרטיסי האשראי מהבנקים וכו'.

- סיכונים הקשורים למגמות חברתיות וצרכניות, לרגולציה ולחקיקה, לסביבה מאקרו-כלכלית תנודתית, משפיעים על שינויים במודל העסקי, ובכלל זה מגמת המעבר ל"בנקאות דיגיטלית" החדשה, המבוססת על הדיגיטל. כל אלה משפיעים על סביבת הפעילות של הבנק, וצפויים להוביל לעליית רמת התחרות, בפרט על מגזר הקמעונאות והעסקים הקטנים.

- הבנק ביצע באופן שוטף מעקב אחר מגמות מקרו כלכליות, רגולטוריות, תחרותיות וטכנולוגיות. מניתוח השלכות של מגמות אלו יש לציין כי הן גילמו מחד סיכונים, ומאידך גם הזדמנויות עבור הבנק, והתוכנית האסטרטגית של הבנק הוכוונה למינוף ומיצוי של ההזדמנויות שגולמו בשינויים המתרחשים בשוק, כאשר הבנק התאים עצמו לשינויים אלו.

- סיכונים הנובעים מחדשנות בבנקאות בתקשורת - המהפכה הדיגיטלית נמשכת ביתר שאת וקיימים אימונים תחרותיים מצד שחקניות טכנולוגיה, והצורך לעמוד בתחרות חייב השקעות מיכוניות משמעותיות.

בנק ישראל מקדם, במקביל למגמה העולמית, פעילויות בבנקאות הדיגיטלית ומאפשר חופש פעולה גדול יותר בתחום, ובמקביל דורש לשפר את המסגרת הקיימת לניהול הסיכונים והתאמתה לסביבה הטכנולוגית הדינאמית. בנושא זה טמון סיכון אסטרטגי כחלק מהגברת התחרותיות בשוק הבנקאי. התכנית האסטרטגית של הבנק כחלק מהקבוצה כללה התייחסות להתפתחויות אלו תוך קידום החדשנות בתחום.

אסטרטגיית הבנק ותיאבון הסיכון של הבנק היו מידתיים ובקבוצה הוקמה בשנת 2017 מחלקת "חדשנות ודיגיטל".

- דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית - היעילות התפעולית של המערכת הבנקאית בישראל הינה נמוכה, ביחס למדינות מתקדמות אחרות, כפי שבא לידי ביטוי ביחסי היעילות. התחרות הגוברת במערכת הפיננסית וסביבת הריבית הנמוכה, על רקע דרישת התייעלות של המערכת הבנקאית מצד הפיקוח על הבנקים, הובילו לקידום מהלכי התייעלות במסגרתם ננקטו צעדים שונים לרבות שינויים ביעדי הבנק ארוכי הטווח בד בבד עם התייעלות בהוצאות ובעקבות כך שיפור יחסי היעילות. בהמשך למהלכי התייעלות בהם נקט הבנק בשנים האחרונות, לבנק היו מהלכי התייעלות כחלק מהתכנית האסטרטגית, שכללו, בין היתר, המשך הרחבת פעילות באמצעים דיגיטליים; צמצום במספר הסניפים ושיפורים בתהליכי עבודה בסניפים ובמטה. כמו כן, כחלק מההתייעלות התפעולית בקבוצת הבינלאומי, ביום 1 בינואר 2019, הושלם מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי.

2. סיכון רגולטורי –מקורו של הסיכון הוא בדרישות הרגולטוריות בארץ ובעולם שבשנים האחרונות נמצאות במגמת התגברות. השינויים הרגולטוריים האמורים ויישום רפורמות רגולטוריות מגבירים את אי הוודאות והתחרותיות במערכת הפיננסית ויוצרים סיכון להכנסות והון הבנק, לרבות באמצעות מניעת או הטלת מגבלות על פעילות עסקית ואובדן הכנסות, וכן חייבו את הבנק להיערכות, יישום והטמעה העלולים לגרום לעלויות והשקעות (כגון השקעות מיכוניות) נכבדות. כמו כן, אי עמידה בהוראות החוק והרגולציה שחלו על הבנק חשפה אותו לסנקציות, ובהן עיצומים כספיים, תביעות של לקוחות, לרבות תובענות ייצוגיות, הטלת אחריות פלילית על התאגיד הבנקאי ועל נושאי משרה בו וכן לפגיעה בתדמיתו של הבנק בציבור. הסיכון הרגולטורי נוהל בבנק כחלק מהסיכון המשפטי, סיכון הציות וסיכון האסטרטגיה.

מדיניות הציות של הבנק עיגנה, בין היתר, את ערכי הציות אותם קידם הבנק, שימשה כקו המנחה לפעילות כל הגורמים בבנק בניהול סיכונים הציות בכלל ובעמידה במכלול ההוראות הרגולטוריות בפרט, התוותה את העקרונות וקווי היסוד, ועיגנה

את הסמכויות ותחומי האחריות של הגורמים השונים בבנק ובקבוצה לצורך בניית תשתית נאותה ליישום החובות שחלו על הבנק בתחום הציות והסדרתם בנהלים ותהליכים. ההיבטים הרגולטוריים-משפטיים פוקחו ונוהלו על ידי המערך המשפטי במסגרת מדיניות לניהול הסיכון המשפטי שאושרה על ידי ההנהלה והדירקטוריון. המדיניות הסדירה את הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו של הסיכון המשפטי, לרבות באמצעות מעקב שוטף אחר ההתפתחויות בחקיקה, ברגולציה ובפסיקה ומתן יעוץ ותמיכה משפטית שוטפים על בסיס התפתחויות אלה.

בהיבט האסטרטגי - התוכנית האסטרטגית ותוכנית העבודה התייחסו להשפעות האפשריות שצינו לעיל, ולקחו בחשבון את השינויים האמורים.

3. **סיכויי סייבר ואבטחת מידע (כחלק מהסיכון התפעולי)** בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 363, 361, 357 ו-367. סיכון סייבר מוגדר כפוטנציאל לנזק הנובע מאירוע סייבר בהתחשב ברמת סבירותו וחומרת השלכותיו. לסיכויי סייבר, דלף מידע ואבטחת מידע פוטנציאל גבוה לגרימת נזק בהתממש אירוע משמעותי בעלויות שיקום גבוהות. החדשנות בבנקאות בתקשורת גוררת סיכונים תפעוליים בדגש על סיכויי סייבר ואבטחת מידע, עקב כך, לצורך ניהול נאות של סיכויי סייבר, הורחבה והותאמה המסגרת הקיימת של ניהול סיכויי טכנולוגיית המידע ואבטחת מידע בבנק, במסגרת הפעילות בקבוצת הבנק הבינלאומי, בהיבטי תפיסת מרחב האיום ויכולות ההגנה הנדרשות. הבנק נקט בפעולות מניעה רבות להפחתת הסיכון כולל קידום מודעות בתחומי הסייבר ואבטחת מידע וביצוע תרגילים. בנוסף נבנתה אסטרטגיה ונכתבה מדיניות הגנת סייבר ואבטחת מידע ומונה מנהל הגנת סייבר קבוצתי שאחראי ליישום המדיניות. ניהול הגנת הסייבר בוצע גם באמצעות שתי מסגרות אחת בראשות ה-CRO "וועדת היגוי ניהול הגנת הסייבר" בחברה האם והשנייה בראשות מנהל הגנת הסייבר ו"פורום מודיעין סייבר" בחברה האם. במסגרת יישום הוראת נב"ת 367 - "בנקאות בתקשורת" שעודכנה ביום 13 בנובמבר 2018, גובשה מדיניות בנקאות בתקשורת, התקיימו בבנק פורומים למעקב אחר התפתחויות בתחום, ובוצעו דיווחים לגורמים הרלוונטיים בהתאם למדיניות. בנוסף, לבנק, כחלק מהקבוצה היתה קיימת פוליסת ביטוח "סייבר" ייעודית שהקנתה כיסוי ביטוחי לבנק בגין אירועי נזק אירועי כשל מחשובי ו/או אירועי סייבר.

4. **סיכונים חוצי גבולות (CROSS BORDER) (כחלק מסיכון הציות)** – הבנק פעל בתחומי בנקאות שונים. בין שאר לקוחותיו, סיפק הבנק שירותים גם ללקוחות שהינם תושבי חוץ. על רקע המאמצים המוגברים של מדינות שונות באיתור כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות והמגמה של שיתוף פעולה בינלאומי במאבק בהעלמות מס, עלולה היתה פעילות הבנק מול תושבי החוץ כאמור להגדיל את החשיפה של הבנק לסיכונים חוצי גבולות חוצה גבולות (Cross Border) וכן לסיכויי מוניטין. בבנק, נקבעה מדיניות ייעודית לנושא, נקבעו נהלי עבודה, הוחלט על שורה של צעדים אופרטיביים לניהול וצמצום הסיכון, וזהו וסומנו חשבונות בסיכון גבוה בהיבטי סיכונים חוצי גבולות ובוצע מהלך להחתמת לקוחות אלו על הצהרות לעניין חבובות המס וויתור על סודיות.

בנוסף, ביום 2 בפברואר 2019 פורסמו תקנות מס הכנסה (יישום תקן אחיד לדיווח ולבדיקת נאותות של מידע על חשבונות פיננסיים), התשע"ט-2019, המטמיעות לדין הישראלי את ההתחייבויות שמדינת ישראל לקחה על עצמה לאימוץ התקן הבינלאומי לחילופי מידע (תקן CRS), אשר פותח ע"י הארגון לשיתוף פעולה כלכלי (OECD), לצורך קיום חילופי מידע אוטומטיים על בסיס שנתי למטרות סיוע הדדי באכיפת מס בין מדינות.

5. **סיכון התנהלות (conduct risk) (כחלק מסיכון הציות)** – הבנק הטמיע ערכי הוגנות ושקיפות בפעילותו מול לקוחותיו וחיזוק עקרונות אלו בהתנהלותו השוטפת. ככלל, נדרש הבנק לוודא כי ההצעות הניתנות ללקוח מותאמות לצרכיו. אי עמידה בסטנדרט התנהלות ראוי עלולה היה לחשוף את הבנק לסיכונים שונים כמו סיכויי ציות, משפטי, מוניטין וכיו"ב. בבנק קיימת מדיניות בנושא התנהלות עסקית נאותה כחלק ממדיניות הציות ואחד מיעדי 2018 של קצין הציות היה לפעול להטמעת העקרונות בקרב החטיבות השונות.

טבלה 13: גילוי לגבי פוזיציות במניות בתיק הבנקאי

הבנק לא משקיע במניות כחלק מפיזור הסיכונים וגיוון מקורות ההכנסה. מניות המוחזקות בתיק הבנקאי הן מניות שנתקבלו במסגרת הסדר חוב ללא תמורה. פוזיציות הבנק במניות אלו היתה שולית.

טבלה 14: סיכון ריבית בתיק הבנקאי

סיכון הריבית הוא סיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית. שינויים בריבית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשיריו חוץ מאזניים, מכיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים או אף התזרימים עצמם משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. צורותיו העיקריות של סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כוללות: -סיכון תמחור מחדש הנובעת מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית קבועה) ובמועדי תמחור מחדש (בריבית משתנה) של נכסים התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות של הבנק. -סיכון עקום התשואה הנובע מתזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה משפיעות באופן שלילי על רווחי התאגיד הבנקאי או על השווי הכלכלי. -סיכון בסיס הנובע ממתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש. -סיכון אופציות הנובע משינוי עיתוי או בהיקף תזרים המזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק. בניהול החשיפות לסיכונים שוק מבחין הבנק בין החשיפות הנוצרות כחלק מהניהול השוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק (התיק הבנקאי) לבין החשיפות בתיק למסחר, זאת בהתבסס על מדיניות מפורטת שאישר דירקטוריון הבנק להגדרת התיק הבנקאי והתיק למסחר. מטרת ניהול הסיכון בתיק הבנקאי היא למזער את השפעת שינוי בלתי צפוי בשיעורי הריבית על השווי ההוגן, ובה בעת לשמור על יציבות הרווחים החשבונאיים של הבנק באופן של שנה אחת קדימה. הבנק עשה שימוש בשתי גישות עיקריות למדידה והערכה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי: הגישה הכלכלית המעריכה את השפעת השינוי בשערי הריבית על השווי ההוגן וגישת הרווח בסיכון המעריכה את השפעת שינוי בשערי הריבית על הכנסות הריבית. כמו כן, הבנק ביצע ניתוחי רגישות שונים, מבחני קיצון בשערי הריבית וכן בחן את הערך בסיכון (VAR). ניהול ובקרת סיכון הריבית בתיק הבנקאי התבצע על פי רוב על בסיס שוטף ובדיעבד ברובו במערכת מרכזית לניהול נכסים והתחייבויות.

ניהול החשיפה

ניהול החשיפה לסיכונים בריבית נעשה, תוך התאמת משך החיים הממוצע של המקורות והשימושים, ותוך צמצום החשיפה לשחיקת השווי ההוגן, כתוצאה משינויים בלתי צפויים בשערי הריבית ובכפוף למגבלות שקבע הדירקטוריון. בכל מגזר נמדדה החשיפה לשינוי בלתי צפוי בשיעור הריבית לכל התקופות ובתרחישי ריבית שונים, ונמדדה השפעתה על השחיקה הפוטנציאלית של השווי הכלכלי ושל הרווח החשבונאי עבור שנים עשר חודשים קדימה, בכל אחד מהמגזרים בנפרד, וגם בכל המגזרים יחד. החשיפה העיקרית לסיכונים ריבית בבנק יוחסה לפעילות המימון במגזר השקלי הלא צמוד ובמגזר צמוד המדד, ונבעה ממאפייני ההשקעה, הנגזרים מטווח השימושים והמקורות במגזרים אלה. הבנק עשה שימוש בנגזרים כחלק מניהול הנכסים וההתחייבויות, ובכלל זה לצרכי גידור על מנת למזער את סיכון הריבית בפעילויות פרטניות בתיקי הנוסטרו.

התיאבון לסיכון

- תיאבון הסיכון לריבית כפי שהשתקף במגבלות הינו מידתי, וניצול מסגרות החשיפה בוצע בהתאם להערכות הבנק בנוגע לשיעורי הריבית הצפויים ולמבנה עקום הריבית הצפוי באופקי זמן שונים ובכפוף למגבלות שהוגדרו במדיניות הסיכונים הפיננסיים.
- דירקטוריון הבנק קבע מגבלות על החשיפה הכוללת לסיכונים הריבית באמצעות תחמת החשיפה המקסימאלית לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי עם שינוי מקביל של 1% בעקום הריבית במגזר הצמוד, במגזר השקלי ובמגזר המט"ח. על פי המגבלות, החשיפה המקסימאלית המותרת לשחיקת השווי ההוגן של ההון העצמי הינה בשיעור של 3.5% במגזר צמוד המדד, במגזר השקלי הלא צמוד בשיעור של 5% לירידת ריבית ובשיעור של 3.5% לעלית ריבית ובשיעור של 1% במגזר המט"ח. המגבלה על סך החשיפה בכלל מגזרי ההצמדה הינה 8% לירידת ריבית ו 5% לעלית ריבית.
- בנוסף לקביעת מגבלות על תיאבון הסיכון הכולל לחשיפה לסיכונים ריבית ברמת חשיפת השווי ההוגן, קבע דירקטוריון הבנק מגבלות פרטניות ברמת היחידות העסקיות השונות שיצרו סיכונים ריבית, על היקף חשיפת הריבית.

- תרחישי קיצון - דירקטוריון הבנק קבע מגבלה על גובה השחיקה המקסימאלי בשווי ההוגן הנבדקת באמצעות הפעלתם של מספר תרחישי קיצון לרבות מגבלה על השפעת זעזוע סטנדרטי בריבית (2%) על התיק הבנקאי. מגבלה זו נקבעה לעד 16% מסך כל ההון, לירידת ריבית ועד 10% מסך כל ההון לעלית ריבית. תוצאות התרחישים ומשמעותן דווחו אחת לרבעון להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.

הנחות מפתח

סיכון הריבית נמדד ומנוהל על בסיס הנחות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. ביתרות חשבונות עובר ושב שאינן נושאות ריבית קיימות יתרות זכות בסכום יציב לאורך זמן. הבנק חישב באמצעות מודל ייעודי מהי יתרת העו"ש היציבה לאורך זמן מתוך כלל העו"ש וקבע כי תקופת הפירעון של יתרת העו"ש היציבה המשמשת בחישוב החשיפה לריבית תהיה למספר שנים. כמו כן, ניהול חשיפות הריבית הביא בחשבון את השפעת הפרעונות המוקדמים של הלוואות לדיור בהתבסס על מודל סטטיסטי התנהגותי.

מידע כמותי

כימות החשיפה בתיק הבנקאי שולבה בחישוב תרחישי ריבית, מודל Var, וכן במבחני הקיצון, ונועדה להגביר את שקיפות סיכון הריבית בבנק הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. הבנק מדד והעריך את רגישות התיק הבנקאי לשינויים בריבית בהתאם לנדרש בהוראת נב"ת 333 בנושא סיכון הריבית. המדידה נעשתה הן ברמת מגזר הצמדה והן ברמת פעילות בודדת, ושערכה באופן שוטף את השפעת שינוי מקבילי בלתי צפוי בעקום הריבית בשיעור של 100 נקודות בסיס על השווי הכלכלי. להלן תיאור רגישות התיק הבנקאי לשינויים במקביל בעקומי הריבית:

השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מתרחיש של ירידה מקבילה של 1% בעקום הריבית:

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
אחוז החשיפה	המגבלה	אחוז החשיפה	המגבלה	
4.5%	5.0%	2.3%	5.0%	מט"ל לא צמוד
2.2%	3.5%	0.3%	3.5%	מט"ל צמוד מדד
(0.1%)	1.0%	0.3%	1.0%	מט"ח וצמוד מט"ח
6.5%	8.0%	2.9%	8.0%	חשיפה כוללת

ליום 31 בדצמבר 2018: עלייה מקבילה של 1% בעקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה תביא לגידול של כ- 35.3 מיליון ש"ח בשווי הכלכלי של התיק הבנקאי. ירידה מקבילה של 1% בעקומי הריבית בכל מגזרי ההצמדה תביא לקיטון של כ- 39.4 מיליון ש"ח בשווי הכלכלי של התיק הבנקאי.

ניתוח רגישות להשפעת החשיפה לשינויים בריבית המבוססת על השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

להלן מידע על נכסים והתחייבויות החשופים לשינויים בריבית על פי שווים ההוגן, כולל ניתוח רגישות לגבי השפעת שינויים פוטנציאליים בשיעור הריבית על שווים ההוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים, על פי כללים חשבונאיים:

להלן פרטים על השפעת שינויים בריבית על השווי ההוגן של עודף הנכסים במגזר:

1. שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים של הבנק למעט פריטים לא כספיים (לפני השפעת שינויים תאורטיים בשיעורי הריבית)

ליום 31 בדצמבר 2018

סך הכל	מטבע חוץ (2)			מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
	אחר	דולר	מטבע חוץ (2)	צמוד מדד	לא צמוד	
23,339.5	518.8	1,187.1		1,033.0	20,600.6	נכסים פיננסיים (1)
741.0	231.4	474.0		-	35.6	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוף מאזניים (3)
22,248.2	492.9	1,214.1		1,080.0	19,461.2	התחייבויות פיננסיות (1)(5)
752.0	254.8	459.6		-	37.6	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוף מאזניים
1,080.3	2.5	(12.6)		(47.0)	1,137.4	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

ליום 31 בדצמבר 2017

סך הכל	מטבע חוץ (2)			מטבע ישראלי		במיליוני ש"ח
	אחר	דולר	מטבע חוץ (2)	צמוד מדד	לא צמוד	
20,933.5	467.4	525.2		1,125.2	18,815.7	נכסים פיננסיים (1)
1,131.3	289.3	807.9		-	34.1	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוף מאזניים (3)
19,982.8	460.6	1,122.9		1,184.0	17,215.3	התחייבויות פיננסיות (1)(5)
1,149.6	287.8	212.4		-	649.4	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוף מאזניים
932.4	8.3	(2.2)		(58.8)	985.1	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים

2. השפעת שינויים תאורטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק, למעט פריטים לא כספיים:

ליום 31 בדצמבר 2018

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (4)								
שינוי בשווי הוגן	סך הכל	השפעות סך הכל	מטבע חוץ (2)			מטבע ישראלי		
			אחר	דולר	צמוד	לא צמוד	במיליוני ש"ח	
2.07%	21.0	1,036.0	-	4.9	(12.0)	(44.4)	1,087.5	שינויים בשיעורי הריבית
(0.66%)	(6.7)	1,008.3	-	2.8	(12.8)	(46.6)	1,064.9	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
(2.83%)	(28.7)	986.3	-	2.5	(17.1)	(50.6)	1,051.5	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
								קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

ליום 31 בדצמבר 2017

שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי הריבית (4)								
שינוי בשווי הוגן	סך הכל	מקצות סך הכל	מטבע חוץ (2)			מטבע ישראלי		
			אחר	דולר	מדד	לא צמוד	במיליוני ש"ח	
(4.21%)	(37.0)	841.4	-	7.4	7.8	(89.5)	915.7	שינויים בשיעורי הריבית
(0.59%)	(5.2)	873.2	-	7.5	8.9	(111.9)	968.7	גידול מידי מקביל של אחוז אחד
4.63%	40.7	919.1	-	7.8	10.3	(142.4)	1,043.4	גידול מידי מקביל של 0.1 אחוז
								קיטון מידי מקביל של אחוז אחד

הערות לעמודים 76-77

- (1) כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.
- (2) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע חוץ
- (3) סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כשהם מהווים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.
- (4) שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעור ריבית במגזר ההצמדה. סך הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 15: יחס כיסוי הנזילות

רקע

סיכון הנזילות הינו סיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי ואי ודאות לגבי זמינות המקורות, והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. התממשות הסיכון עלולה לפגוע ברווחיות הבנק, ואף להוות סכנה ליציבותו של הבנק.

בחודש ינואר 2013 פרסמה ועדת באזל עדכון של המסמך שפרסמה בדצמבר 2010 כחלק ממקבץ מסמכים לחיזוק עמידות המערכת הבנקאית (באזל), שעוסק בשני מדדים חדשים לאמידה כמותית של סיכון הנזילות - יחס הנזילות המזערי (LCR), ויחס המימון היציב (NSFR), וכלים פיקוחיים נוספים לניטור הסיכון.

בחודש ינואר 2013 פרסם בנק ישראל עדכון להוראות ניהול סיכון הנזילות (הוראה 342), שעיקרו הרחבה ועדכון של מתכונת המעקב והדיווח אחר סיכון הנזילות במערכת הבנקאית.

בחודש ספטמבר 2014 פרסם בנק ישראל הוראה חדשה "יחס כיסוי הנזילות" (הוראה 221) המאמצת את המלצות ועדת באזל. שעיקרה מדידה כמותית של סיכון הנזילות באמצעות שני מדדים חדשים - יחס הנזילות המזערי (LCR), ויחס המימון היציב (NSFR), וכלים פיקוחיים נוספים לניטור הסיכון.

הוראת ניהול בנקאי תקין 342 ממשיכה להתקיים במקביל להוראה 221, כאשר נדרש למלא אחר הדרישות האיכותיות והכמותיות שבה.

החל מיום 1.1.2017 תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס כיסוי נזילות (בהתאם להוראה 221) שווה או גדול מ-1, בנוסף, עליו להמשיך ולחשב תרחישי לחץ שונים כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 342.

מדיניות סיכון הנזילות של הבנק

הבנק יישם מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ וצמוד מטבע חוץ, שאישר הדירקטוריון, בהתאם לנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין 342 ו-221 של הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל. המדיניות כללה, בין היתר, מגבלות על יחסי כיסוי הנזילות על פי הוראות בנק ישראל, יחסי הנזילות הפנימיים, אופק ההישרדות בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון. במדיניות נכללה התייחסות לכלי המדידה, השליטה והבקרה ולמנגנוני הדיווח שיש לקיים כחלק מניהול סיכון הנזילות השוטף.

כמו כן, הבנק קבע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי וטיפול במשבר נזילות בבנק, וזאת בכדי להבטיח את יכולתו לעמוד באתגרים העולים מניהול העסקים השוטף, וכאלה שעלולים להתעורר בעת מקרי לחץ בשווקים הפיננסיים.

ניהול הסיכון על בסיס קבוצתי

על פי עקרונות ניהול הנזילות ברמת הקבוצה:

- הבנק קיים מדיניות ומודל נזילות פנימי עצמאי המאושר בדירקטוריון וגיבש מדיניות עצמאית לניהול נזילות תוך הקפדה על קיום הוראות הרשויות הרגולטוריות.
- הבנק לווה כספים מהחברה האם, והלווה לה כספים באופן שוטף כחלק מניהול הנזילות, בכפוף לקווי נזילות שאושרו ולמגבלות הרגולטוריות.

הבנק פעל לשמירה על מלאי נכסים נזילים ברמה נאותה, במקביל לניהול השימושים, באופן שיניב הכנסה לבנק. הבנק ראה משנה חשיבות בניהול שמרני אך אקטיבי של הנזילות בבנק. תיאבון הסיכון של הבנק נמוך והתבטא במבנה הנכסים והתחייבויות, כלי המדידה וניטור הסיכון הרבים שמוקצים לעניין זה ומערכי הניהול והבקרה המופקדים על ניהול סיכון זה.

ניהול סיכון הנזילות נועד לשימור נזילות מספקת כדי:

- לממן את בסיס הנכסים הנוכחי של הבנק.
- לגדול בכספי הליבה של הבנק על מנת לענות על צרכי הלקוחות.
- לשמר עודפי נזילות מספקים ומובנים כראוי, כדי להקל על פעילות תחת מגוון רחב של תנאי שוק משתנים הן בטווח הקצר והארוך.
- לעמוד בדרישות הרגולציה.

נכסים נזילים ומקורות המימון

הבנק שמר על רמת נזילות נאותה, באמצעות הפקדת פיקדונות בבנק ישראל ובבנקים מקומיים, השקעת תיק הנוסטרו בכנסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמטבע חוץ אשר איפשרו לו לעמוד בכל צרכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון ובאמצעות מדיניות של גיוס מקורות יציבים ומגוונים לטווחי זמן שונים הכוללים פיקדונות ציבור גיוס אג"ח ושטרי הון.

הנכסים הנזילים העיקריים של הבנק על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 הינם פיקדונות בבנק ישראל, ואג"ח מדינת ישראל בשקלים ובמטבע חוץ, ואג"ח ממשלת ארה"ב במטבע חוץ.

עיקר הנכסים הנזילים בבנק, הכוללים, מזומנים, פיקדונות בבנק ישראל (עו"ש ופיקדונות מוניטריים), פיקדונות בבנקים וניירות ערך נזילים, הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2018 ב 1.5 מיליארד ₪, בהשוואה ל-5.6 מיליארד ₪ ביום 31 בדצמבר 2017, מזה, יתרת המזומנים, פיקדונות בבנק ישראל והפיקדונות בבנקים הסתכמה ב 0.2 מיליארד ₪ וכ 1.3 מיליארד ₪ הושקעו בניירות ערך, בעיקר באגרות חוב של ממשלת ישראל.

יחס הפיקדונות לאשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2018 עומד על 144.6% בהשוואה ל-134.5% ביום 31 בדצמבר 2017.

מקורות המימון העיקריים

מקורות המימון העיקריים של הבנק כללו את פיקדונות הציבור לטווח קצר, בינוני וארוך, זאת כתוצאה ממדיניות לגיוס מקורות מגוונים ויציבים, תוך דגש על גיוס מקורות לטווחי זמן בינוניים, ממגוון של מגזרי לקוחות לתאריך 31 בדצמבר 2018 הסתכמו פיקדונות הציבור וכתבי התחייבות נדחים, בכ- 19.9 מיליארד ₪, בהשוואה ל 18.1 מיליארד ₪ ביום 31 בדצמבר 2017.

חוב לטווח ארוך

חוב לטווח ארוך מוגדר ככלל כחוב לתקופה של יותר משנה אחת. אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים הם חלק ממקורות המימון של הבנק לטווח ארוך. לתאריך 31 בדצמבר 2018 הסתכמו אגרות החוב וכתבי ההתחייבות הנדחים של הבנק בכ 439.2 מיליון ₪ בהשוואה ל- 393.8 מיליון ₪ בסוף שנת 2017.

פיקוח ובקרה ודיווח על ניהול החשיפה לסיכונים נזילות:

התפיסה הבקרתית של הבנק היא של זיהוי, כימות ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות שנקבעו בנהלים באופן שוטף הן על ידי מנהלי החשיפה והן על ידי גורמי בקרה וביקורת בלתי תלויים, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

ניהול החשיפה לסיכון נזילות נבחן, בוקר ונדון באופן שוטף ויעודי על ידי הפורומים והועדות ברמת דירקטוריון, הנהלה ובקווי ההגנה הראשון השני והשלישי. במסגרת זו, בוצע מעקב שוטף אחר תחזיות של תזרימי מזומנים, מגמות בסגמנטים שונים של פיקדונות, ריכוזיות מפקידים ועלויות גיוס.

דיווח על החשיפה לסיכוני נזילות

- צוות נזילות בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן כ 5 פעמים בשבוע בנושאי נזילות וסיכוני שוק.
- צוות פיננסי בראשות מנהל היחידה לניהול פיננסי דן אחת לשבוע בנושאי השקעות ומצב הנזילות.
- צוות ניהול נכסים והתחייבויות בראשות המנכ"ל – שהתכנס לפחות אחת לחודש ודן בין היתר בנושאים הקשורים למכלול הסיכונים הפיננסיים.
- דיווח על החשיפות לרבות תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, הוכז במסמך הסיכונים הרבעוני כנדרש בהוראה לניהול בנקאי תקין 310. מסמך הסיכונים נדון, אחת לרבעון, בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון.
- דיווח רבעוני בהנהלה, בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון על תוצאות תרחישי קיצון בנזילות, במסגרת מסמך הסיכונים.
- בנוסף, הנהלת הבנק והדירקטוריון עודכנו באופן שוטף ועל פי הצורך בהתפתחויות בחשיפות הבנק לסיכוני נזילות.

התשתית לניהול סיכון הנזילות – מערכות וכלים למדידה וניהול של החשיפה

התשתית לניהול סיכון הנזילות בבנק שילבה מודלים שונים לניהול השוטף של הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ, הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישי קיצון כדלהלן:

מודל פנימי במטבע ישראלי ובמטבע חוץ בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 342

יחס נזילות מזערי

סיכון הנזילות נוהל ונמדד באמצעות מודל יחס כיסוי הנזילות בהתאם להוראה 221. בנוסף, קיים מודל פנימי שפותח בחברה האם ושמטרתו לעקוב אחר האמצעים הנזילים שברשות הבנק הן תחת תרחיש לחץ של מצב עסקים רגיל והן תחת סט של תרחישים המדמים מצבי לחץ וקיצון שונים הנוגעים לכלל המערכת הבנקאית ולבנק באופן ספציפי. המודל בוסס על הערכת איכות ופיזור תיק הנכסים ומשתמש במקדמי ביטחון הולמים שנבחנו על בסיס היסטורי בהתאם לרמות הסיכון, לסיפור התרחיש ובהתבסס על חוות הדעת של גורמים מקצועיים. המודל איפשר ניהול, שליטה, פיקוח ובקרה ברמה היומית השוטפת על מצב הנזילות במטבע ישראלי ובמטבע חוץ ולפרקי זמן שונים. לאורך זמן, הבנק עמד ביחס נזילות גבוה מ-1 בהתאם לדרישות הוראה 342. המודל שימש כלי ניהול דינמי, ברמה היומית, לבחינת מצב הנזילות בבנק ולניהול סיכון הנזילות. תוצאות המודל הוצגו על בסיס יומי בישיבת נזילות ביחידה לניהול פיננסי ובקרו באופן שוטף על ידי גורמים עסקיים ובקרתיים בבנק ובקבוצה.

יחס המימון היציב, (NSFR) מכיל שני רכיבים:

(א) כמות זמינה של מקורות מימון יציבים,

(ב) כמות דרושה של מימון לשימושים.

היחס חושב כשיעור של כמות זמינה של מקורות מימון יציבים מתוך הכמות הדרושה של מימון לשימושים.

תרחישי קיצון

העקרונות העומדים בבסיס תרחישי הקיצון הינם שכל שיש בידי הבנק יותר נכסים נזילים ביחס לתזרים היוצא (נטו), הצפוי להתמש בתרחישי הקיצון, כך הבטיח הבנק את יכולתו לעמוד בצרכי הנזילות. למטרה זו סווגו הנכסים הנזילים במודל ע"פ רמת נזילותם, בהתאם להוראות בנק ישראל והתזרים היוצא על בסיס פרמטרים שמוגדרים ע"פ הערכות מומחה. הבנק אימץ את מודל הנזילות שפותח בחברה האם, שהותאם להוראה זו וניהל ומדד את סיכון הנזילות ברמה יומית, בהתאם לדרישת ההוראה.

מערכת זה"ב – RTGS לניהול נזילות תוך יומי במטבע ישראלי

לצורך ניהול הנזילות השוטפת בשקלים השתמש הבנק במערכת פנימית שפותחה לצורך עמידה בדרישות הרפורמה במערכת התשלומים והסליקה (מערכת זה"ב – RTGS). המערכת איפשרה סליקה בזמן אמת, ללא השהייה בין ביצוע הוראת התשלום לבין אישורה, ואיפשרה לבנק לזהות בכל רגע נתון את התזרים הכספי שעבר בחשבונותיו.

כרית ביטחון

דירקטוריון הבנק קבע כרית ביטחון מינימאלית של נכסים נזילים מידיים במט"ח, הניתנים למימוש מידי.

תוכנית חירום

בהתאם להוראות בנק ישראל, הוגדרה בבנק תוכנית מימון לשעת חירום (Contingency Funding Plan-CFP). מטרת התוכנית היא להגדיר את הפעולות הדרושות בניהול סיכוני הנזילות להגנה על המפקידים, החייבים ובעלי המניות, ולקבוע מתודולוגיה שתסייע בזיהוי משבר נזילות בבנק. התוכנית מציינת מהם הקריטריונים להפעלתה, מהם תרחישי הלחץ האפשריים, ניטור הסיכון ומעקב אחר האינדיקטורים לזיהוי מוקדם של לחצי נזילות, תחומי אחריות וסמכות של בעלי תפקידים, אופן המענה והדיווח וההתנהלות מול גורמי פנים וחץ. בנוסף, ערך הבנק אחת לשנה תרגיל חירום שדימה תרחיש קיצון שמשפיע גם על מצב הנזילות, ובחן את תפקוד הבנק במצב חירום ואת יישום תוכנית החירום.

יחס נזילות מזערי לפי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 (LCR)

הוראת ניהול בנקאי תקין 221 מבוססת על המלצות ועדת באזל. הוראה זו כוללת שורת הנחיות למדידה ע"פ קריטריונים אחידים, את סיכון הנזילות בבנק. יחס כיסוי הנזילות (LCR) הינו תקן שנועד לשפר את עמידות פרופיל הסיכון של התאגידים הבנקאיים בטווח הקצר באמצעות דרישה שתאגיד בנקאי יחזיק מלאי הולם של נכסים נזילים באיכות גבוהה (High Quality Liquid Assets – HQLA), שאינם משועבדים, הניתנים להמרה למזומן במהירות ובקלות וזאת כדי לענות על צרכי נזילות בתרחיש קיצון הנמשך 30 ימים קלנדריים.

התקן מגדיר מסגרת ספציפית לחישוב יחס כיסוי הנזילות במטרה ליצור אחידות ברמה בינלאומית. יחס כיסוי הנזילות - LCR, מכיל שני רכיבים:

(א) שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון (HQLA),

(ב) סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים, המחושב על פי הפרמטרים של התרחיש.

היחס מחושב כשיעור של מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה מתוך סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים.

החל מינואר 2017 הדרישה הפיקוחית המזערית ליחס כיסוי הנזילות, הן ברמת הבנק והן ברמת הקבוצה הבנקאית, הינן 100%. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימאליות אלו, אך עליו לדווח מיידית על החריגה למפקח על הבנקים, ובמקרים מסוימים, בליווי תוכנית לסגירת פער הנזילות שנוצר.

יחס הכיסוי הממוצע ברבעון הרביעי של 2018 הסתכם ב- 229% יחס הכיסוי הגבוה משקף תיק נכסים ("כרית נזילות") ואיכותי אשר במטבע ישראלי מושקע בעיקר בפיקדונות בבנק ישראל ובאגרות חוב של ממשלת ישראל ובמטבע חוץ בעיקר באג"ח של ממשלת ישראל וכן על מגוון מקורות מימון יציבים ולטווחי זמן שונים. סיווג הנכסים, הפיקדונות, המסגרות והביטחונות השונים וכן השימוש במקדמים, מבוצע כפי שנקבע בהוראה 221.

הנגזרים יוצרים תזרים נכנס גבוה ותזרים יוצא גבוה, אך תרומתם נטו בסך המטבעות נמוכה, הבנק לא החשיב בנכסים הנזילים ביטחונות שהוא נדרש להפקיד בגין פעילות זו.

כחלק מתהליך מיזוג הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי הועברה ביום ה- 31 בדצמבר 2018 יתרת פיקדונות הבנק בבנק ישראל לחשבונות הבנק הבינלאומי, בעקבותיה נרשמה, בתאום עם בנק ישראל, חריגה מיחס הכיסוי הנדרש.

למעט האמור לעיל, במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק במגבלות הרגולציה וכן בוצעו פעולות לעמידה ביחסי כיסוי גבוהים מהנדרש על פי הוראות ניהול בנקאי תקין 221 ו-342.

להלן פרוט רכיבי יחס כיסוי הנזילות במוצע:

ביום 31 בדצמבר 2017		ביום 31 בדצמבר 2018		
סך ערך לא משוקלל (מוצע)	סך ערך משוקלל (מוצע)	סך ערך משוקלל (מוצע)	סך ערך לא משוקלל (מוצע)	
5,046		3,852	3,877	סך הכל נכסים מזילים באיכות גבוהה סך הכל נכסים מזילים באיכות גבוהה (HQLA)
1,085	16,136	1,195	17,333	תזרימי מזומנים יוצאים פיקדונות קימעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
395	7,909	422	8,442	פיקדונות יציבים
627	6,122	715	6,961	פיקדונות פחות יציבים
63	2,104	58	1,929	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים (סעיף 84 להוראת ניהול בנקאי תקין 221)
1,383	2,044	1,386	2,079	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) פיקדונות ברשתות של תאגידים בנקיים קואופרטיביים
1,380	2,042	1,383	2,077	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
3	3	3	3	חובות לא מובטחים
-	-	-	-	מימון סיטונאי מובטח
301	5,484	331	6,124	דרישות נזילות נוספות, מזה:
2	2	3	3	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	-	-	תזרימים יוצאים בגין אבדן מימון מוצרי חוב
299	5,482	328	6,121	קוי אשראי ונזילות
-	-	-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
17	279	16	283	מחויבויות מימון מותנות אחרות
2,787	23,664	2,929	25,537	סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
-	-	-	-	תזרימי מזומנים נכנסים הלוואות מובטחות (למשל עסקות מכר חוזר)
1,136	1,320	1,158	1,516	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
104	512	106	498	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
1,240	1,832	1,264	2,014	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
5,046		3,852		סך הכל נכסים מזילים באיכות גבוהה (HQLA)
1,547		1,664		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
329%		229%		יחס כיסוי נזילות (%) *

- במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.
- יחס המימון היציב (NSFR (Net stable funding ratio), מכיל שני רכיבים:
  - (א) כמות זמינה של מקורות מימון יציבים.
  - (ב) כמות דרושה של מימון לשימושים.
- היחס מחושב כשיעור של כמות זמינה של מקורות מימון יציבים מתוך הכמות הדרושה של מימון לשימושים.

הרכב הנכסים הנזילים באיכות גבוהה (במיליוני ₪)

ממוצע לרבעון שהסתיים ביום	יתרה ליום	ממוצע לרבעון שהסתיים ביום	יתרה ליום	
ליום 30 בספטמבר 2017		31 בדצמבר 2018		
5,046.1	4,667.1	3,851.7	456.6	נכסי רמה 1
-	-	-	-	נכסי רמה 2א
-	-	-	-	נכסי רמה 2ב
5,046.1	4,667.1	3,851.7	456.6	סך הכל

במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון המדווח.

סיכון מימון

סיכון מימון נובע מהתייקרות בלתי צפויה בעלות המימון כאשר מקורות מימון ממוחזרים או נפרעים ומוחלפים ע"י מקורות חדשים יקרים יותר או כאשר הבנק נאלץ לממש שימושים כתוצאה ממחסור במקורות זמינים. סיכון המימון בבנק נהול כחלק מניהול סיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים שעיקרם פקדונות הציבור. סיכון זה נותר באמצעות מודל קצר/ארוך אשר מגביל את היקפי עודף השימושים הארוכים בשקלים ובמט"ח וכן הגביל את ההפסד הצפוי לבנק בגין התייקרות עלות הגיוס בשנה הקרובה

אסטרטגיית המימון

הבנק התמקד בגיוס פיקדונות לפי סוג הלקוח, ותקופות הפיקדון, ולשם כך פיתחה החברה האם מוצרי פיקדונות שונים הנותנים מענה לצורכי הלקוחות השונים מחד ולפיזור והפחתת סיכון הנזילות מאידך. הבנק שם דגש על גידול בפעילות הלקוחות הקמעונאיים מתוך סך הפיקדונות, ועל הפחתת סיכון הריכוזיות הנובע ממפקידים גדולים.

הבנק ניטר את היקף וריכוזיות הפיקדונות ברמה יומית על פי קריטריונים שונים, באופן שוטף לפי גודל ומשך חיים ממוצע, מכשיר, וסוג לקוח, ומציב יעדים ומגבלות להיקף הפיקדונות הגדולים ולתמהיל המקורות בכלל. בנוסף, הבנק ניטר את הסיכון באמצעות מודל המגביל את היקפי המימון הארוכים בשקלים ובמט"ח למרות שאלה ניתנים בריבית משתנה ו/או סיכון הריבית הגלום בהם מנוטרל באמצעות עסקאות להחלפת ריבית קבועה בריבית משתנה.

להלן נתוני הנכסים הפיננסיים הלא משועבדים והמשועבדים

ליום 31 בדצמבר 2017		ליום 31 בדצמבר 2018		
מזה משועבדים*	הערך במאזן	מזה משועבדים*	הערך במאזן	
	4,657.2	152.4		מזומנים ופיקדונות בבנק ישראל**
	2,159.1	8,569.5		פקדונות בבנקים
50.0	975.8	1,333.4		ניירות ערך
50.0	7,792.1	-	10,055.3	סך הכל

* לאבטחת אשראי מבנק ישראל. בשנים 2017-2018 לא נלקח אשראי מבנק ישראל

** כחלק מתהליך מיזוג הבנק הועברו ביום 31 בדצמבר 2018 כל פיקדונות הבנק בבנק ישראל לחשבון הבנק הבינלאומי.

כללי

בשנת 2017 אישר דירקטוריון הבנק, לאחר אישור ועדת התגמול, ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין A301 בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן - "הוראה A301"), את מדיניות התגמול של הבנק (להלן - "מדיניות התגמול") אשר החליפה את מדיניות התגמול של הבנק שאושרה בשנת 2014. מדיניות התגמול נקבעה בהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית של הבנק הבינלאומי (להלן: "מדיניות התגמול הקבוצתית" והיא חלה על כלל העובדים וניתנה במסגרתה התייחסות ספציפית לקבוצות העובדים מרכזיים (כהגדרת המונח בהוראה 301A). בהמשך לדוח מיידי מיום 20 בספטמבר 2018 (מס' אסמכתא 2018-01-085198) בדבר החלטת דירקטוריון הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ (להלן: "הבנק הבינלאומי") על מיזוג הבנק הבינלאומי עם בנק אוצר החייל בע"מ (להלן: "אוצר החייל"), חברה בת בבעלות מלאה של הבנק הבינלאומי (להלן: "המיזוג"), ובהמשך לדוח מיידי מיום 3 באוקטובר 2018 (מס' אסמכתא 2018-01-091530), מתכבד הבנק הבינלאומי להודיע כי ביום 1 בינואר 2019, הושלם המיזוג של הבנק עם ולתוך הבנק הבינלאומי כך שהחל מיום 1 בינואר 2019, כל הנכסים וההתחייבויות של אוצר החייל הועברו לבנק הבינלאומי, והבנק מחוסל, ללא פירוק, וחדל להתקיים כאישיות משפטית נפרדת. בהתאם לכך, בגילוי זה תינתן ההתייחסות לבנק נכון ליום 31 בדצמבר 2018.

הפיקוח על התגמול ותחולת מדיניות התגמול

הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול הוא ועדת התגמול של הדירקטוריון (להלן - "ועדת התגמול"). הרכב ועדת התגמול וסמכויותיה הינם בהתאם להוראה A301 ולהוראת נוהל בנקאי תקין 301 "הדירקטוריון" (להלן - "הוראה 301"). בוועדת התגמול 4 חברים בהם 3 דירקטורים חיצוניים כולל יו"ר הוועדה. חברי הוועדה הינם יורם הסל ז"ל (כיהן כיו"ר הוועדה עד לפטירתו בחודש דצמבר 2018), יוסי לוי, רותם רודן ואריה פורת (כיהן כיו"ר זמני בחודש דצמבר). בהתאם למדיניות התגמול, גם לגופים נוספים בבנק תפקידים בקשר לפיקוח על נושא התגמול, ובכלל אלה אגף משאבי האנוש בבנק והיחידה לניהול הסיכונים בבנק. ועדת התגמול והדירקטוריון נעזרו ביעוץ משפטי של משרד עורכי הדין גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי, גרינברג, שנהב ושות' בתחום ליווי הליך גיבוש מדיניות התגמול.

נושאי משרה בכירה ועובדים מרכזיים אחרים פעילים נכון לסוף תקופת הדיווח

נכון לסוף שנת 2018, בבנק 18 נושאי משרה כהגדרתם בהוראה 301A: 10 דירקטורים, מנכ"ל הבנק, 3 חברי הנהלה, ו-4 נושאי משרה בכירה נוספים כהגדרתם בהוראה 301A. נכון לסוף שנת 2017, היו בבנק 22 נושאי משרה כהגדרתם בהוראה 301A: 14 דירקטורים, מנכ"ל הבנק, 3 חברי הנהלה, ו-4 נושאי משרה בכירה נוספים כהגדרתם בהוראה 301A. בעקבות תיקון בהוראה 301A מיום 29 בספטמבר 2016, ועל פי מיפוי מחדש שערך הבנק, אין עובדים נוספים העונים על הגדרת עובד מרכזי כמפורט בהוראה. יצוין כי ישנם עובדים בודדים שהתגמול השנתי להם עלה על 1.5 מיליון ש"ח בשנים 2017 ו-2018 בעקבות יציאתם לפרישה מוקדמת מרצון באחת מהשנים האמורות. זכאותם לפיצויים מוגדלים בגין סיום ההעסקה ונתונים כמותיים לגביהם לא נכללים בגילוי זה.

שיקולים כלליים בקביעת מדיניות התגמול

במדיניות התגמול נקבעו כללים שמטרתם להבטיח כי הסדרי התגמול בבנק יהיו עקביים עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. השיקולים שהנחו את ועדת התגמול והדירקטוריון באמצע את מדיניות התגמול, בדגש על מדיניות התגמול לנושאי המשרה, הינם, בין היתר, קידום מטרות הבנק, תוכנית העבודה שלו והאסטרטגיה של הבנק בראיה ארוכת טווח ולאור סביבת הבקרה שלו; התרבות הארגונית של הבנק; יצירת תמריצים ראויים, בהתחשב, בין השאר, במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק על מנת שאלה לא יעודדו לקחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.

הסדרי התגמול העיקריים לכלל העובדים

ככלל, מרבית העובדים בבנק מועסקים על פי הסכמים קיבוציים כפי שנקבעים מעת לעת (להלן: "ההסכמים הקיבוציים"). האמור במדיניות התגמול ביחס לעובדי הבנק המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק, כפוף להוראות ההסכמים הקיבוציים, בהתאם לאמור בהוראה 301A.

בהתאם להסכמים הקיבוציים אשר אינם כוללים עוד טבלת תשואות ומענקים, על פי מדיניות התגמול ההחלטה על תשלום מענקים שנתיים לעובדים הינה בשיקול המוחלט של הדירקטוריון לפי המלצת מנכ"ל הבנק ובלבד שהתקיימו תנאי הסף לתשלום מענקים לאוכלוסיית העובדים כפי שיקבע הדירקטוריון מדי שנה, שיכללו לכל הפחות, יעדי תשואה להון, יחס יעילות ויחס הלימות הון, כאשר יעד התשואה להון לא יפחת מיעד התשואה להון שנקבע על ידי הבנק הבינלאומי לעניין תשלום מענקים לעובדים. יצוין, כי בהתקיים נסיבות מיוחדות, הבנק יהיה רשאי לאשר הענקת מענק שנתי לעובדים, כולם או חלקם, גם אם הבנק לא עומד בתנאי הסף, אולם המענק הממוצע לעובד לא יעלה על התקרה שנקבעה במדיניות התגמול.

ככפוף לעמידה בתנאי הסף, תקציב המענק השנתי לעובדים (למעט עובדים שבעינינו נקבעו תכניות תגמול ספציפיות), ייקבע על ידי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת מנכ"ל הבנק, בהתאם לשיעור התשואה להון של הבנק, במונחים של מספר משכורות חודשיות בממוצע לכל עובד, ועד תקרה שנקבעה במדיניות התגמול. בכך, הענקת התגמול המשתנה קשורה לביצועי הבנק.

בנוסף למענק השנתי, הבנק יהיה רשאי לאשר תגמול משתנה נוסף לעובדים מצטיינים בגין הישגים בעבודה.

הסדרי התגמול המשתנה העיקריים לעובדים מרכזיים ולחברי ההנהלה

ככלל, עקרונות המענק שחלים על כל עובדי הבנק חלים גם על עובדים מרכזיים (למעט עובדים מרכזיים שנקבעו בעניינם תוכנית תגמול ספציפיות) המועסקים על פי ההסכמים הקיבוציים בבנק. המענק המרבי לעובד מרכזי יחושב במונחי משכורת חודשית. עם זאת, הבנק יהיה רשאי לקבוע כי מענקים לעובדים המרכזיים יוענקו בהתאם לקריטריונים שייקבעו מראש המבוססים, בין היתר, על ביצועי העובד, היחידה העסקית והבנק בכללותו. בשנה שבה לא נקבעו קריטריונים למענק כאמור, יוגבל היקף המענק לעובד מרכזי עד לתקרה של 3 משכורות חודשיות.

בכל הנוגע לחברי ההנהלה, מדיניות התגמול קובעת, בין היתר, כללים הנוגעים לתגמול הקבוע ולהסדרי סיום העסקה של חברי ההנהלה, וכללים לתגמול המשתנה לחברי ההנהלה הכוללים יעדי תשואה להון, יחס יעילות והלימות הון.

כמו כן, במסגרת מדיניות התגמול המעודכנת נקבע כי הבנק יהיה רשאי להעניק לחברי הנהלה (א) מענק שנתי המבוסס על קריטריונים מדידים ("רכיב מדיד") בסך כולל של עד 2 משכורות חודשיות, המותנה בתנאי הסף ואשר היקפו נקבע על בסיס שיעור התשואה להון ויחס היעילות, בכפוף להתאמות, ובחלקו גם לעמידה בציוני KPI איכותיים וכמותיים; ו-(ב) מענק שנתי איכותי, המותנה בתשלום מענק לעובדים, שלא יעלה על משכורת חודשית אחת, ואשר היקפו יקבע על יסוד שיקולים שונים של ציות לחוקים, לתקנות ולהוראות רגולטוריות ותרומה לארגון. מדיניות התגמול המעודכנת כוללת גם אפשרות למענק מיוחד אשר תקציבו מוגבל בהיקפו, גם אם הבנק לא עמד בתנאי הסף. בנוסף, נקבע כי סך כל המענקים בשיקול דעת שיוענקו בגין שנת מענק לחבר הנהלה יחיד לא יעלו על 3 משכורות חודשיות של חבר ההנהלה. היקף המענקים כולל גם התאמות בהתאם לתוצאות הבינלאומי בהתאם למדיניות התגמול הקבוצתית.

אי עמידה במדדים אלה תביא לכך שלא יוענק תגמול משתנה או כי תקציב התגמול המשתנה יהיה נמוך באופן יחסי.

תגמול במזומן ותגמול הוני

ככלל, התגמול המשתנה בבנק מוענק במזומן. מדיניות התגמול המעודכנת אינה כוללת הוראות הנוגעות לרכיב תגמול הוני לחברי הנהלה.

הסדרי תגמול בקשר לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת

במדיניות התגמול נכללו מספר מרכיבים שמטרתם להבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים:

- מדיניות התגמול מייחדת התייחסות ספציפית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת.
- התגמול המשתנה של עובדים כאמור נקבע על פי סטנדרטים המתחשבים בחשיבות ורגישות התפקידים המוטלים על פונקציות אלו. התגמולים של יחידות כאמור או של עובדים ביחידות כאמור לא יהיו תלויים בתוצאות העסקיות של התחומים העסקיים שאת פעילותם הם מנטרים, מבקרים או מפקחים.

- ככלל, עובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת, למעט חברי ההנהלה, כפופים להסדרי התגמול החלים על כלל עובדי הבנק, לרבות בכל הנוגע לתגמול המשתנה. בהתאם לכך, לא נמצא כי יש מקום לקבוע בעניינם הסדרי תגמול משתנה ייחודיים.
- בהתאם למדיניות התגמול, ובשילוב היחידה לניהול הסיכונים של הבנק, ובהתאם למנגנון שאומץ בבינלאומי, ניתנה במנגנון הערכת העובדים בבנק התייחסות ייעודית לעובדים העוסקים בניהול סיכונים, בקרה וביקורת ביחידות עסקיות ולתפקודם בתחום זה.

הסדרים נוספים: פריסת המענק : הפחתת סכומי המענק השנתי; השבה

מדיניות התגמול קובעת הסדר לפיו חלק מתשלום המענק השנתי (בכפוף לגובה המענק השנתי), יידחה תוך התניית תשלום המענקים הנדחים בעמידה בתנאים כמפורט להלן, ומחזקת את ביסוס הרכיב המשתנה לחברי ההנהלה על ביצועים בראייה ארוכת טווח בהתאם להוראה 301A, לרבות התאמה בגין ביצועים חלשים.

במסגרת מדיניות התגמול המעודכנת נקבע כי אם עלה המענק השנתי לעובד מרכזי על 40% מהתגמול הקבוע של העובד בשנת המענק, 50% מהמענק המשולם לעובד המרכזי בגין שנת מענק ישולם לו במזומן בסמוך לאחר מועד אישור הדוחות הכספיים של הבנק בגין שנת המענק.

50% מהמענק השנתי, יידחה ויפרס בשלושה תשלומים שווים, על פני שלוש השנים העוקבות (להלן: "תשלום נדחה"), בכפוף לעמידה בתנאים שנקבעו במדיניות התגמול או בהסדרי התגמול הפרטניים. במקרה של סיום יחסי עובד מעביד, לא יוקדמו תשלומים נדחים בגין השנים הקודמות, והם ימשיכו להיות כפופים להוראות האמורות.

יצוין, כי בהתאם למדיניות התגמול, הדירקטוריון, בכפוף להמלצת ועדת התגמול, רשאים להפחית מסכומי המענק השנתי לחברי ההנהלה, בהתאם לשיקולים כמפורט שם.

גם ביחס לכלל העובדים נקבע במדיניות התגמול כי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, רשאי לאשר הפחתת מענקים לעובדים, ככל שנדרש, בין היתר, לצורך שמירה על יציבות הבנק או במקרים שהענקת מענקים כאמור אינה מוצדקת לאור ביצועים שליליים כגון ירידה בהכנסות וברווחים או אי עמידה ביעדים.

בנוסף, ביחס לעובדים מרכזיים, נקבעו במדיניות התגמול כללי השבה, לפיהם אם יתברר כי שולם למי מהעובדים המרכזיים תשלום בקשר עם תנאי כהונה והעסקה על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק, ולאור הצגתם מחדש של הנתונים היה אמור להיות משולם מהעובד המרכזי סכום נמוך מזה ששולם בפועל, ישיב העובד המרכזי לבנק, עם דרישתו, כל תשלום כאמור. כמו כן, במדיניות התגמול המעודכנת, הוספו הוראות השבה בהתאם להוראה 301A, ובכלל זה קביעת הנסיבות אשר בהתקיימן יושב תגמול שהוענק לעובד מרכזי, אופן הפעלת מנגנון ההשבה, תקופות ההשבה והוראות בקשר לפטור מהשבה.

האמצעים המפורטים לעיל לצד ההסדרים המפורטים לעיל בדבר תקציבי המענקים, קושרים מלכתחילה את היקפי המענקים לביצועי הבנק ואף מאפשרים את התאמת היקפי המענקים בדיעבד לביצועי הבנק.

הסדרי סיום העסקה

בהתאם להוראה 301A, חלק מהתגמולים בגין סיום העסקה, לעובדים מרכזיים, המהווה תגמול משתנה, יהיה מותנה בביצועים שנקבעו במדיניות התגמול, וחלק מהם יפרס לשלוש שנים נוספות, יותנה באי התקיימותם של אירועי קיצון בבנק ויהיה נתון להפעלת מנגנוני התאמה לביצועים בדיעבד.

תיאור הדרכים שבהם סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול

במסגרת קביעת מנגנון התגמול והבחינה השנתית בדבר אפקטיביות מדיניות ומנגנון התגמול וידא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזת, עקבי עם מסגרת ניהול הסיכונים ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדדי הסיכון השונים גם הובאו בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים לחברי ההנהלה בגין שנת 2018 כפי שאושרו ע"י ועדת התגמול והדירקטוריון.

בהתאם למדיניות התגמול המעודכנת, קיימים מספר תנאי סף (האמורים להתקיים בו זמנית) לחלוקת הרכיב המדיד של המענקים וביניהם תשואה להון, יחסי יעילות ויחסי הלימות הון רגולטוריים.

בנוסף לתנאי הסף הבנק קבע גזון מדדים אשר לוקחים בחשבון את סיכונים אלו, לדוגמא: עלות החטיבה ביחס להכנסות הבנק, עמידה של הבנק בהוראות רגולטוריות, ציות ואכיפה פנימית.

הקשר שבין מדדי הסיכון והתגמול

במסגרת קביעת מנגנון התגמול מוודא הבנק כי המנגנון שנקבע עולה בקנה אחד עם תאבון הסיכון של הבנק ואינו מעודד נטילת סיכונים מופרזים, באופן שיוצר מבנה תמריצים המאזן כראוי בין רכיבי התגמול הקבוע לרכיבי התגמול המשתנה ועקביות עם מסגרת ניהול הסיכונים של הבנק ועם המטרות ארוכות הטווח של הבנק. מדיניות התגמול לוקחת בחשבון את הסיכונים העיקריים של הבנק.

במדדי התגמול הובאו בחשבון גורמי סיכון הכוללים בין היתר התייחסות ליחס הלימות ההון, יחס כיוסי נזילות, שיעורי הפרשה להפסדי אשראי ועוד.

מדדי הסיכון משפיעים על התגמול במספר מובנים עיקריים: תנאי סף לתשלום הרכיב המדיד של המענקים לפי מדיניות התגמול לחברי הנהלה כוללים גם עמידה ביחסי הלימות הון הרגולטוריים; יחס הלימות הון עצמי רובד 1 משפיע על היקף הרכיב המדיד; מדדי סיכון מובאים בחשבון בעת קביעת המדדים הכמותיים (KPI's) לפי מדיניות התגמול לחברי הנהלה ומשפיעים על היקף הרכיב המדיד; תשלום הרכיב המדיד של המענקים מותנה בעמידה בשיעור תשואה להון ויחס יעילות מינימאליים; תשלום מנת מענק נדחית מותנית ביחסי הלימות הון רגולטוריים; ומדדי הסיכון משפיעים גם על אופן התאמת תגמול נדחה בגין סיום ההעסקה הנחשב כתגמול משתנה לפי הוראה 301A.

כמו כן, הרכיב המשתנה מבוסס על תשואה להון, יחס יעילות ויחס הלימות הון. יעדי התשואה להון ויחס הון הליבה של הבנק מותאמים אף הם לסיכונים העדכניים ולעלות ההון של הבנק על מנת לתת ביטוי לפרמטרים של שליטה בסיכון וכן לתכנית העבודה השנתית של הבנק, הנקבעת מדי שנה על ידי הדירקטוריון, בין היתר, בהתאם לתאבון הסיכון העדכני של הבנק. יוטעם, כי תכניות העבודה השנתיות של הבנק נבנות, בין היתר, בשים לב להיקף הסיכונים, לסוגיהם השונים, אשר הבנק מכן ליטול על עצמו.

פריסת התגמול המשתנה והתנאים להענקת מנות נדחות שלו מובילים להענקת חלק התגמול בפועל במועד מרוחק בזמן ובכך מצמצמים את המוטיבציה לנטילת סיכונים לצורכי השגת מענק בטווח הזמן המידי ומבטיחים שאיפה לביצועים לטווח ארוך. השילוב במדיניות התגמול בין תשואה להון, יחס יעילות והלימות הון מהווה שילוב ראוי היוצר תגמול המביא לקידום מטרות הבנק. הוא יוצר תמריצים ראויים מצד אחד תוך שמירה על מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. יצוין, כי גורמי ניהול הסיכונים, הבקרה והביקורת של הבנק סייעו בגיבוש מנגנוני התגמול, על מנת להבטיח כי המדדים בהם נעשה שימוש במסגרת מנגנוני התגמול עקביים עם יעדי מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק ובכך מבטיחים מנגנוני תגמול אפקטיביים.

היחס בין התגמול המשתנה המירבי לבין התגמול הקבוע, בהתאם למדיניות התגמול, הינו יחס סביר והולם:

- נקבעה תקרה לרכיב המשתנה המסייעת ביצירת מבנה תמריצים מאוזן, כך שלא יעודדו לקיחת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון של הבנק.
- סך התגמול המשתנה המרבי לחבר הנהלה לא יעלה על 40% מסך התגמול הקבוע באותה שנה.
- מדיניות התגמול קובעת כי סכום המענק השנתי לחבר הנהלה (לרבות מענק מיוחד) לא יעלה על סך של 5 משכורות חודשיות של חבר הנהלה, קרי יחס אשר מוטח עוד יותר לטובת התגמול הקבוע.
- ועדת התגמול קבעה כי לגבי נושאי משרה בכירה המועסקים בהסכם אישי ואינם חברי הנהלה, היקף המענק השנתי לא יעלה על הממוצע ששולם לחברי הנהלה (שאינם המנכ"ל) וייקבע בהתאם לעקרונות החלים על חברי הנהלה, בשינויים המחויבים.
- לעניין התגמול המשתנה של יתר העובדים המרכזיים נקבעו תקרות במדיניות התגמול כפורט בסעיף "הסדר התגמול העיקריים לעובדים מרכזיים" לעיל.
- היחסים המרביים האמורים בין רכיב התגמול הקבוע לרכיב התגמול המשתנה הינם מידתיים ומאוזנים לדעת הבנק, ומאזנים כראוי בין הצורך לעודד את עובדי הבנק להצטיין ובין הצורך לשמור על יציבותו של הבנק.
- בפועל, כפי שניתן לראות בפרק הגילוי הכמותי, היחס בין התגמול הקבוע לתגמול המשתנה בבנק נמוך באופן משמעותי מהיחסים המרביים שנקבעו במדיניות התגמול.

גילוי כמותי

ועדת התגמול:

- מספר הדיונים שערכה ועדת התגמול בשנת 2018: 5
- התגמול ששולם לדייקטורים החברים בוועדת התגמול בשנת 2018 הכולל רכיבים ששולמו לחבריו או לגורם אחר עבורו, בגין כהונתם כדייקטורים וחברות בוועדות דייקטורין נוספות כ 0.9 מיליון ₪.

להלן פירוט התגמול ששולם בשנת 2018 (במיליוני ש"ח):

2017		2018		
עובדים	נושאי	עובדים	נושאי	
מרכזיים	משרה	מרכזיים	משרה	
אחרים	בכירה	אחרים	בכירה	
-	-	-	1	מספר תשלומי הפיצויים ששולמו במהלך שנת הדיווח
-	-	-	3.0	סך תשלומי הפיצויים ששולמו במהלך שנת הדיווח

2017		2018		
לא נדחה	נדחה	לא נדחה	נדחה	
-	-	-	0.3	תגמול קבוע
-	-	-	-	מבוסס מזמן
-	-	-	-	אחרים (שינויים בעתודות ושוויים)

הערות:

בשנת 2017 לא שולמו תגמולים משתנים ולא הובטחו בונוסים. בשנת 2018 לא הוענקו מענקים בעת חתימה. שנים 2017 ו 2018 לא היתה יתרת תגמול נדחה שטרם שולם ולא שולם תגמול נדחה. בשנים 2017 ו 2018 לא היה סכום של הפחתות עקב התאמות מפורשות בדיעבד.

לפרטים נוספים בדבר התגמולים לבעלי ענין ולנושאי משרה בכירה, ראה הדוחות הכספיים של הבנק לשנת 2018.

דיון בגורמי סיכון

מידת ההשפעה של גורמי הסיכון נקבעה בהתאם למתודולוגיה ששימשה את הבנק בתהליך ה-ICAAP ובמסמך הסיכונים הרבעוני. המתודולוגיה לקחה בחשבון את רמת הסיכון והתפתחות פרופיל הסיכון של הבנק אל מול תיאבון הסיכון שנקבע ואיכות ניהול הסיכון. כל גורם סיכון המופיע בטבלה נבחן, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לבין גורמי סיכון אחרים המופיעים בטבלה.

להלן דרוג גורמי הסיכון שפורטו לעיל בהתאם להשפעת הסיכון הכוללת הגלומה בהם:

סיכון	השפעה	רמת סיכון
1. סיכוני שוק	סיכון שוק הינו סיכון קיים או עתידי להפסד או לירידת ערך הנובע משינוי בשווי הכלכלי של מכשיר פיננסי, תיק מסוים או קבוצת תיקים וברמה הכוללת, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. על מנת למזער את החשיפה לסיכוני שוק, לבנק מדיניות מפורטת לניהול החשיפה לסיכונים פיננסיים אשר מתווה ומפרטת, בין היתר, תיאבון כולל לסיכונים פיננסיים, ובכללם סיכוני שוק, ותיאבון לסיכון בחתך הסיכון הבודד, מערך בקרה, תשתית דיווחית ועקרונות לפעילות.	קטנה
1.1 סיכון ריבית	סיכון הריבית הוא סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הריבית בשווקים השונים. שינויים ברביית משפיעים על רווחי הבנק באמצעות שינוי בהכנסות נטו, ועל שווי נכסי הבנק, התחייבויותיו ומכשירים חוץ מאזניים, כיוון שהערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים (או אף התזרימים עצמם) משתנה כאשר חל שינוי בשיעורי הריבית. סיכון הריבית שאליו נחשף הבנק כולל: סיכון תמחור מחדש, סיכון עקום התשואה, סיכון בסיס (מרווח) וסיכון אופציות.	קטנה- בינונית
1.2 סיכון האינפלציה	סיכון האינפלציה הינו סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ו/או במדד המחירים עצמו	קטנה
1.3 סיכון שער החליפין	סיכון מטבע – סיכון להפסד כתוצאה משינוי שער חליפין ו/או כתוצאה משינויים בציפיות לשינוי שע"ח	קטנה
2. סיכון אשראי	סיכון האשראי הינו הסיכון שלווה או צד נגדי, לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון אשראי הוגדרו בבנק מדיניות ניהול סיכוני האשראי שהמגדירה תיאבון סיכון פרטני ומגבלות חשיפה לגבי לווים/ענפים במגזרי הפעילות השונים ומגבלות נוספות. לבנק היתה סביבת בקרה ענפה ומערך דיווח נרחב	קטנה-בינונית
2.1 איכות לווים ובטחונות	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק שעלול להתרחש כתוצאה מהרעה באיכות הלווים על רקע פגיעה בכושר החזר שלהם, ו/או בשווי ובטיב הבטחונות שהועמדו כבטוחה לאשראי, כלהלן: - חוסנו הפיננסי של הלווה - איתנות, נזילות, רווחיות, כושר החזר, רמת המינוף וכו', ו/או פגיעה בהם כתוצאה מתמורות בפרמטרים כלכליים שונים (שע"ח, שערי הריבית וכו'), ו/או סיבות עסקיות ותמורות בענף פעילותו של הלווה. - שווי, איכות או תמהיל הבטחונות הניתנים על ידי הלווה להבטחת האשראי בחשבונותיו.	קטנה-בינונית
2.2 ריכוזיות ענפית	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לענף משק מסוים ו/או השקעות במוצרים הרגישים לענף. הרעה בפעילות העסקית בענף משק כזה, על רקע שינויים בביקוש או בהיצע, שינוי במחירי חומרי גלם, שינויים בטחונים ו/או פוליטיים, שינויים רגולטוריים ועוד, עלולה להביא לפגיעה ביכולת החזר ו/או בשווי הבטחונות שניתנו על ידי חלק מהלווים המשתייכים לענף זה, וכתוצאה מכך, להשפיע לרעה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו.	קטנה

רמת סיכון	השפעה	סיכון
קטנה	סיכון קיים או עתידי לפגיעה בשווי נכסי הבנק, בהכנסות והון הבנק הנובע מהרעה במצב של לוואה/קבוצת לווים גדולה/ יחסית לתיק האשראי, שעלולה להשפיע לרעה על סיכויי גביית האשראי, ובהתאמה על שווי נכסי הבנק ורווחיותו. השפעת הסיכון הינה נגזרת, בין היתר, של התמהיל הפנימי של הקבוצות, הקשר בין החברות המרכיבות אותן עסקית או ענפית, פיזורן, והשפעת הבעיות באחת מהן על היתר. כדי למזער את החשיפה לסיכון קבע דירקטוריון הבנק מגבלות חשיפה לגבי החשיפה ללוואה/קבוצת לווים שבחלקן מחמירות מהמגבלות של בנק ישראל. כמו כן, קיים תהליך של בקרת קיום המגבלות ודיווח להנהלה, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון.	2.3 ריכוזיות לווים וקבוצת לווים
בינונית	סיכון תפעולי הינו סיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים (לרבות סיכון יחסי עבודה), או מערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, סיכון מעילות והונאות, סיכויי IT, אבטחת מידע, סייבר והמשכיות עסקית, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי או סיכון מוניטין, המנוהלים בנפרד. כדי למזער את החשיפה לסיכון תפעולי מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול הסיכונים התפעוליים המגדירה את תיאבון הסיכון, וכן מתווה את סביבת הבקרה, המסגרות הארגוניות והפונקציות הניהוליות שיפעלו לניהול ולמזעור החשיפה לסיכונים תפעוליים.	3. סיכון תפעולי
בינונית - גבוהה	סיכון יחסי עבודה הינו חלק מהסיכון התפעולי. ברבעון השלישי לשנת 2018 הוחלט להפריד את סיכון יחסי העבודה מהסיכון התפעולי ולהעריכו ברמת סיכון "בינונית-גבוהה" על רקע מיזוג אוצר החייל, סכסוכי העבודה באוצר החייל ובמת"ף ושינויים ארגוניים בקבוצה כתוצאה מתהליך פרישה מראון.	3.1 סיכון יחסי עבודה
קטנה	סיכון הנזילות הינו הסיכון שהבנק יתקשה לעמוד בהתחייבויותיו בשל משיכות בלתי צפויות מפיקדונות הציבור, ביקוש בלתי צפוי לאשראי, אי ודאות לגבי זמינות המקורות והתחייבויות בלתי צפויות אחרות לרבות ירידה חדה בשווי הנכסים שעומדים לרשות הבנק. כדי למזער את החשיפה לסיכון נזילות מיישם הבנק מדיניות כוללת לניהול סיכון הנזילות במטבע ישראלי ובמט"ח וצמוד מט"ח, בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין.	4. סיכון נזילות
קטנה	סיכון משפטי נכלל בגדר סיכון תפעולי כהגדרתו בנוהל בנקאי תקין מס' 350 - ניהול הסיכון התפעולי וכולל גם, אך אינו מוגבל ל"חשיפה לקנסות (fines, penalties) או צעדי עונשין כתוצאה מפעילות פיקוחית (punitive damages), כמו גם מהסדרים פרטניים (private settlements)". במטרה למזער את הסיכון הבנק פעל על פי מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר הוגשה לאישור ההנהלה והדירקטוריון, במסגרתה מתואר הסיכון המשפטי, הדרכים לאיתורו, מיפוי ומיזעורו. במסגרת זאת פעל הבנק לאיתור מראש של הסיכונים המשפטיים, לרבות בחינת כל מוצר/שירות או פעילות חדשה ועריכת מכלול המסמכים הכרוכים באותו מוצר/שירות או פעילות ככל שנדרש, במגמה למזער את הסיכון המשפטי ככל האפשר.	5. סיכון משפטי
קטנה - בינונית	סיכון מוניטין הנובע מתפיסה שלילית מצד לקוחות, צדדים נגדיים, בעלי מניות, משקיעים, מחזיקי אגרות חוב, אנליסטים, גורמים רלוונטיים אחרים או רגולטורים, אשר עלולה להשפיע לרעה על יכולתו של תאגיד בנקאי לשמור על קשרים עסקיים קיימים או ליצור קשרים חדשים וליהנות מנגישות רציפה למקורות מימון. סיכון המוניטין מושפע באופן מהותי מהתממשות של סיכונים משקיים כגון סיכון תפעולי, סיכון אשראי, סיכון ציות, סיכון הלבנת הון ומימון טרור ועוד, אשר דבר פרסומם עלול לגרום להתממשות של סיכון המוניטין (לדוגמא: אירועי גניבה או מעילה, אירועי הלבנת הון, הפסד כספי גבוה וכו'). רמת הסיכון עלתה ברבעון השלישי של שנת 2018 מ"קטנה" ל"קטנה בינונית", בין היתר עקב הגברת האווירה הציבורית השלילית כנגד הבנקים.	6. סיכון מוניטין

סיכון	השפעה	רמת סיכון
7. סיכון חקיקה ורגולציה	סיכון חקיקה ורגולציה הינו סיכון קיים או עתידי להכנסות והון הבנק העלול להיווצר משינויים ברגולציה או בחקיקה, שיש בהם להשפיע על פעילות הבנק ועסקיו. הבנק, כתאגיד בנקאי, והחברה המוחזקת על ידו, היו כפופים להוראות רגולטוריות רבות הבאות לידי ביטוי בחקיקה, חקיקת משנה ומדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה כגון: הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אגף שוק ההון, ביטוח וחסכון באוצר, הרשות לניירות ערך, רמו"ט-הרשות להגנת הפרטיות, רשות התחרות, גופים סטאטוטוריים בתחום הגנת הצרכן וכיו"ב. תחום המחשוב רגיש אף הוא לשינויים בחקיקה וברגולציה, על רקע שדרוגים ושינויים שנדרש לעיתים לעשות במערכות המחשוב. בתחומים אלו קיימים שינויים ו/או חידושים תכופים בחקיקה ובמדיניות הרשויות השונות. שינויים כאמור בחקיקה ובמדיניות רשויות הפיקוח והאכיפה השונות היו עלולים להשפיע על פעילות הבנק ועל עסקיו, וכן לרוב דורשים השקעות והקצאת משאבים על מנת להתאים את הפעילות אליהם, הן בהשקעה במערכות והן בכח אדם ובהכשרתו.	בינונית
8. סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור	סיכון ציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שאין הוא מקיים את הוראות הציות. סיכון הציות כולל את הסיכון לאי קיום הוראות הדין כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 308, ובכלל זה הסיכון לאי קיום הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור, הסיכון לאי קיום הוראות תכנית האכיפה הפנימית בדיני ניירות ערך בהתאם לחוק יעול האכיפה בדיני ניירות ערך ואת הסיכונים הנובעים מהפעילות מול תושבי חוץ. סיכון זה כולל גם סיכון התנהלות (CONDUCT RISK), אשר הינו סיכון חוצה ארגון השואב את מסגרתו הנורמטיבית משורה ארוכה של הוראות דין ורגולציה ומושתת על ערכי יסוד בדמות הוגנות ושקיפות באופן בו מתנהל הבנק אל מול מחזיקי העניין השונים. התחזקות הרגולציה והאכיפה של רשויות המס במדינות שונות, מתוך כוונה לאתר כספים של תושביהן המוחזקים מחוץ למדינת התושבות עלולים להשליך על דפוסי התנהגות של לקוחות ומכאן לחשוף את הבנק לסיכונים ציות, סיכונים מוניטין ו-Cross border risk. סיכונים איסור הלבנת הון ומימון טרור (להלן "הלבנת הון") הינם הסיכונים להטלת עיצומים כספיים משמעותיים על הבנק לאור אי עמידה בהוראות החוק בנושא מניעת הלבנת הון ומימון טרור וכן הסיכון להיווצרותה של אחריות פלילית של התאגיד ועובדיו. בנוסף, התממשות עבירה על הוראות הדין בתחום איסור הלבנת הון ומימון טרור עשויה לגרום התממשות של סיכון מוניטין. ההשפעה של סיכון ציות, הלבנת הון ומימון טרור השליכה על כל תחומי הפעילות של הבנק, לרבות, האכיפה המנהלית, ורגולציה בינלאומית בתחומי מיסוי לרבות ה-FATCA. על מנת למזער את הסיכון, נקבעו מדיניות ונהלים לניהול הסיכונים השונים, הוגדר בכל אחד מהם תיאבון סיכון והיתה קיימת מעטפת של נהלים, בקרות, מערכות מיכון תומכות ומערך דיווחים בהתאם לנדרש.	בינונית
9. סיכון תחרות ואסטרטגיה	סיכון התחרות נובע מחשיפת הבנק לתחרות בישראל בכל תחומי עסקיו. במהלך פעילותו השוטפת מתמודד הבנק עם גורמים מתחרים, בהם התאגידים הבנקאיים האחרים וגופים פיננסיים אחרים המספקים מוצרים פיננסיים חלופיים לאלו המוצעים על ידו. סיכון התחרות מבטא את סיכון השחיקה ברווחיות ובהון על רקע הלחץ התחרותי להקטנת גובה העמלות והמרווחים. סיכון האסטרטגיה הינו הסיכון של ההשלכות הנוכחיות והעתידיות על רווחים, הון, מוניטין או מעמד הנובעים מהחלטות עסקיות שגויות, מיישום בלתי נאות של החלטות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים. סיכון זה הינו פונקציה של התאימות בין היעדים האסטרטגיים של התאגיד הבנקאי, האסטרטגיות העסקיות שפותחו להשגת יעדים אלו, המשאבים שהוקצו לעמידה ביעדים אלו ואיכות היישום.	קטנה - בינונית

בנוסף לסיכונים כאמור לעיל, התוצאות העסקיות של הבנק וביצועיו הושפעו באופן ישיר ממצב המשק בישראל. הרעה בתנאים הכלכליים במשק הישראלי, ו/או הרעה בתנאים הפוליטיים ו/או הבטחוניים עלולים להביא לפגיעה בהכנסות הקבוצה. עיקר פעילותו של הבנק וכן של חלק ניכר מהחברות המוחזקות על ידו היתה במדינת ישראל. לפיכך, מיתון במשק, הוצאה משמעותית של ההשקעות הזרות שהושקעו במשק בשנים האחרונות, האטה כלכלית מהותית וירידה ברמת החיים בישראל עלולים להשפיע באופן מהותי על תוצאות הבנק. מיתון במשק עשוי להגדיל את היקף החובות הבעייתיים, להקטין את מחזורי הפעילות בשוק ההון, להשפיע על הביקוש לשירותים בנקאיים שוטפים שצורכים משקי הבית, להביא לירידה בהיקף הפעילות בכרטיסי אשראי ועוד.

בנצי אדירי
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי
הבנק הבינלאומי הראשון
לישראל בע"מ

רות לפיד
לשעבר מנהלת סיכונים
ראשית*

יעקב מלכין
לשעבר מנהל כללי *

יוסי לוי
לשעבר יו"ר הדירקטוריון*

*עד למיזוג הבנק עם הבנק הבינלאומי ביום 1 בינואר 2019.

תאריך:
תל אביב, 26 בפברואר, 2019

<p>ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process ABC - תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.</p>
<p>EAD - Exposure At Default - החשיפה בעת הכשל - היקף חשיפתו או חשיפתו בעת כשל לסיכון אשראי של צד נגדי.</p>
<p>FATCA - Foreign Account Tax Compliance Act - חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.</p>
<p>LDC - Less Developed Country - ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.</p>
<p>LTV - Loan To Value Ratio - היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).</p>
<p>Middle Market - פעילות מסחרית המבוצעת מול לקוחות בסדר גודל בינוני.</p>
<p>LGD - Loss Given Default - שיעור ההפסד בהינתן כשל - אחוז ההפסד מהחשיפה הכללית כאשר צד נגדי כשל.</p>
<p>CDS - Credit Default Swap - מכשיר פיננסי המעביר חשיפת אשראי למנפיק בין הצדדים לעסקה.</p>
<p>CLS - CLS - Continuous Linked Settlement הוא בנק לסליקת עסקאות במטבע חוץ של שני צדדים המעוניינים להימנע ככל הניתן מסיכוני סליקה ואשראי. הייחוד של CLS הוא בהיותו נקודת אמצע, מתווך, של שני צדדים, ניטראלי ובעל מנגנוני סליקה המפחיתים סיכונים באופן מירבי.</p>
<p>Dodd-Frank - תקנות פדרליות בארצות הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 בניסיון למנוע את הישנותם של אירועים שהובילו למשבר בשווקים הפיננסיים של שנת 2008 על ידי הפחתת הסיכון במערכת הבנקאית בארצות הברית בין היתר על ידי הגבלת ההשקעות המוחזקות בחשבון הנוסטרו והסדרה של מסחר בנגזרים. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.</p>
<p>EMIR - European Market infrastructure Regulation - רגולציה של האיחוד האירופי שנועדה להגדיל את יציבותם של השווקים מעבר לדלפק (OTC) בכל מדינות האיחוד האירופי.</p>
<p>FHLMC - Freddie Mac - סוכנות המסונפת לממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן לציבור. (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).</p>
<p>FNMA - Fannie Mae - חברה ציבורית בחסות ממשלת ארצות הברית הרוכשת משכנתאות, מאגחת אותן ומוכרת אותן בשוק החופשי (אין לחברה זאת ערבות של ממשלת ארה"ב).</p>
<p>GNMA - Ginnie Mae - חברה פדרלית למשכנתאות. האג"ח המונפקות על ידה זוכות לערבות של הסוכנות הממשלתית למשכנתאות (Government National Mortgage Association).</p>

Greeks - מדדים למדידת רגישות שווי אופציה לשינויים בגורמי סיכון כגון: שער הספוט (דלתא וגמא), ריבית (רו), תנודתיות (ווגא) וכו'.

Value at Risk - VaR - מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש. השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסיים חשופים להם, וכן להחזיק הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.

א **איגוח** - פעולה של הפיכת הלוואות ואשראי בנקאי להלוואה ארוכת טווח באמצעות אגרות חוב כחלק מהתהליך של גיוס הון חוץ-בנקאי. הגיוס מבוצע באמצעות ישות למטרה מיוחדת אשר מגייס חוב על ידי הנפקת איגרות חוב המגובות על ידי מצרף של תזרימים צפויים או נכסים שנרכשו ושקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות ערך, הניתנים להנפקה. אגרות החוב או ניירות ערך שמונפקים כחלק מתהליך האיגוח מגובים בנכסים (התזרימים) האלה. האיגוח יכול להתייחס לכל זרם מוגדר של הכנסות (למשל: תקבולים עסקיים, תקבולים ממשכנתאות).

אגרות חוב מגובי משכנתאות (MBS) - אגרות חוב המגובות במשכנתאות שבהן תשלומי הרבית והקרן מתבססים על תזרים מזומנים הנובע מפירעון הלוואות המובטחות במשכנתאות.

אגרות חוב מגובי נכסים (ABS) - אגרות חוב שתשלומי הרבית והקרן בגינו מגובים על ידי נכסים פיננסיים מסוימים. הנכסים המגבים עשויים להיות קבוצות של הלוואות, לרבות משכנתאות למגורים, או נכסים פיננסיים אחרים.

אינפלציה - היא מונח כלכלי המתאר תהליך של עלייה כללית ומתמשכת של רמת המחירים במדינה או בשוק מסוים.

אירוע קיברנטי (סייבר) - אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.

ארגון המדינות המפותחות (OECD) - ארגון, שמרכזו בפרז, המורכב ממדינות שמשקיהן מפותחים. תנאי הקבלה הבסיסיים לארגון הם קבלת עקרונות הדמוקרטיה והשוק החופשי. מטרת הארגון היא להוביל מהלכים של פיתוח כלכלי ושיתוף פעולה עסקי בינלאומי. ישראל התקבלה כחברה בארגון במאי 2010.

אשראי on call - אשראי שניתן למספר ימים ונפרע על פי קריאה בהתאם לתנאי ההסכם בין הבנק ללקוח.

ב **באזל 2/ באזל 3** - הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.

ג **גידור** - עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה.

ה **הון עצמי רובד 1** - הון על בסיס מתמשך - going concern capital.

הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".

הון רוברד 2 - שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רוברד 2 הינו הון נחות יותר והוא כולל בעיקר מכשיר הון כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל 3 וכן מכשירי הון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (Contingent Convertible - CoCo). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.

הון רגולטורי - הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד), רכיבי הון חשובים ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).

הלבנת הון - פעולות פיננסיות שמטרתן להסתיר מקור של כסף, בדרך כלל כסף שמקורו לא חוקי או כסף שלא שולם עליו מס. תהליך ההלבנה "מחזיר" את הכסף למערכת החוקית.

הלואה לדיור - הלואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק:

1. ההלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ;
  2. ההלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח;
  3. ההלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים;
  4. ההלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1,2.
- הלואות בלו/בולט - הלואה שבמהלך כל תקופתה משולמים רק תשלומי הרבית, ואילו הקרן נפרעת במלואה בסוף התקופה. לעיתים גם הרבית משולמת בסוף התקופה.

הלמ"ס - הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה - ארגון הפועל מתוקף סמכות חוקית לאיסוף נתונים רשמיים על החברה ועל הכלכלה בישראל ולהפצתם.

הסכמי CSA - הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמזעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על ידי התחשבות יומית, לרוב, המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.

הפרשה פרטנית - הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי מההון בשיעור הרבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הבטחון. לצורך קביעת הפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד ולסיווג החוב כפגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה ועל ידי יחידות ניהול סיכוני האשראי בחטיבה לניהול סיכונים, באמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, הפרשה פרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.

הפרשה קבוצתית - הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. הפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ-מאזניים מבוססת על שיעורי הפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.

חבות - סך חשיפות האשראי של הבנק כלפי הלווה או קבוצת לווים כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין. החבות כוללת, בין היתר, אשראי באחריות הבנק, השקעה בניירות ערך של הלווה, התחייבויות התאגיד הבנקאי לשלם כסף על חשבון הלקוח (לרבות ערבויות ואשראי תעודות) ועסקאות בנגזרים מבעבר לדלפק (OTC).

חבות/חוב בהשגחה מיוחדת - חוב או חבות, לרבות חשיפת אשראי חוץ מאזנית, אשר הנהלת הבנק רואה צורך להגביר לגביהם את אמצעי המעקב והפיקוח, אם כי אינה צופה להפסדי אשראי בגינם. לחוב/חבות בהשגחה מיוחדת יש חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב של הנהלה. צורך כזה יתכן שיווצר נוכח שיקולים הקשורים בהתפתחויות ענפיות או אזריות, או נוכח שיקולים ספציפיים הקשורים באיתנותו הפיננסית של החייב, היקף וטיב המידע המצוי בידי התאגיד הבנקאי באשר לחייב ופעילותו העסקית, מצב הבטחונות, פיגורים בפירעון החובות, קשרי החייב עם גופים אחרים הנחשבים כבעייתיים וכו'.

חברת דירוג - חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידם. בישראל פועלות שתי חברות דירוג - "מעלות" ו"מדרוג".

חוב בעייתי - חוב בהשגחה מיוחדת, חוב בסיווג נחות, או חוב בסיווג פגום, לרבות חוב שאורגן מחדש.

חוב בפיגור - פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו. החוב נמצא בפיגור אם כולו או חלקו לא נפרע תוך 30 יום מהמועד שנקבע לפרעונו. לעניין זה, חוב בחשבון עובר ושב ייחשב כחלק של חוב בפיגור, אם חריגות ממסגרות אשראי מאושרות לא תיפרענה תוך 30 יום ממועד היווצרותן או אם בתוך מסגרת האשראי לא נוקפו לזכות אותו חשבון סכומים עד לכדי כיסוי החוב תוך תקופה שתגדיר הנהלת התאגיד הבנקאי.

חוב שאורגן מחדש - הסדר שלפיו תאגיד בנקאי - משיקולים כלכליים או משפטיים הקשורים במצבו הפיננסי של הלווה - מעניק ללווה, לפי הסכם או על פי דין, תנאים מיוחדים שלא היו ניתנים בנסיבות אחרות ואשר מכוונים לאפשר ללקוח לעמוד בהחזר החוב בתנאים החדשים, למעט הסדר לשינוי בתנאי חוב שבעיקרו משקף תמורות בתנאי האשראי במשק.

חובת נזילות - לפי חוק בנק ישראל מוטלת על הבנקים חובה להחזיק היקף נכסים נזילים בהתאם להוראות הנזילות.

חוזה SWAP - סדרת חוזים עתידיים או סדרת חוזי אקדמה למספר תקופות ידוע מראש אשר בהם שני הצדדים מסכימים להחליף זרמי תשלומים על קרן מושגית.

חוזה אקדמה (FORWARD) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסוימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה זה אינו חוזה סטנדרטי ואינו נסחר בשווקי הון מאורגים אלא נעשה לפי צורכי הלקוח.

חוזה עתידי (FUTURE) - חוזה בין שני צדדים למכירת כמות מסוימת של נכס כלשהו במחיר מסוים בזמן נתון במועד ידוע מראש (מועד הפקיעה). החוזה קושר קשר מחייב בין הצדדים להסכם. חוזה עתידי זה הוא חוזה סטנדרטי הנסחר בשווקי הון מאורגים.

חוזי אופציה - מתחלקים לחוזי רכש (CALL) ולחוזי מכר (PUT).

חוזה רכש הוא הזכות לקנות כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חוזה מכר הוא הזכות למכור כמות מסוימת של נכס מסוים במחיר מימוש עד (אמריקאית)/ב (אירופאית) תאריך מסוים.

חשבונות חוזרים דביטוריים (חח"ד) - חשבונות עו"ש שלגביהם קיימות מסגרות אשראי מאושרות מראש החייבות בעמלת הקצאה.

יחס הלימות ההון - יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.

יחס כיסוי נזילות (LCR) - יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.

יחס מינוף - מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכונה), כאשר היחס מבוטא באחוזים.

כ	<p>כושר החזר - היכולת של לווה לעמוד בתשלומים שנקבעו להחזר הלוואה.</p> <p>כשל תוך שנה מיום הדרוג בתקופה נתונה (Probability of Default) PD - מונח המתאר את הסבירות הפיננסית לכשל אשראי בתוך תקופת זמן נתונה. המונח מספק הערכה של הסבירות שלווה לא יוכל לעמוד בהתחייבויות שלו.</p> <p>כתבי התחייבות נדחים - כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.</p> <p>לווה - בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיע הבנק. לצורך בחינת החשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוגו וכן מספר לווים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".</p>
מ	<p>מדד הרפינדל - מדד לריכוזיות בענפים במשק, המהווה גם אינדיקטור מקובל לרמת התחרותיות בהם.</p> <p>מדיניות מוניטרית - מדיניות המנוהלת על ידי הבנק המרכזי. תפקידה להשיג את מטרת הבנק באמצעות קביעת הרבית לטווח קצר וכלים מוניטריים נוספים.</p> <p>מדיניות פיסקלית - מדיניות הממשלה בנושאי תקציב המדינה, הכנסותיה והוצאותיה, גביית המסים וגודל החוב הציבורי. על תכנון וביצוע מדיניות זו מופקד משרד האוצר.</p> <p>מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי בע"מ - חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיובים וזיכויים אלקטרוניים.</p> <p>מערכת זה"ב RTGS - מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לבין גורמים עסקיים נוספים.</p> <p>מק"מ - מלווה קצר מועד - נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק בניכיון לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא רבית.</p> <p>משך חיים ממוצע (מח"מ) - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הרבית של האיגרת.</p>
נ	<p>נגזר אשראי - חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון.</p> <p>נגזר מגדר (Hedge) - נגזר שהנהלת הבנק מייעדת אותו כמגדר ובתנאי שהוא כשיר לכך. זאת כאשר אופי החשיפה לסיכונים של המגדר זהה לאלה של המגודר. הפריט המגודר צריך להיות מזוהה ספציפית. בתחילת הגידור קיים תיעוד פורמלי של יחס הגידור ושל המטרה והאסטרטגיה של ניהול הסיכונים של התאגיד הבנקאי ביצירת הגידור, לרבות זיהוי המכשיר המגדר, הפריט המגודר, מהות הסיכון המגודרואופן הערכת האפקטיביות של המכשיר המגדר בקיווון החשיפה לשינויים בשווי ההוגן של הפריט המגודר, שניתן ליחס אותה לסיכון המגודר. נדרש בסיס סביר לאופן בו התאגיד הבנקאי מתכנן להעריך את אפקטיביות המכשיר המגדר.</p> <p>ניירות ערך זמינים למכירה - ניירות ערך שלא סווגו כניירות ערך המוחזקים לפדיון או כניירות ערך למסחר.</p>

ניירות ערך למסחר (Trading securities) - ניירות ערך שנרכשו ומוחזקים במטרה למכרם בקרוב. (לכן הם מוחזקים לתקופות קצרות). פעילות למסחר מתבטאת בדרך כלל בפעילות ערה של קניות ומכירות ומטרתה בדרך כלל להפיק רווחים ממסחר - הפרשים בין מחירי BID ו-ASK, הפרשים בין מחירי wholesale ו-retail, שינויים קצרי מועד במחיר וכו'.

נכסי רמה 1 – הנכסים הנזילים ביותר - כוללים מטבעות ושטרות, כסף, רזרבות בבנק המרכזי וני"ע סחירים של מדינות, בנקים מרכזיים וכיו"ב, עם משקל סיכון 0% על פי הוראת נב"ת 203, ומקבלים מקדם הסתמכות של 100% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2א – נכסים נזילים ביותר אך פחות איכותיים מרמה 1 - כוללים ני"ע סחירים של ריבניות, בנקים מרכזיים, ישויות סקטור ציבורי בנקים רב צדדיים לפיתוח, עם משקל סיכון 20% על פי הוראת נב"ת 203, ואג"ח קונצרנים בדירוג גבוה ושאנם של מוסד פיננסי וכיו"ב, ומקבלים מקדם הסתמכות של 85% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

נכסי רמה 2ב – נכסים נזילים אחרים - מכשירי חוב קונצרנים אחרים בדירוג גבוה ושאנם של מוסד פיננסי, ומקבלים מקדם הסתמכות של 50% ובכפוף לתנאים שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 221.

סיכון אשראי - הסיכון שצד בעסקה לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו במלואן.

סיכון אשראי חוץ-מאזני - כפי שחושב לצורך המגבלה על חבות של לווה, כמוגדר להלן:
סך כל הסכומים האלה:

1. ערבות, קבול שטרות, ניכיון משנה של שטרות, אשראי תעודות והתחייבות לשלם כסף על חשבון הזולת.
2. עסקה עתידית - סך כל הסכומים האלה:
10% מיתרת עסקה עתידית.

א. "עסקה עתידית" - כל אחת מאלה, הן כשהתאגיד הבנקאי צד לה והן כשהוא ערב לה:

- 1) עסקה מסוג Forward או Future, במטבע שהוא הילך חוקי או בסל המטבעות, בטובין, בניירות ערך או בזכויות; אלא אם כן קיימת עם אותו לקוח עסקה עתידית מאותו סוג שתקווז כנגד העסקה הראשונה במועד פירעונה;
- 2) עסקת חליפין ברבית או בתשואות אחרות, לרבות בהפרשי הצמדה או בהפרשי שער;
- 3) הסכם מסוג Forward rate agreement או Future rate agreement.
- 4) רכישה אופציה על ידי התאגיד הבנקאי לקנות או למכור את אחד הנכסים האמורים בפסקה זו. למעט:
עסקה בחוזה הנסחר בבורסה, שמסלקת הבורסה אחראית כלפי הלקוח למימושו וקיימות דרישות להתאמה יומית של ה"מרג'ין";
יתרת עסקה עתידית עם לקוח שהוא מהסוג המפורט בפסקה 2(א) לעיל, אשר תקווז במועד פירעונה כנגד עסקה עתידית הפוכה מאותו סוג ועם אותו לקוח - בסכום שחייב במועד הלקוח לאחר הקיזוז.
סכום ההתחייבויות של התאגיד הבנקאי למסלקת מעו"ף, בגין סכום הבטוחות שבו מתחייב לקוח לפי התרחישים כמפורט בחוקי העזר של מסלקת מעו"ף.

3. התחייבויות (לרבות מותנות) של התאגיד הבנקאי למתן אשראי או להוצאת ערבות, למעט התחייבות כאמור, שמימושה מותנה בקבלת ביטחונות המשמשים כניכויים - בגובה סכום האשראי או הערבות.
4. האמור לעיל כפוף להוראות האלה:

א. אם התחייבות למתן אשראי או להוצאת ערבות מותנית בפירעון אשראי אחר או ערבות אחרת, סכום החבות לא יעלה על סכום החבות המירבית מביניהם, ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות ללא הקטנת האשראי, או הערבות, הקיימים, באותו סכום.

ב. התחייבות למתן אשראי לא תשוקלל בשיעור גבוה יותר מהחבות הסופית עצמה, אם תמומש.

ג. התחייבות למתן אשראי, או להוצאת ערבות, אשר נקבע במפורש בהסכם עם הלווה כי תמומש רק אם לא תביא להריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, לא תיחשב כ"חבות", ובלבד שהתאגיד הבנקאי וידא כי לא ניתן לממש את ההתחייבות אם תביא להריגה ממגבלות לווה או קבוצת לווים בהתאמה, באותו סכום.

סיכון אשראי מאזני - אשראי לציבור באחריות התאגיד הבנקאי בניכוי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי ובתוספת השקעות באגרות חוב של הציבור ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור.

סיכון משפטי - סיכון הנובע מאי קיומן של הוראות דין לרבות הוראות רגולטוריות, סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם, סיכונים הנובעים מפעילות ללא גיבוי משפטי/ייעוץ משפטי מול לקוחות, ספקים ו/או צדדים נוספים, סיכונים הכרוכים בהליכים משפטיים וכל סיכון אחר העלול לחשוף את הבנק לדרישה או תביעה משפטית וכן לקנסות ועיצומים.

סיכון נזילות – סיכון שהבנק לא יוכל לעמוד בהתחייבויותיו למפקידים, עקב התפתחויות לא צפויות, ויאלץ לבצע פעולות מהירות למימוש נכסים במחירי הפסד. במובנו הרחב יותר, סיכון נזילות מתייחס לכל גוף, לאו דווקא בנק, שיש לו התחייבויות, ועלול להגיע למצב של חדלות פרעון עקב אי יכולת לממש את נכסיו במועד הפרעון.

סיכון רבית - סיכון להפסד או לירידת ערך כתוצאה משינויים בשיעורי הרבית במטבעות השונים.

סיכון שוק - סיכון להפסד בפרוצציות מאזניות וחוץ מאזניות הנובע משינוי בשווי ההגון של מכשיר פיננסי עקב שינוי בתנאי השוק (שינוי ברמת מחירים בשווקים שונים, שיעורי רבית, שער חליפין, אינפלציה, מחירי מניות וסחורות).

סיכון תפעולי - הסיכון שליוקיים במערכות או בסביבתן יביאו לאובדן בלתי צפוי. בסיכון זה נכללות טעויות אנוש או קריסת רכיבי חומרה, תוכנה או מערכת תקשורת שיש להם חשיבות חיונית לסליקה.

סליקה - תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות.

ערבויות להבטחת אשראי - התחייבויות על חשבון לקוחות מהסוגים הבאים:

1. ערבות, כתב שיפוי או התחייבות אחרת לנותן האשראי או למי שערב למילוי התחייבותו של מקבל האשראי, לרבות ערבויות ליתרות חוב הנובעות מעסקאות בכרטיסי אשראי;
2. ניכיון משנה שלא על ידי בנק ישראל, כאשר לקונה זכות חזרה אל התאגיד הבנקאי המוכר;
3. ערבות לטובת ספק שירותים או סחורות להבטחת תשלומים בעד השירותים או הסחורות שהוא מספק.
4. ערבות לטובת משכיר ציוד להבטחת תשלומים של שוכר הציוד.

ערבות בנקאית - התחייבות של הבנק הערב לשלם לצד ג' את הסכום הנקוב בכתב הערבות בעת דרישתו. הערבות הבנקאית מונפקת על פי בקשתו של לקוח הבנק.

ערבות חוק מכר - ערבות הניתנת על ידי בנק לרוכש דירת מגורים ממוכר דירה חדשה, המבטיחה לקונה את החזרת הכספים ששילם למוכר תמורת הדירה במקרה שהמוכר לא יוכל להעביר לקונה את הזכויות בנכס, כמוסכם בהסכם המכר ומחמת העילות שנקבעו בחוק.

פח"ק - פיקדון חוזר קרדיטורי - פקדון חוזר קרדיטורי הינו פקדון שתנאיו הם:

1. אסור כי החשבון יימצא ביתרת חובה.
2. אין לשלם מהחשבון בהמחאה.
3. אין להעביר מהחשבון למוטב אחר או לחשבון אחר, למעט חשבון העו"ש של אותו לקוח באותו תאגיד בנקאי.
4. הפיקדון אינו צמוד.

פיקדון קצר מועד (פק"מ) - כסף המופקד בבנק לתקופה קצרה - עד שנה - הנושא רבית שקלית, קבועה מראש לכל התקופה או משתנה בהתאם לשינויים ברבית בנק ישראל.

פקדונות לזמן קצוב - פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים מיום ההפקדה.

פקדונות לפי דרישה - פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

ק	<p>קבוצת לווים - הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.</p> <p>קונסורציום - עסקת אשראי במסגרתה מתאגדים מספר גופים פיננסיים ומעניקים יחד הלוואה ללווה.</p>
	<p>קיבולת הסיכון - האופן בו נקבע תיאבון הסיכון. תיאבון הסיכון נקבע תוך התחשבות בקיבולת הסיכון של התאגיד הבנקאי, דהיינו הסיכון המירבי שהתאגיד הבנקאי יהיה מסוגל לספוג תחת אילוצים שונים (כגון: מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות וכדומה). על התאגיד הבנקאי לוודא כי תיאבון הסיכון שנקבע אינו חורג מקיבולת הסיכון גם בהתקיים תרחישי קיצון.</p>
	<p>קרן נאמנות - קרן המנוהלת על ידי גוף שהוא הנאמן שלה - כגון בנק, חברת ביטוח, או חברה להשקעות בניירות ערך - על פי הסכם נאמנות שאישרה הרשות לניירות ערך, ולאחר פנייה לציבור באמצעות תשקיף. קרן נאמנות מאפשרת למשקיעים לפזר השקעות על ידי השקעה בסל מגוון של ניירות ערך.</p>
ר	<p>רווח בסיסי למניה - הרווח הבסיסי למניה יחושב על ידי חלוקת הרווח או ההפסד, המיוחס לבעלי מניות רגילות של החברה האם (המונה), בממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות הקיימות במחזור (המכנה) במהלך התקופה.</p> <p>רבית בנק ישראל - רבית בה בנק ישראל מלווה או לווה כספים ל/מאת התאגידים הבנקאים.</p> <p>רבית פריים - רבית הנקבעת בכל בנק על בסיס רבית בנק ישראל.</p>
ש	<p>שווי הוגן - ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית:</p> <p>רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק;</p> <p>רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים;</p> <p>רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.</p>
	<p>שווי הוגן ברוטו חיובי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים שחייב לבנק הצד הנגדי לו, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.</p>
	<p>שווי הוגן ברטו שלילי - הסכום הכולל של השווי ההוגן של חוזים, כאשר הבנק חייב כסף לצד הנגדי, מבלי שמביאים בחשבון את הקיזוזים.</p>
	<p>שוק המעו"ף - שוק של מכשירים פיננסיים נגזרים הנסחרים בבורסה לניירות ערך בתל אביב.</p>
	<p>שיעור המימון (LTV) - שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.</p>
	<p>שיעור התשואה הפנימי (ש"פ) - מדד לבחינת כדאיות ביצוע השקעות. המדד מצביע על יעילותה ואיכותה של השקעה ספציפית לעומת ערך נוכחי נקי מצביע על ערכה וגודלה. שיעור התשואה הפנימי הינו שיעור הרבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים מהמכשיר הפיננסי אל היתרה המאזנית בדוח הכספי.</p>
	<p>שיעור התשואה להון - התשואה להון הינה הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מחולק בהון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק.</p>

שירותים בנקאיים אוטומטים - חברה בע"מ שהוקמה בשנת 1978 על ידי חמשת הבנקים הגדולים בישראל כדי לנהל עסק של מתן שירותים למוסדות פיננסיים שונים (בנקים, מוסדות כספיים, חברות לכרטיסי אשראי, קופות גמל וכד'). חברת שב"א פועלת בארבעה תחומים עיקריים:

- (1) ניהול רשת התקשורת בין מסופי כרטיסי האשראי שבבתי העסק להלן (POS) לחברות לכרטיסי אשראי.
- (2) ניהול רשת הכספומטים שאינם מוצבים בסניפי הבנק.
- (3) ניהול רשת התקשורת של הכספומטים המוצבים בבנקים.
- (4) מתן שירותי תקשורת לחברות לכרטיסי אשראי מול מס"ב ולתאגידי הבנקאיים המשתתפים במכרזים המוניטריים מול בנק ישראל.

ת תהליך הסקירה הפיקוחי **SREP (Supervisory Review and Evaluation Process)** - התהליך נועד להבטיח כי התאגידי הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידי הבנקאיים לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.

תוצר מקומי גולמי (תמ"ג) - סך הסחורות והשירותים שיוצרו בתוך מדינה מסוימת במהלך תקופה נתונה, במונחים כספיים. התוצר שווה גם לסך תשלומי השכר ורווחי הפירמות.

תעודת סל - נייר ערך המקנה למחזיק בו תשואה על פי מדד כלשהו. מנפיק התעודה מבטיח לקונה להחזיר לו את כספו בתום תקופה מסוימת בתוספת שיעור העלייה של המדד שהתעודה צמודה אליו.

תשואה לפדיון - התשואה שתקבל מאיגרת חוב (או מכל מכשיר חוב אחר) אם היא תוחזק עד לפדיונה הסופי, ואם כל התקבולים ממנה (קרן ורביית) יישאו אותו שיעור תשואה. ידועה גם כתשואה הפנימית של איגרת חוב ומוצגת בדרך כלל במונחים של רבית שנתית אפקטיבית.

עמוד בדו"ח	הנושא	
10,15,65,91,93	FATCA	
5,6,7,13,15,16,24,89,93	ICCAP	
9,51,93,95	OTC	
94	איגוה	א
2,5-9,12,13,17- 21,24,30,31,49,53,55,57,61,65,76,79,70,94	באזל	ב
2,69,87,89,93	גורמי סיכון	ג
7,8,21,24,26,94	הון עצמי רובד 1	ה
23,94	הון רובד 2	
7,24,67,87	הון כולל	
5,6,10,15,65-68,90,91,95	הלבנת הון	
7,21,24,26,37,45	הלוואות לדירור	
5,95	הלמ"ס – הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה	
95	הסכמי CSA	
37,46,95,98	הפרשה פרטנית להפסדי אשראי	
37,58,94,95	הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי	
47,96	חברת דירוג	ח
36,43-45,95,96	חוב בהשגחה מיוחדת	
36,96	חוב בעייתי	
36,96	חוב בפיגור	
36	חוב פגום	
36	חשבונות חח"ד	
83,85-87,95,96	יחס הלימות ההון	י
8,76,79,80,87,96	יחס כיסוי נזילות	
96	יחס כיסוי נזילות LCR	
8,9,95,96	יחס מינוף	
89,96	כושר החזר	כ
79	כרית הנזילות	
77,95,96	כתבי התחייבות נדחים	
5,6,8,12-15,24,3-32,34,40,4-44,49,51,53- 54,56,58,68,71,72,75,76,77-79,81,85,89- 90,98	מגבלות	מ
49,97	מדד הרפינדל	
38-41	מדינות זרות	
33-34	מימון ממונף	
79,97	מערכת זה"ב RTGS	
81	מפקידים גדולים	
81,97	משך חיים ממוצע (מח"מ)	
8,44,51,65	נגזרים	נ
97	נגזרי אשראי	
5,6	נדבך ראשון, שני, שלישי	

7,94,47	נכסי סיכון	
97	נכסי רמה 1, רמה 2א, רמה 2ב	
7,8,40,35,34,44,45,47-50,51,68,89,90,96	סיכון אשראי	ס
43	סיכון אשראי חוץ-מאזני	
15	סיכון חוצה גבולות Cross border	
6,34,68,69,90	סיכון מוניטין	
6,60,63,64,90,98	סיכון משפטי	
34,78,90,98	סיכון נזילות	
75,94	סיכון סייבר	
75	סיכון רגולטורי	
6,53,71,89	סיכון ריבית	
6,49	סיכון ריכוזיות	
34,53,55,89,96,99	סיכון שוק	
25,34,60,61,63,68,90,96,99	סיכון תפעולי	
79,93,97,99	סליקה	
31,32,43,44	ענפי משק	ע
,99	ערבויות להבטחת אשראי	
55,57,94	ערך בסיכון VaR	
9,41,43,45,51,93	צד נגדי / צד נגדי מרכזי	צ
6,32,90,98,99	קבוצת לווים	ק
79,74,95,100	שווי הוגן	ש
100	שוק המעו"ף	
93,100	שיעור המימון (LTV)	
83,85,86,100	שיעור התשואה להון	
14,82-88	תגמול	ת
10,12,13,24,30,80,53,58,71,89	תיאבון לסיכון	
53,55,71,72	תיק למסחר	